

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1948:1
JORDBRUKSDEPARTEMENTET

2
14
S. J. J.

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG
RÖRANDE
ORGANISATION OCH AVLÖNINGSFÖRHÅLLANDEN M. M. VID
LANTMÄTERISTYRELSEN
OCH LÄNSLANTMÄTERIKONTOREN
avgivet av
1947 års lantmäterikommitté

S T O C K H O L M
1 9 4 8

Statens offentliga utredningar 1948

Kronologisk förteckning

1. Betänkande med förslag rörande organisation och avlöningsförhållanden m. m. vid lantmäteristyrelsen och länslantmäterikontoren. Idun. 120 s. Jo.	2. Betänkande med utredning och förslag rörande organisationen av verksamheten för jordbrukets yttre och inre rationalisering. Idun. 220 s. Jo.

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet. **Jo.** = jordbruksdepartementet.

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG
RÖRANDE
ORGANISATION OCH AVLÖNINGSFÖRHÅLLANDEN M.M. VID
LANTMÄTERISTYRELSEN
OCH LÄNSLANTMÄTERIKONTOREN

avgivet av

Rättelser:

Sid. 29 rad 21 uppfifrån: 1947 skall vara 1907.

Sid. 146 rad 4 uppfifrån skall hava följande lydelse: förenad med att antalet expropriationsdomstolar skulle bli så avsevärt och

STOCKHOLM 1948

IDUNS TRYCKERIAKTIEBOLAG, ESSELTE AB

717982

RETURN OF THE TAXPAYER

FOR THE YEAR

ENDING ON THE 31ST DAY OF DECEMBER

19

AND THE TAXPAYER'S NAME

AND

THE ADDRESS OF THE TAXPAYER

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
<i>Skrivelse till departementschefen</i>	5
<i>Utredningsuppdraget</i>	6
<i>Översikt rörande lantmäteriorganisationens uppkomst och utveckling</i>	8
<i>Frågor rörande lantmäteristyrelsen</i>	19
1. Nuvarande organisation, arbetsuppgifter och avlöningsförhållanden vid lantmäteristyrelsen	19
2. Kommitténs förslag rörande organisationen och avlöningsförhållandena vid lantmäteristyrelsen	27
A. Förändringar i lantmäteristyrelsens organisation	27
a. Ställföreträdare för generaldirektören	28
b. Högskoleutbildad personal i lägre tjänsteställning än byrådirektör	29
c. Inrättande av vissa ordinarie tjänster, avsedda för biträdespersonal med kvalificerade arbetsuppgifter	31
B. Personalens löneställning	35
<i>Frågor rörande länslantmäterikontoren</i>	39
1. Nuvarande organisation, arbetsuppgifter och avlöningsförhållanden vid länslantmäterikontoren	39
2. Brister i länslantmäterikontorens nuvarande organisation	46
3. Förestående förändringar i fråga om arbetsuppgifter och arbetsmängd vid länslantmäterikontoren	47
A. Nya eller vidgade arbetsuppgifter	47
a. Jordbrukets yttre rationalisering	47
b. Ändringar i jorddelningslagen m. m.	55
c. Den nya byggnadslagstiftningen	58
d. Biträde i vissa brådskande fall med upplysningar och mindre utredningar, som erfordras i distriktspersonalens verksamhet ..	59
e. Fortlöpande införing på den nya ekonomiska kartan av förändringar i fastighetsindelningen	60
B. Fullföljande av hittills i vissa fall eftersatta arbetsuppgifter	62
C. Ökning i länslantmäterikontorens arbetsmängd till följd av utbyggnaden av lantmäteriets distriktsorganisation	64
D. Granskning av förrättningar före fastställelse	65
4. Kommitténs förslag rörande organisationen och avlöningsförhållandena vid länslantmäterikontoren	68
A. Huvuddragen av den föreslagna organisationen	68
a. Allmänna riktlinjer	68
b. Den högskoleutbildade personalen	69
c. Personal med lägre utbildning	71
B. Personalorganisationen vid de olika länslantmäterikontoren	75
C. Personalens löneställning m. m.	79

5. Anordnande av viss kompletterande utbildning för biträdespersonal vid länslantmäterikontoren.....	85
<i>Särskilda frågor</i>	90
1. Åtgärder för iståndsättande av länslantmäterikontorens kartmaterial..	90
2. Utförande av kopior och avskrifter eller utdrag ur förrättningsakter, som förvaras i lantmäteristyrelsens eller länslantmäterikontorens arkiv	96
3. Vissa författningsändringar m. m. i samband med övergången till den nya organisationen	98
<i>Kostnads- och stalberäkningar</i>	99
<i>Särskilt yttrande av herr Carlsson</i>	107
<i>Bilagor</i>	113

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. jordbruksdepartementet.

Undertecknade få härmed vördsamt överlämna »Betänkande med förslag rörande organisation och avlöningsförhållanden m. m. vid lantmäteristyrelsen och länslantmäterikontoren». Särskilt yttrande av herr Carlsson bifogas.

Stockholm den 27 december 1947.

GUSTAF ANDERSSON

ALFRED CARLSSON

BERTIL LINDKVIST

ALLAN NORDENSTAM

Åke Bysjö

Utredningsuppdraget.

Med skrivelse den 19 december 1946 framlade 1945 års lantmäteriutredning betänkande med förslag angående lantmäteripersonalens organisation samt avlöningsförhållanden m. m. (SOU 1947:7). I betänkandet framhöll utredningen, att den i enlighet med erhållna direktiv i huvudsak inriktat sitt arbete på lantmäteridistriktens organisation och löneförhållandena för den till distriktet knutna personalen. Vid behandlingen av därvid uppkommande frågor hade utredningen emellertid kommit till den uppfattningen, att undersökningarna beträffande distriktsorganisationen borde efterföljas av en allmän översyn jämväl beträffande personalorganisationen vid lantmäteristyrelsen och lantmäterikontoren i länen. I anslutning därtill föreslog utredningen, att de frågor, som sammanhängde med lantmäteristyrelsens och länskontorens organisation, gjordes till föremål för särskild utredning.

Över betänkandet avgav bland andra lantmäteristyrelsen den 28 februari 1947 infortrat utlåtande och framhöll därvid vikten av att den ifrågasatta utredningen komme till stånd och fullföljdes så skyndsamt som möjligt.

Genom beslut den 14 mars 1947 bemyndigade Kungl. Maj:t statsrådet Sträng att tillkalla sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande organisationen samt avlöningsförhållandena vid lantmäteristyrelsen och lantmäterikontoren i länen. Jämlikt detta bemyndigande tillkallade statsrådet Sträng den 28 mars 1947 såsom sakkunniga ledamoten av riksdagens andra kammare, landshövdingen G. H. Andersson, Falun, tillika ordförande, f. d. kanslirådet A. Carlsson, överlantmätaren G. B. Lindkvist samt byråchefen i lantmäteristyrelsen B. A. Nordenstam.

Den 30 april 1947 förordnades extra lantmätaren Å. S. Bysjö till sekreterare åt de sakkunniga.

De sakkunniga antogo benämningen 1947 års lantmäterikommitté.

Kommittén har med vederbörligt tillstånd företagit resor för studium av vissa länslantmäterikontor. Sålunda besöktes

den 12 juni 1947 länslantmäterikontoren i Örebro och Västerås och

den 8—11 september 1947 länslantmäterikontoren i Göteborg, Vänersborg, Karlstad och Falun.

Dessutom har kommittén besökt lantmäteristyrelsens arkiv samt hos sta-

tens reproduktionsanstalt studerat där använda metoder för mekanisk kartreproduktion.

Statens organisationsnämnd har vid sammanträde med kommittén meddelat upplysningar rörande erfarenheter och resultat från vissa av nämnden företagna undersökningar vid lantmäteristyrelsen och länslantmäterikontoren. Det primärmaterial, som inhämtats för dessa undersökningar, har stått till kommitténs förfogande.

Visst samråd har ägt rum med riksarkivet och med 1947 års centrala lantbrukskommitté.

Representanter för de berörda personalgrupperna ha för kommittén framlagt personalens synpunkter och önskemål beträffande organisationen och avlöningsförhållandena.

Översikt rörande lantmäteriorganisationens uppkomst och utveckling.¹

Uppkomsten av ett statligt organiserat lantmäteri i Sverige kan hänföras till början av 1600-talet. Särskild betydelse för lantmäteriets tillblivelse brukar tillmätas den instruktion för kartläggning av riket, som Gustav II Adolf år 1628 utfärdade för Anders Bure. Denna instruktion avsåg dels geografisk kartläggning av landets olika delar och dels geometrisk uppmätning av byarnas åker, äng och skog m. m. För att lösa sitt uppdrag fick Bure anställa och vid behov utbilda lantmätare. Den lantmäteriorganisation, som på så sätt började utformas, ställdes snart under räknekammarens eller kammarkollegiets ledning. De olika lantmätarna fördelades på olika län eller landsdelar. För den centrala ledningen av lantmäteriet inom kammaren förordnades år 1642 en inspektor. År 1683 ersattes denne med en chef för lantmäteriet. Denne ställdes i spetsen för ett särskilt kontor inom kammarkollegiet och erhöll titeln direktör. Nämda kontor, kallat lantmäterikontoret i Stockholm, senare generallantmäterikontoret, utgjorde ursprunget till den nuvarande centrala förvaltningsmyndigheten för lantmäteriet, lantmäteristyrelsen.

Lantmäteriets lokala organisation kom snart att bestå av en ordinarie samt en eller flera extra ordinarie lantmätare i varje län, samtliga statligt avlönade. De ordinarie lantmätarna eller förste lantmätarna, som de senare kallades, erhöilo från början icke någon chefsställning i förhållande till de övriga lantmätarna i länet, men i och med att de fingo vården av de i slutet av 1600-talet tillkomna provinskontoren, där konceptkartorna för länet skulle förvaras, kommo de snart att få en central ställning inom respektive läns lantmäteriorganisation.

Lantmätarna i orterna stodo under uppsikt förutom av lantmäterikontoret i Stockholm jämväl av vederbörande landshövding. En uttrycklig föreskrift därom fanns intagen i 1687 års landshövdinginstruktion.

Under det första skedet av lantmäteriets utveckling var lantmätarnas verksamhet främst inriktad på arbete direkt för kronans räkning och bestod i huvudsak, förutom av geografisk kartläggning, av förrättningar för skattläggnings-, jordrannsaknings- m. fl. kamerala ändamål. I en år 1688

¹ Jfr SOU 1947: 7 s. 11—18.

utfärdad instruktion omnämndes för första gången, att lantmätare i mån av tid och efter landshövdingens tillstånd jämväl fick utföra förrättningar åt enskilda. Först 1725 års lantmäteriinstruktion medförde genom bestämmelser om lantmätares befattning med ägodelningar en fastare anknytning av jorddelningsväsendet till lantmäteriet. År 1730 utfärdades den första lantmäritaxa, som reglerade lantmätares rätt till ersättning för förrättningar, som utförts åt enskilda.

Av stor betydelse för lantmäteriets vidare utveckling blevo de i mitten av 1700-talet och under 1800-talet utfärdade storskiftes-, enskiftes- och lagaskiftesförfattningarna. Härmed inleddes en period, under vilken lantmätarnas verksamhet alltmer kom att ägnas åt skiftesverket. En stark ökning av lantmätarnas antal blev nu erforderlig. Utöver de tidigare ordinarie och extra ordinarie lantmätarna i länen tillsattes s. k. kommissionslantmätare. Till en början avlönades dessa liksom de ordinarie och extra ordinarie lantmätarna av statsmedel. År 1802 förordnades emellertid, att kommissionslantmätartjänsterna skulle indragas. Då denna minskning av organisationen ej kunde genomföras, blev resultatet endast, att oavlönade i stället för avlönade kommissionslantmätare förordnades. Därigenom grundlades ett system med i huvudsak oavlönade lantmätare, som blev bestående till 1900-talets början. Ett av skälen till detta system synes ha varit, att minskning skett av de arbeten, som lantmätarna hade att utföra direkt åt kronan, och att lantmätarna alltmer kommit att för enskildas räkning utföra förrättningar, för vilka de hade att uppbära ersättning enligt taxa.

År 1827 genomfördes i anslutning till tillkomsten av en ny skiftesstadga betydelsefulla förändringar beträffande lantmäteriets uppgifter och organisation. Enligt berörda stadga föreskrevs bl. a., att förordnande av lantmätare för skifte eller annan lantmäteriförrättning skulle meddelas av Konungens befallningshavande, varvid förordnande skulle lämnas lantmätare, som ägde förrätta lantmäterigöromål på eget ansvar. I regel skulle jordägare icke förvägras att själv välja den förrättningsman han önskade.

En ny instruktion för generallantmäterikontoret, provinslantmäterikontoren samt lantmätarna i riket utfärdades.

Generallantmäterikontoret organiserades som ett självständigt under Kungl. Maj:t lydande verk med överdirektören för lantmäteriet som chef.

I varje län skulle finnas en förste och en andre lantmätare med lön på stat och därtill så många (oavlönade) kommissions- och vice kommissionslantmätare, som av behovet påkallades. För varje län skulle finnas ett i residensstaden beläget lantmäterikontor, där konceptkartorna för länet skulle förvaras. Förste lantmätaren i länet skulle vara kontorets föreståndare. Vid sidan av sin uppgift som vanlig förrättningslantmätare skulle förste lantmätaren även utöva viss uppsikt över lantmäteriet i länet. Till

honom skulle t. ex. insändas verksamhetsberättelser från de andra lantmätarna i länet. Med ledning av dessa berättelser skulle förste lantmätaren i sin tur insända berättelse om lantmäteriet i länet till generallantmäterikontoret.

En ny instruktion för lantmäteriet tillkom år 1864. Enligt denna erhöi det centrala ämbetsverket benämningen lantmäteristyrelsen.

Lantmäteriets verksamhet under 1800-talet ägnades främst åt att genomföra skiften av jord och vad därmed ägde sammanhang. Arbetet med skiftena nådde sin kulmen omkring år 1860, då antalet på eget ansvar arbetande lantmätare uppgick till omkring 500. Sedan laga skiftena i större delen av södra och mellersta Sverige fullbordats, uppstod mot slutet av 1800-talet en viss minskning av lantmäteriets arbetsuppgifter. Därmed följde en tillbakagång för lantmäteriet. Antalet på eget ansvar arbetande lantmätare hade år 1899 nedgått till 210.

Vid 1908 års riksdag beslutades om inrättande av jordregister för rikets landsbygd. Jordregistrets förande anförtroddes åt förste lantmätarna. Genom brev den 18 september 1908 uppdrog Kungl. Maj:t åt lantmäteristyrelsen att hava ledningen av arbetet med jordregistrets uppläggande. Arbetet härmed skulle utföras på länens lantmäterikontor av förste lantmätarna med biträde bl. a. av för ändamålet särskilt förordnade lantmätare.

Vid 1908 och 1909 års riksdagar beslutades i enlighet med av Kungl. Maj:t framlagda propositioner en genomgripande omorganisation av lantmäteriet. År 1908 beslutades omorganisation och ändrade avlöningsförhållanden beträffande lantmäteristyrelsen samt förstelantmätartjänsterna i länen.

För lantmäteristyrelsens del innefattade omorganisationen bl. a. införandet av en byråindelning.

Beträffande förste lantmätarna, vilka förut varit sysselsatta med praktisk lantmäteriverksamhet och endast vid sidan därav omhänderhaft skötseln av länets lantmäterikontor med tillhörande arkiv, infördes den ändringen, att de blevo chefer för lantmäteripersonalen i länen och fingo sin verksamhet nästan uteslutande förlagd till lantmäterikontoren. Därigenom kunde tillgodoses ett med tiden alltmer framträdande behov av att lantmäteriförrättningar, innan de fastställdes, blevo underkastade sakkunnig granskning. Förste lantmätarna skulle därjämte utföra förrättningar för kronans räkning i den mån andra tjänstegöromål icke lade hinder i vägen. Däremot fingo de icke längre utföra lantmäteriförrättningar åt enskilda.

Vid 1909 års riksdag behandlades organisationen av lantmäteriet i orterna. Den med praktiskt lantmäteri självständigt sysselsatta personalen hade dithills i huvudsak utgjorts av kommissionslantmätare och vice kommissionslantmätare, vilka i konkurrens med varandra utfört arbete åt enskilda utan annan gottgörelse än ersättning enligt taxa. Denna personal erhöi

nu ordnade löne- och arbetsförhållanden. Varje län indelades i distrikt, vart och ett under ledning av en distriktslantmätare, som i regel blev såväl skyldig som berättigad att utföra de förrättningar, som förekommo inom distriktet. Den tidigare friheten för den förrättningsökande allmänheten att välja lantmätare borttogs därigenom. Distriktslantmätare tillerkändes dels lön av staten och dels ersättning för förrättningar enligt en jämfört med tidigare förhållanden nedsatt taxa.

I likhet med vad som varit fallet med kommissionslantmätare skulle distriktslantmätare tillsättas av Kungl. Maj:t genom fullmakt.

Förutom distriktslantmätare, 110 till antalet, skulle enligt den nya organisationsplanen finnas ett antal av lantmäteristyrelsen förordnade extra lantmätare med arvoden. Dessa skulle ha att verkställa förrättningar på eget ansvar. Vidare förutsattes, att liksom tidigare skulle finnas lantmäteriauskultanter och elever. Medel anslogs till arvoden åt ett antal äldre auskultanter.

Nydaningen av lantmäteriet fullföljdes genom de beslut, som fattades av 1920 års riksdag om lantmäteriväsendets omorganisation och därmed sammanhängande frågor. Kungl. Maj:ts proposition i ämnet överensstämde i huvudsak med förslag, som framlagts av 1917 års lantmäterikommission. Med undantag för vissa frågor rörande tillsynen över städernas mätningsväsen vann de framlagda förslagen riksdagens bifall.

Vid lantmäteristyrelsen förstärktes organisationen och inrättades en tredje byrå. Ämbetsverkets chef erhöll generaldirektörs ställning och avlöning.

Vid länens lantmäterikontor inrättades i stället för ett mindre antal ditillsvarande amanuensbefattningar 16 ordinarie assistentbefattningar i första normalgraden. Även för den kvinnliga biträdespersonalen inrättades ett antal ordinarie befattningar. Förste lantmätarna, vilkas tjänstetitel ändrades till överlantmätare, erhöilo lön enligt tredje normalgraden.

Beträffande distriktsorganisationen genomfördes, bl. a. för att förbättra befordringsgången för de icke ordinarie lantmätarna, en ökning av distriktens och distriktslantmätarnas antal från 110 till 200. Vidare höjdes distriktslantmätarnas lön och antogs en ny lantmäteritaxa, som anslöt sig till bestämmelserna i den i sammanhanget utfärdade mätningsförordningen.

Vid 1926 års riksdag beslutades, att avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, från och med budgetåret 1926/27 skulle äga tillämpning på befattningshavare vid lantmäterikontoren i länen. Överlantmätarna i de nio största länen hänfördes därvid till 30 lönegraden, medan överlantmätarna i övriga län utom Gotlands placerades i 29 lönegraden. Överlantmätarbefattningen i Gotlands län uppfördes på övergångsstat i avvaktan på vissa överväganden rörande lämpligaste anordningen av densamma. Överlantmätaren i Kopparbergs län beviljades viss avlöningsförstärkning. De ordinarie

assistentbefattningarna överfördes på övergångsstat. Assistenterna, vilkas antal ökades, skulle tillsättas på viss tid. De erhöilo lön på extra stat motsvarande 21 lönegraden. De tre mest arbetstyngda lantmäterikontoren fingo förste assistenter. Dessa erhöilo lön på extra stat motsvarande 24 lönegraden. Antalet ordinarie befattningar för den kvinnliga kontorspersonalen utökades något. Det övervägande flertalet av dessa befattningar placerades i 7 lönegraden och ett fåtal i 4 lönegraden.

Den år 1926 utfärdade lagen om delning av jord å landet, som trädde i kraft den 1 januari 1928, medförde betydelsefulla förändringar beträffande lantmäteriverksamheten. Bland annat infördes genom den nya lagstiftningen strängare krav beträffande lämpligheten ur allmän synpunkt av ifrågasatta förändringar i fastighetsindelningen. Därav följde en inskränkning i sakägarnas beslutanderätt och en utvidgning av förrättningsmännens prövningsrätt. I organisatoriskt avseende skedde i anslutning därtill den förändringen, att länsstyrelsernas befattning med att utfärda förordnanden till lantmäteriförrättningar och att utöva tillsyn över lantmätarnas verksamhet i huvudsak bringades att upphöra. Överlantmätarnas befogenheter i dessa hänseenden utvidgades i motsvarande mån. Åt överlantmätarna anförtroddes även uppgiften att i flertalet fall fastställa avstyckningar. Ledningen av och tillsynen över lantmäteri väsendet kom därefter i stort sett att utövas av lantmäteriets egna organ.

Ny lantmäteriinstruktion utfärdades den 11 november 1927. Den 25 november samma år utfärdades ny lantmäteritaxa, grundande sig på den äldre taxans ersättningsnormer men förenklad och anpassad efter jorddelningslagens bestämmelser.

I slutet av 1920-talet gjordes ett flertal framställningar rörande ändrade avlöningsförhållanden för överlantmätare, distriktslantmätare och extra lantmätare samt rörande anställnings- och avlöningsförhållandena för hos lantmätarna anställda tekniska biträden m. m. Dessa framställningar föranledde år 1930 tillkallande av utredningsmän (E. O. Magnusson i Tumhult, K. H. Tottie och E. G. Petrelius), vilka erhöilo i uppdrag att inom jordbruksdepartementet biträda med utredning och upprättande av förslag angående lantmäteripersonalens anställnings- och avlöningsförhållanden.

Utredningsmännen, vilka antogo namnet lantmätarelönesakkunniga, avgåvo år 1931 utredning och förslag beträffande överlantmätarnas, distriktslantmätarnas, extra lantmätarnas och tekniska biträdenas avlöningsförhållanden m. m. (SOU 1931: 39).

År 1932 avgåvo de sakkunniga särskilt förslag beträffande lantmäterikontorens organisation (SOU 1932: 28). Detta innebar i huvudsak följande.

Då tidpunkten ännu icke ansågs vara inne för slutligt ställningstagande till frågan om överlantmätarnas avlöningsförmåner, föreslogs icke någon ändring i överlantmätarnas löneställning. Liksom dittills borde enligt de

sakkunnigas mening i Kopparbergs län finnas en biträdande överlantmätare. Avlöningen till denne borde, om lönereglering genomfördes för distriktspersonalen, utgå enligt extrastatsgrunderna och med tillämpning av lönegrad 28. I fråga om förste assistenternas och assistenternas löner ansågs någon förändring ej påkallad. En viss ökning av antalet assistenter föreslogs emellertid. Vad beträffar den icke fackutbildade personalen på lantmäterikontoren föreslago de sakkunniga inrättande av 8 ordinarie befattningar i 10 lönegraden. Härigenom skulle från den lantmäteriutbildade personalen kunna avlyftas åtskilliga arbetsuppgifter, som lämpligen kunde anförtros åt icke fackutbildad personal. Beträffande rit- och skrivbiträdena föreslago de sakkunniga bland annat viss ökning av antalet ordinarie tjänster. Enligt de sakkunnigas förslag borde vidare vid lantmäterikontoren inrättas arkivbiträdesbefattningar, avsedda att besättas med äldre tekniska biträden. Dessa befattningar, 9 till antalet och tills vidare extra ordinarie, föreslogos placerade i 8 lönegraden.

Petrelius förordade i särskilt yttrande, att alla överlantmätare måtte placeras i 30 lönegraden och därutöver erhålla avlöningsförstärkning motsvarande vad som tillkom landskamrerare. Avlöning till biträdande överlantmätare borde utgå med tillämpning av lönegrad 29. Förste assistentbefattningarna borde enligt hans uppfattning uppföras på ordinarie stat i lägst 26 lönegraden.

Över de sakkunnigas förslag avgåvos yttranden av statskontoret, lantmäteristyrelsen och allmänna civilförvaltningens lönenämnd ävensom av olika personalorganisationer.

Lantmäteristyrelsens yttrande, som avgavs den 5 oktober 1936, innefattade på åtskilliga punkter avvikelser från och kompletteringar av de sakkunnigas förslag. Vad beträffar personalen på lantmäterikontoren avsåg lantmäteristyrelsens förslag huvudsakligen dels en uppflyttning av vissa befattningshavare från lägre till högre lönegrad och dels en omändring av icke ordinarie befattningar till ordinarie sådana. Samtliga överlantmätare föreslogos placerade i 30 lönegraden. Ordinarie förste assistentbefattningar i 25 lönegraden borde inrättas i nio län. Antalet assistenter föreslogs ökat till 22. Medel begärdes till arvoden åt två biträdande överlantmätare. Vidare upptog styrelsens förslag bland annat 7 befattningar som kansliskrivare i 11 lönegraden. Inrättande av arkivbiträdestjänster, avsedda för äldre tekniska biträden, avstyrktes däremot av styrelsen.

Med hänsyn till pågående revision av avlöningsbestämmelser för befattningshavare vid den civila statsförvaltningen ansågs under åren 1937 och 1938 tidpunkten icke lämplig för den allmänna översyn och reglering av lantmäteripersonalens löneförhållanden, som ifrågasatts i lantmätarelönesakkunnigas utredning och förslag och i lantmäteristyrelsens däröver avgivna utlåtande. Vid 1937 års riksdag beslutades dock vissa förstärkningar i organisationen för att det mest trängande behovet av arbetskraft skulle

kunna tillgodoses. Bland annat utökades distriktens och distriktslantmäta-
nas antal från 199 till 209. Vid lantmäterikontoren utökades antalet på
extra stat uppförda befattningar avsevärt. Antalet förste assistenter be-
stämdes sålunda till 9 och antalet assistenter till 17. Därjämte bereddes
möjlighet att utöka den icke fackutbildade personalen med ytterligare om-
kring 40 extra ordinarie tjänstemän.

I proposition till riksdagen den 10 februari 1939 (nr 97) angående an-
slag till lantmäteriväsendet upptogs lantmätarelönesakkunnigas förslag till
slutlig behandling. I fråga om de på länens lantmäterikontor anställda för-
ordades, att den icke fackutbildade personalen skulle beredas en förbättrad
löneställning och en gynnsammare proportion mellan antalet ordinarie och
icke-ordinarie befattningar. Sålunda föreslogs bland annat att sex befatt-
ningar som förste kontorister i 10 lönegraden skulle inrättas för utförande
av mera kvalificerat arbete. Det av de sakkunniga framställda förslaget att
inrätta befattningar som arkivbiträden i 8 lönegraden, närmast med tanke
på att bereda anställning för äldre tekniska biträden, ansågs icke böra ge-
nomföras. Viss ökning av antalet kanslibiträden förordades. Av expedi-
tionsvakterna vid lantmäterikontoren föreslogs ett mindre antal såsom
ordinarie.

Vad beträffar överlantmäterna föreslogs ingen ändrad löneställning. Frå-
gan därom ansågs böra behandlas i samband med den allmänna översyn
av statstjänstemännens lönegradsplacering, som senare komme att verk-
ställas.

Överlantmätarbefattningen i Gotlands län, som var uppförd på övergångs-
stat, ansågs ånyo böra upptagas på ordinarie stat. Lantmäteristyrelsens
förslag att förste assistenterna skulle överflyttas till ordinarie stat och upp-
flyttas till 25 lönegraden ansågs för det dåvarande icke kunna tillstyrkas.
Däremot tillstyrktes lantmäteristyrelsens förslag om ökning av antalet
assistenter.

I fråga om distriktslantmäterna och deras biträden anfördes i proposi-
tionen bl. a. följande.

Frågan om lönereglering för distriktslantmätare och extra lantmätare
borde underkastas en förnyad utredning. Med hänsyn till den ökade ar-
betsbördan föreslogs att antalet lantmäteridistrikt skulle utökas med ytter-
ligare 3. Frågan om de hos lantmätare anställda tekniska biträdena borde
även upptagas till förnyad utredning, varvid möjligheten att giva de tek-
niska biträdena en tryggare anställningsform skulle övervägas. En viss
förbättring ansågs dock genast böra genomföras genom ålderstillägg i an-
slutning till de sakkunnigas därom avgivna förslag.

Kungl. Maj:ts proposition, som tillstyrktes av jordbruksutskottet, bifölls
utan ändringar av riksdagen.

Innan de senast omnämnda riksdagsbesluten fattats, hade lantmäteristyrelsens arbetsuppgifter och organisation ytterligare utökats. Enligt 1917 års lag om fastighetsbildning i stad skulle fastighetsregister uppläggas för alla städer samt för vissa samhällen på landet. Arbetet med det första uppläggandet av fastighetsregistret skulle stå under överinseende av en kommission, benämnd fastighetsregisterkommissionen. Denna hade också att övervaka registrets förande, intill dess överinseendet över registret övertogs av annan myndighet. Sedan arbetet med registrets uppläggande blivit i huvudsak avslutat, föranstaltade Kungl. Maj:t om utredning av frågan om tillsynen över fastighetsbildning och fastighetsregistrering i städerna m. m. Med utgångspunkt från resultatet av denna utredning framlade Kungl. Maj:t vid 1936 års riksdag förslag dels angående frågan om tillsynen över mätningsväsendet, jorddelningen och fastighetsregistreringen inom städerna och de stadsliknande samhällena, dels angående frågor om jordeboken och jordregistret, dels ock angående den organisation, som föranledes av den förordade lösningen av de berörda spörsmålen.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle överinseendet över städernas och de stadsliknande samhällenas mätningsväsen, jorddelning och fastighetsregistrering förläggas till samma myndighet, som utövade tillsynen över rikets lantmäteriväsen och jordregistret, d. v. s. lantmäteristyrelsen. Därvid skulle på lantmäteristyrelsen överflyttas de åligganden och befogenheter beträffande fastighetsregistreringen, som dittills utövats av fastighetsregisterkommissionen. Beträffande verksamheten i övrigt inom städerna skulle överinseendet avse, att mera allmänt övervaka att mätningsarbetena utfördes på ett fullgott sätt samt att de fastighetsbildande förrättningarna verkställdes enligt gällande lagar och författningar. Därjämte borde styrelsen genom råd och upplysningar verka för att iakttaga brister bleve avhjälpda och rättade.

I fråga om jordeboken och jordregistret innebar Kungl. Maj:ts förslag bl. a., att jordeboken icke vidare skulle föras såsom ett register över fastighetsenheterna. Till följd härav skulle viss prövningsrätt i fråga om fastighets upptagande eller avförande såsom självständig enhet i jordregistret överflyttas från kammarkollegiet till lantmäteristyrelsen. Samtidigt skulle viss prövningsrätt rörande namnsättning av fastighet överföras från länsstyrelserna till vederbörande överlantmätare.

Med hänsyn till den utökning av lantmäteristyrelsens arbetsuppgifter, som härigenom komme till stånd, föreslog Kungl. Maj:t, att lantmäteristyrelsens organisation skulle förstärkas genom att en fjärde byrå inrättades. Denna skulle handhava alla på lantmäteristyrelsen ankommande arbetsuppgifter rörande städernas och de stadsliknande samhällenas mätnings- och fastighetsregisterväsen.

Kungl. Maj:ts förslag, som biträdades av jordbruksutskottet, vann rikslagens bifall.

Behovet av genomgripande organisatoriska reformer beträffande i synnerhet verksamheten i lantmåteridistriktet framträdde allt starkare och föranledde, att särskilda sakkunniga tillkallades för att inom jordbruksdepartementet verkställa utredning rörande lantmåteripersonalens organisation samt avlöningsförhållanden. De sakkunniga, vilka antogs benämningen 1945 års lantmåteriutredning, inriktade i huvudsak sitt arbete på organisationen av lantmåteriets distriktsorgan och löneförhållandena för den därtill knutna personalen. I sitt den 19 december 1946 framlagda betänkande (SOU 1947: 7) föreslog utredningen i huvudsak följande.

För att möjliggöra en ändamålsenlig arbetsfördelning mellan personal med olika utbildning och kompetens föreslogs en distriktsorganisation så uppbyggd, att i varje distrikt i regel skulle tjänstgöra två lantmätare, två mätningstekniker och två biträden i kontorstjänst. Antalet nyorganiserade lantmåteridistrikt föreslogs till 148, varav några förutsattes få en personaluppsättning, som något avvek från den ovan nämnda. Därjämte skulle i Kopparbergs län bibehållas den särskilda skiftesorganisation, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 15 mars 1940 tillskapats för handläggningen av vissa laga skiften i länet. Styresmannen för skiftesorganisationen skulle, utöver lönen i en för ändamålet inrättad ordinarie distriktslantmätarbefattning, tillerkännas ett årligt arvode. För att möjliggöra en avlastning av arbetsbalansen i mer eller mindre tillfälligt arbetstyngda distrikt föreslogs, att lantmätare skulle ställas till länsstyrelses och överlantmätares förfogande för utförande av lantmåteriförrättningar enligt nämnda myndigheters förordnande. För detta ändamål borde minst 12 ordinarie lantmätarbefattningar inrättas.

Den av utredningen föreslagna organisationen, som i stort sett byggde på det dåvarande antalet i distrikt verksamma lantmätare men innebar en betydande förstärkning i fråga om biträdespersonalen, avsågs få en arbetskapacitet, som avsevärt översteg vad distriktspersonalen dittills kunnat prestera.

Personalen vid distriktsorganisationen föreslogs inordnad under de avlöningsbestämmelser, som gällde för statens civila befattningshavare i allmänhet, och skulle sålunda helt avlönas av statsmedel. Även den mätningstekniska biträdespersonalen och kontorspersonalen skulle erhålla statsanställning och helt avlönas av statsverket. Staten skulle övertaga omkostnaderna för verksamheten och erlagda förrättningsavgifter skulle tillgodoföras statsverket. I samband därmed förutsattes, att en genomgripande omarbetning och en viss komplettering av lantmåteritaxan skulle komma till stånd.

Enligt lantmåteriutredningens förslag skulle i distriktsorganisationer jämte skiftesorganisationen inrättas sammanlagt 149 ordinarie distriktslantmätarbefattningar i 28 lönegraden, 18 ordinarie lantmätarbefattningar i 26 lönegraden (12 lantmätare till förfogande och 6 lantmätare i vissa di

strikt med förstärkt personalorganisation), 6 extra ordinarie lantmätarbefattningar i samma lönegrad (vid den särskilda skiftesorganisationen) samt 50 ordinarie och 40 extra ordinarie lantmätarbefattningar i 24 lönegraden. För rekryteringspersonal med lantmäterexamen föreslogs, med hänsyn till att förslag i ämnet kunde väntas från 1944 års personalutredning, endast en provisorisk lösning i fråga om anställningsvillkor och befordringsgång. För de övertaliga distriktslantmätare, som till följd av distriktsregleringen icke kunde erhålla nyorganiserade distriktslantmätarbefattningar, föreslogs på övergångsstat ett antal ordinarie lantmätarbefattningar i 26 lönegraden. Med innehav av dylik befattning föreslogs följa samma rätt i fråga om pension, som skulle tillkomma vederbörande, om han tillträdde nyorganiserad distriktslantmätarbefattning. Så länge befattningshavare på övergångsstat funnes, skulle motsvarande antal nyorganiserade ordinarie lantmätarbefattningar i 24 lönegraden icke tillsättas. I fråga om biträdespersonalen föreslogs endast ett provisorium i avvaktan på det inom 1944 års personalutredning pågående arbetet angående befordringsgång m. m. för teknisk personal inom statsförvaltningen. Tills vidare borde för den mätningstekniska personalen inrättas extra ordinarie befattningar i lönegraderna 17, 15 och 12 och för personal i kontorstjänst ordinarie befattningar i 7 och extra ordinarie befattningar i 4 lönegraden.

Den nya organisationen föreslogs träda i kraft den 1 januari 1948.

Sedan yttranden över utredningens förslag avgivits av ett flertal myndigheter och sammanslutningar, framlade Kungl. Maj:t den 28 mars 1947 proposition i ämnet till riksdagen (nr 210). Propositionen upptog i huvudsak de förslag, som lantmäterikutredningen framlagt. Bland de jämkningar som vidtagits må nämnas, att antalet lantmätare till överlantmätares och länsstyrelses förfogande i enlighet med ett av lantmäteristyrelsen framfört yrkande utökats med 12 till 24. Med hänsyn till de nya omfattande arbetsuppgifter, som skulle tillföras lantmäteristyrelsen genom att uppbörden av taxeinkomsterna samt utbetalningen av reseersättningarna till distriktspersonalen förlades till styrelsen, föreslogs i propositionen en väsentlig förstärkning av styrelsens kassakontor med inrättande bland annat av en kamrerarbefattning i 24 lönegraden. Vidare föreslogs, att styrelsens ordinarie byrådirektörer, som med hänsyn till ställning och arbetsuppgifter kunde jämsättas med distriktslantmätarna, från och med den 1 januari 1948 skulle uppflyttas i 28 lönegraden. I likhet med vad som i statsverkspropositionen föreslagits beträffande flertalet verkschefsbeftattningar på löneplan B föreslogs därjämte, att befattningen som styrelsens chef med bibehållen egenkap av fullmaktstjänst skulle placeras i lönegrad med samma årslön som tillkom förordnandetjänsteman i lönegraden C 12.

I anledning av propositionen väcktes motioner inom riksdagens båda kamrar. Bland annat hemställdes att riksdagen måtte besluta att placera

de föreslagna nya distriktslantmätartjänsterna i lönegrad A 29 (motionerna I: 276, II: 412 och II: 413).

Jordbruksutskottet tillstyrkte i utlåtande (nr 43) bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Reservationer avgåvos, bland annat av herrar Svedberg, Hagman m. fl., vilka ansågo att utskottet bort tillstyrka att distriktslantmätarna placerades i 29 lönegraden.

Kungl. Maj:ts förslag godtogs i stort sett av riksdagen. I fråga om distriktslantmätarnas lönegradsplacering stannade kamrarna emellertid i olika beslut. Avgörandet hänsköts därför till gemensam omröstning, varvid riksdagen beslutade att distriktslantmätarna skulle placeras i lönegraden A 29.

Frågor rörande lantmäteristyrelsen.

1. Nuvarande organisation, arbetsuppgifter och avlöningsförhållanden vid lantmäteristyrelsen.

Den centrala ledningen av lantmäteriverksamheten i riket utövas av lantmäteristyrelsen. Denna består av en generaldirektör och chef samt såsom ledamöter fyra byråchefer, vilka förestå var sin av styrelsens byråer (administrativa byrån, landsbyrån, stadsbyrån och utredningsbyrån). På varje byrå tjänstgör en ordinarie byrådirektör samt på vardera landsbyrån och stadsbyrån dessutom en extra ordinarie byrådirektör. Vid administrativa byrån samt envar av de båda sistnämnda byråerna finnes en byråingenjör och på samtliga byråer sammanlagt högst sju arvodesanställda amanuenser. Från och med den 1 januari 1948 finnes en kamrerare förordnad såsom föreståndare för styrelsens kassakontor.

Hos styrelsen finnas vidare anställda en kassör och bokhållare, två kansli-skrivare, ett arkivbiträde, en förste expeditionsvakt ävensom kanslibiträden, expeditionsvakter, kontorsbiträden, biträdespersonal i rekryteringsgraderna samt tillfälligt anställd personal.

Rörande lantmäteristyrelsens ämbetsbefattning stadgas i 1 § av lantmäteriinstruktionen den 11 november 1927 (nr 407)¹ följande.

Lantmäteristyrelsen åligger

1) att utöva tillsyn *dels* över jorddelningsväsendet och övriga grenar av rikets lantmäteriväsen till den del tillsyn däröver ej tillkommer annan ämbetsmyndighet *dels* över arbetet med uppläggande och förande av jordregister *dels ock* över statens reproduktionsanstalt, samt

2) att handhava överinseende *dels* å mätningsväsendet i rikets städer, köpingar och övriga samhällen, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, *dels ock* å arbetet med uppläggande och förande av fastighetsregister enligt för stad gällande bestämmelser.

Det åligger styrelsen att på begäran av domstol eller administrativ myndighet verkställa utredning och meddela utlåtande samt lämna råd och upplysningar i frågor, som ligga inom området för styrelsens verksamhet; dock att styrelsen, där begäran gjorts av underdomstol eller administrativ myndighet, äger uppdraga åt befattningshavare inom styrelsen eller, vad gäller under 1) ovan angivna tillsyn, åt vederbörande överlantmätare att besvara framställningen.

¹ Ändringar i instruktionens lydelse 468/1932, 294/1935, 61/1936, 369/1936, 20/1940, 868/1947.

Styrelsen bör med uppmärksamhet följa företeelserna på de områden, som äro föremål för dess verksamhet såväl inom landet som, så långt möjligt, i utlandet samt, efter omständigheterna, vidtaga eller hos Kungl. Maj:t föreslå de åtgärder, vilka styrelsen i anledning av sådana företeelser finner påkallade.

Det tillkommer bland annat lantmäteristyrelsen att vid utövning av sin ämbetsbefattning meddela erforderliga föreskrifter angående arbetet inom styrelsen och länslantmäterikontoren samt att för vinnande av fullständighet, tydlighet och likformighet vid förrättningar och andra arbeten fastställa erforderliga modeller och formulär. I övrigt äger styrelsen meddela befattningshavarna inom sitt förvaltningsområde sådana allmänt eller för särskilt fall gällande föreskrifter, som erfordras för en riktig utövning av deras verksamhet.

Rörande lantmäteristyrelsens överinseende över mätnings- och fastighetsregisterväsendet i rikets städer och vissa samhällen ha bestämmelser meddelats i kungörelsen den 26 juni 1936 (nr 367, ändrad lydelse 916/1939, 396/1943 och 880/1947). Enligt kungörelsen åligger det bland annat lantmäteristyrelsen att genom inspektion utöva tillsyn över dessa arbetsområden och övervaka tillämpningen av vissa lagar och författningar, att utfärda allmänna anvisningar till vägledning för arbetet samt att på begäran meddela råd och upplysningar inom området. På framställning av byggnadsnämnd har styrelsen därjämte att upprätta program för triangelmätning eller därmed sammanhängande grundläggande kartläggning och att utöva kontroll över dylika mätnings- och kartläggningsarbeten.

Det tillkommer vidare lantmäteristyrelsen att i enlighet med fastställda stater och i övrigt givna föreskrifter handhava och redovisa de statsmedel, som ställas till styrelsens förfogande. Lantmäteristyrelsen utbetalar och disponerar anslag avseende avlöningar och omkostnader såväl vid styrelsen som vid länslantmäterikontoren och lantmäteriets distriktsorganisation. Dessutom utbetalar och disponerar styrelsen bland annat vissa anslag till understöd åt jorddelningsväsendet m. m.

Beträffande arbetsuppgifternas närmare beskaffenhet och ärendenas fördelning mellan byråerna må antecknas följande.

På *administrativa byrån* handläggas främst ärenden angående utfärdande, ändrande eller upphävande av allmän författning, ärenden angående styrelsens och underlydande staters organisation, personal och ekonomi samt ärenden angående till styrelsens disposition ställda medel.

Bland de mera omfattande och krävande ärendena märkas organisations- och anslagsfrågor, förslag och yttranden i vissa lagstiftningsfrågor samt ärenden rörande tolkning av lagar och författningar. Med hänsyn jämväl till antalet intaga personalärendena en framträdande plats bland byråns arbetsuppgifter. Häribland må nämnas ärenden angående tjänstetillsättningar, vikariatsförordnanden, placering till tjänstgöring, avlönings- och

pensionsfrågor samt ledigheter. Allt eftersom den beslutade utbyggnaden av distriktsorganisationen fortskrider komma dessa ärenden att öka i antal. I övrigt märkas ärenden rörande arbetsordningar och tjänsteföreskrifter, utbildning, avgivande av berättelser angående lantmäteriväsendet samt anslagsäskanden och de framställningar i övrigt inom styrelsens förvaltningsområde, som styrelsen finner böra göras hos riksdagen.

Under administrativa byrån sorterar lantmäteristyrelsens *kassakontor*.

Kassakontoret ombesörjer för närvarande uträkning och utbetalning av löner till personalen vid lantmäteristyrelsen och länskontoren samt till personalen vid lantmäteridistriktet i den mån sistnämnda personal avlönas av statsmedel, vidare utbetalning av medel för styrelsens och länskontorens omkostnader och för publika renovationer samt utbetalning av statsbidrag, som beviljats av lantmäteristyrelsen.

Sedan den beslutade distriktsorganisationen trätt i tillämpning den 1 januari 1948, kommer kassakontoret att ombesörja uträkning och utbetalning av löner för all personal vid lantmäteristaten samt granskning och utbetalning av ersättningar för lantmäteriväsendets omkostnader, däribland även distriktspersonalens rese- och traktamentsersättningar, som tidigare prövats och utbetalats av länsstyrelserna, samt expenserna för distriktsorganisationen. Därjämte kommer kassakontoret att handhava uppbörden av sakägarnas ersättningar till statsverket för förrättningar och uppdrag, som utförts av distriktspersonalen.

Från och med år 1948 torde kontorets benämning komma att ändras till kamrerarkontor.

Inom *landsbyrån* behandlas ärenden angående styrelsens uppsikt över jorddelningsväsendet och därmed sammanhängande ärenden av lantmäteriteknisk natur, ärenden rörande jordregistret samt ärenden angående statsbidrag i samband med lantmäteriförrättningar.

På byrån ankommer bland annat att utarbeta anvisningar och föreskrifter beträffande tillämpningen av lagstiftningens materiella regler för fastighetsbildning på landsbygden. Härmed sammanhänga i viss mån andra betydelsefulla arbetsuppgifter. Dessa omfatta utlåtanden i sådana jorddelningsmål, som böra belysas ur jordpolitisk, planteknisk eller lantmäteriteknisk synpunkt, utlåtanden i besvärsmål rörande fastställelse av avstyckningsförrättning eller dispens från avstyckningsförbud samt yttranden över framställningar, avseende tillstånd för bolag, förening eller stiftelse att förvärva fast egendom, tillstånd till försäljning eller förvärv av ecklesiastik eller Kronan tillhörig jord samt tillstånd till förvärv av jordbruksfastighet jämlikt 1945 års jordförvärvslag.

Genom landsbyrån utövar styrelsen tillsyn i mätningstekniskt hänseende beträffande lantmäteriverksamheten på landet och i samhällen, för vilka icke föras fastighetsregister som för stad. De vanligast förekommande ärendena av mätningsteknisk art omfatta utarbetande av förslag till program

och avtal för upprättande av grundkarta till byggnadsplan på landsbygden eller inom jordregistersamhällen samt kontroll av sådana kartläggningsarbeten, ävensom utredningar och förslag rörande anslutning av mätningar till rikets koordinat- eller höjdsystem samt inskaffande och utlämnande av erforderliga uppgifter om koordinater och höjder.

Ett stort antal ärenden, föranledda av styrelsens befattning med jordregistret, handläggas på byrån. Häribland märkas sådana, som avse beslut om benämning av vissa äldre eller nybildade fastigheter, om ändringar i registreringen beträffande i jordregistret upptagna fastigheter eller om upptagande i jordregistret av fastigheter i de fall, då dylik befogenhet ej tillkommer överlantmätaren. På byrån upprättas även förslag rörande sättet för fastighetsregistreringen inom nybildade samhällen eller inom sådana områden, som införlivats med samhälle, där jordregister föres.

Statsbidragsärendena avse dels bidrag till förrättningskostnader, dels bidrag till utflyttnings-, väganläggnings- och odlingskostnader i sammanhang med skiften eller s. k. förprovning för att delägare innan förrättningen avslutats skall erhålla besked, om de uppskattade kostnaderna härför kunna godkännas såsom grundval för bestämmande av utgående statsbidragsbellopp. Hit höra också yttranden i besvärmål rörande lantmäteristyrelsens beslut i statsbidragsärenden.

Statsbidragsärenden förekomma i avsevärt antal. I många fall yppa sig vid ärendenas beredning behov av kompletterande upplysningar, varvid förrättningsakterna inlånas eller yttranden inhämtas från förrättningsmän, överlantmätare och andra myndigheter.

Stadsbyrån handhar dels ärenden rörande mätningstväsendet i städer, köpingar och övriga samhällen, där den för städerna gällande ordningen för bebyggande skall iakttagas, med undantag dock för ärenden rörande förrättningar enligt den för landsbygden gällande jorddelningslagstiftningen, dels ärenden rörande fastighetsregistrering enligt för stad gällande bestämmelser.

Bland de ärenden, som röra fastighetsbildning inom städer och samhällen, märkas utlåtanden över verkställda tomtindelningar och gränsbestämningar, över begärda dispenser från gällande bestämmelser om förbud i vissa fall mot nybyggnad inom byggnadskvarter samt över ansökningar om avstående av mark för allmänt ändamål, då stadsplan lägges över område i en ägares hand.

En betydande del av stadsbyråns arbete betingas av byggnadsnämndernas rätt att påkalla lantmäteristyrelsens medverkan i samband med utförandet av grundläggande mätning- och kartläggningsarbeten. Byråns befattning härmed omfattar detaljerade undersökningar och överläggningar i orterna för bestämmande av mätningens omfattning och mätningens programmens utformning samt planläggning och rekognoscering i viss utsträck-

ning av triangelnät och övervakning av eventuell basmätning. Efter framställning från de kommunala myndigheterna avgivas yttranden över inkomna förslag till stommät, mätningsprogram och avtal och över anbud rörande mätningsarbetenas utförande samt utövas erforderlig kontroll över nämnda mätnings- och kartläggningsarbeten.

Uppgiften att utöva överinseendet över fastighetsregisterväsendet i städer och samhällen medför en omfattande rådgivning och föranleder utlåtan- den och beslut i registreringsfrågor samt granskning av den årliga redovisning av förändringar i fastighetsindelningen, som jämlikt fastighetsregisterförordningen ankommer på registerförare. På byrån skall även med ledning av sistnämnda redovisning fortlöpande föras ett exemplar av varje registerkarta i riket.

Utredningsbyrån handlägger ärenden angående utredningar och utlåtan- den, som begärts av offentlig myndighet särskilt i sådana fall då det gäller att klarlägga fastighetsrättsliga förhållanden. Även sådana jordregister- ärenden, som fordra mera ingående utredningar, brukas överlämnas till utredningsbyrån. I regel röra dessa frågan om upptagande i jordregistret eller utslutande ur jordregistret av viss lägenhet. Dessutom handläggas på byrån i vissa fall ärenden rörande lagtolkningar samt åtskilliga lagstiftningsärenden.

För att lösa förekommande arbetsuppgifter kräves i stor utsträckning forskning i olika huvudsakligen statliga arkiv.

Erforderliga lantmäteritutredningar verkställas i första hand i styrelsens eget arkiv. I den mån detta icke innehåller de akter, som behövas för utredningen, inlånas det material av betydelse för frågan, som finnes i vederbörande länskontor. I vissa fall inträffar, att behövlige kartor och förrättningshandlingar endast finnas tillgängliga som sakägareexemplar.

För utredning ur inskrivningssynpunkt kräves ofta forskning i första hand i häradsrätternas protokoll (domböcker, lagfarts- och in-teckningsprotokoll). Sådan forskning bedrivs, förutom i hovrättsarkiven och domsagoarkiven, även i riksarkivet, kammararkivet och landsarkiven.

Den kamerala utredning, som erfordras, verkställs genom forskning utom i styrelsens eget arkiv i jordeböcker, skattläggningsakter, jordrannsakningsprotokoll m. m., som förvaras i kammarkollegiets arkiv och i kammararkivet.

De i Stockholm befintliga arkivalierna studeras i allmänhet i vederbörande arkiv. Övriga behövlige arkivakter måste i regel inlånas till byrån.

Hos lantmäteristyrelsen finnes ett synnerligen värdefullt *arkiv*, bestående av dels ämbetsarkivet, vars viktigaste serier utgöras av protokoll, koncept till utgående skrivelser, inkomna skrivelser och kungliga brev, dels och i främsta rummet kartarkivet, innehållande såväl geografiska kartor som kartor rörande skattläggningar och avvitringer samt skiften och andra

lantmåteriförrättningar, i viss utsträckning jämte tillhörande förrättningshandlingar.

Ämbetsarkivets ovannämnda serier sträcka sig med vissa luckor från slutet av 1600-talet fram till närvarande tid. Även kartarkivets äldsta material härstammar från 1600-talet. Kartorna äro endast till en mindre del konceptexemplar. Huvuddelen utgör renovationer av i länslantmåterikontorens arkiv förvarade koncept.

I anslutning till arkivet finnes en mindre avdelning för iståndsättning av skadat kartmaterial. Vid denna utföras också vissa arbeten, som erfordras i samband med en nu till största delen genomförd omläggning av kartarkivet. Under senare år har även i viss utsträckning företagits konservering av skadade kartor, tillhörande länslantmåterikontorens arkiv.

I fråga om befattningshavarnas åligganden och lantmåteristyrelsens arbetssätt gäller i huvudsak följande.

Generaldirektören är i främsta rummet Kungl. Maj:t ansvarig för fullgörandet av lantmåteristyrelsens ämbetsuppgifter och äger ensam beslutanderätt i de ärenden, i vilkas prövning han deltagit. I beslut, varigenom befattningshavare ådömes ansvar för fel eller försummelse i tjänsten, skall dock förutom generaldirektören minst två byråchefer deltaga, varvid såsom styrelsens beslut gäller den mening, varom flertalet förenar sig eller, vid lika röstetal för olika meningar, den mening som biträdes av generaldirektören.

Byråchef åligger att med uppmärksamhet följa sådana frågor, som falla inom hans byrås verksamhetsområde, och att framställa de förslag, vartill han finner anledning. Han har att enligt i lantmåteriinstruktionen, i arbetsordning eller eljest meddelade föreskrifter antingen bereda och föredraga eller själv avgöra eller ock för vederbörlig åtgärd till byråtjänsteman överlämna de ärenden, som tillhöra hans byrå, samt att utöva tillsyn över arbetet inom byrån. De ärenden, vari avgörandet sålunda tillkommer byråchef, äro sådana, som icke skäligen böra i varje fall underställas styrelsens prövning.

I åtskilliga fall åligger det annan tjänsteman än byråchef att föredraga ärende i styrelsen. Beträffande sådant ärende ingår denne tjänsteman såsom ledamot av styrelsen. Enligt lantmåteriinstruktionen skall byrådirektören på administrativa byrån bland annat undersöka om fel eller försummelser, särskilt genom obehörigt uppskov med lantmåteriförrättningar, kunna vara begångna samt verkställa den föredragning, som därvid påkallas av förhållandena. I den för lantmåteristyrelsen utfärdade arbetsordningen har beträffande olika byråer föreskrivits, att byrådirektörerna i byråchefs ställe skola handlägga och föredraga vissa grupper av ärenden. Dessutom äger generaldirektören då så befinnes lämpligt att förordna även annan styrelsens tjänsteman att i byråchefs ställe handlägga och föredraga visst ärende eller viss grupp av ärenden. Sådan föredragning bör i regel

ske i närvaro av vederbörande byråchef. En följd av nu angivna förhållanden är, att en stor mängd ärenden föredragas direkt inför generaldirektören av byrådirektörer och andra tjänstemän.

Byrådirektören på utredningsbyrån åligger för närvarande utöver hans uppgifter inom byrån att såsom *arkivföreståndare* bland annat ha uppsikt över samt ansvara för vården av lantmäteristyrelsens kartarkiv, att föra register över dess kartor och handlingar, att ombesörja arkivaliernas vidmakthållande samt att framställa förslag rörande åtgärder, som i hit hörande frågor kunna erfordras beträffande arkivet. Han har därjämte att tillhandagå med förevisning av arkivalierna och att meddela upplysningar rörande dessa.

För att inspektera styrelsen underlydande personal och dess verksamhet samt för att bereda sig kännedom om förhållanden, som röra eller eljest äro av vikt för styrelsens ämbetsbefattning, må generaldirektören företaga ämbetsresor samt, om han prövar sådant erforderligt, förordna befattningshavare i styrelsen eller annan underlydande tjänsteman att medfölja vid sådan resa. När omständigheterna därtill föranleda, äger generaldirektören uppdraga åt byråchef eller annan tjänsteman i styrelsen att företaga inspektionsresa, varvid annan befattningshavare om så erfordras må förordnas att åtfölja inspektionsförrättaren. Andra tjänsteresor, som kunna påkallas av styrelsens ämbetsförvaltning, må efter styrelsens beslut i varje särskilt fall företagas av byråchef eller annan tjänsteman var för sig eller i förening.

I fråga om handläggningen av ärenden, beträffande vilka det tillkommer generaldirektören att ensam besluta, gäller följande. Vissa viktigare, i lantmäteriinstruktionen närmare angivna slag av ärenden skola handläggas i närvaro av den ledamot, vilkens ämbetsbefattning ärendet tillhör, jämte minst en annan ledamot. Övriga ärenden skola handläggas i närvaro av den ledamot, vilkens verksamhetsområde ärendet tillhör. Angår ärende flera ledamöters ämbetsområden skola samtliga dessa ledamöter närvara.

Fattar generaldirektören beslut, som strider mot föredragandens eller annan närvarande ledamots åsikt, åligger det den, som hyser en från beslutet skiljaktig mening, att till protokollet låta anteckna denna.

Då generaldirektören åtnjuter semester eller befinner sig på tjänsteresa eller eljest är förhindrad att sköta sitt ämbete utan att vikarie för honom är förordnad, skola ärendena med vissa i lantmäteriinstruktionen angivna inskränkningar avgöras av styrelsens ledamöter samfällt, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar. I vissa ärenden må beslut fattas, där jämte föredraganden en av de övriga ledamöterna är tillstädes under förutsättning att dessa äro ense om beslutet.

I fråga om tjänstetillsättningar och kompetensfordringar gäller i huvudsak följande.

Generaldirektören tillsättes av Kungl. Maj:t. Byråcheferna tillsätts av Kungl. Maj:t efter anmälan av generaldirektören. Övriga befattningshavare i 27 och högre lönegrader tillsätts av Kungl. Maj:t efter förslag av lantmäteristyrelsen. Ordinarie och extra ordinarie befattningshavare i lägre lönegrad än 27 tillsätts av lantmäteristyrelsen, som också antager övrig icke-ordinarie personal.

Generaldirektören samt ordinarie befattningshavare i 24 och högre lönegrader tillsätts genom fullmakt och övriga ordinarie befattningshavare genom konstitutorial.

För behörighet till befattningarna såsom byråchef och byrådirektör på administrativa byrån, landsbyrån och utredningsbyrån fordras att ha avlagt lantmäterixamen samt att därjämte ha ådagalagt utmärkt drift och praktisk skicklighet vid utförande av lantmåteriförrättningar. I fråga om befattningarna såsom byråingenjör på administrativa byrån och landsbyrån fordras att ha avlagt lantmäterixamen och visat goda praktiska insikter vid utförande av lantmåteriförrättningar. För behörighet till byråchefs- och byrådirektörsbefattningarna på stadsbyrån fordras att uppfylla de villkor, som gälla för behörighet till befattning såsom mättningsman i stad samt att därjämte besitta ingående kännedom och praktisk erfarenhet beträffande stads mättnings- och fastighetsregisterväsen. För befattningen såsom byråingenjör på stadsbyrån fordras att uppfylla villkoren för behörighet till befattning såsom mättningsman i stad och att därjämte besitta erfarenhet beträffande stads mättningsväsen.

Till en av byråchefs- eller en av byrådirektörsbefattningarna vid styrelsen må dock kunna ifrågakomma även person, som fullgjort vad författningarna föreskriva i fråga om dem, som må nyttjas i domarämbete.

För att vinna anställning såsom kassör och bokhållare fordras vitsord om nöjaktiga kunskaper i bokföring.

För att kunna utnämnas till ordinarie befattningshavare i 18 och lägre lönegrader fordras att ha fullgjort provtjänstgöring hos lantmäteristyrelsen. Då sökandes lämplighet för befattningen styrkes på annat sätt, må styrelsen dock kunna medgiva undantag härifrån.

Fördelning av semester mellan befattningshavarna uppgöres av generaldirektören efter överläggning med byråcheferna. I fall av behov äger lantmäteristyrelsen bevilja annan ledighet än semester åt byråchef under högst 45 dagar årligen samt åt övrig personal efter omständigheterna. Erfordras tjänstledighet för byråchef under längre tid än 45 dagar, skall frågan hänskjutas till Kungl. Maj:ts avgörande.

För att bereda visst ärende eller viss grupp av ärenden äger byråchef efter generaldirektörens beprövande erhålla befrielse från handläggning under viss tid av övriga till hans verksamhetsområde hörande ärenden, varvid generaldirektören må uppdraga åt annan tjänsteman att i byråchefens ställe handlägga sistnämnda ärenden.

Erfordras vikarie för befattningshavare eller är befattning ledig, må styrelsen förordna lämplig person att uppehålla befattningen. Där fråga om ledighet för byråchef hänskjutits till Kungl. Maj:ts avgörande, meddelar dock Kungl. Maj:t även förordnande angående vikarie.

Då byråchef åtnjuter semester eller befinner sig på tjänsteresa, förordnas i regel på byrån tjänstgörande byrådirektör att uppehålla byråchefsbefattningen.

Beträffande löneförhållandena för styrelsens personal må nämnas följande.

För samtliga befattningshavare hos styrelsen utom amanuenserna äro bestämmelserna i statens allmänna avlöningsreglemente och statens löneplansförordning tillämpliga. Från och med den 1 januari 1948 komma även amanuenserna att avlönas jämlikt samma bestämmelser. De extra ordinarie lantmätare, som förordnas till motsvarande tjänstgöring hos styrelsen, komma nämligen därvid att bibehålla sin löneställning och tjänstebenämning.

Generaldirektörsbefattningen är hänförd till lönegrad Co 19. Byråcheferna äro placerade i lönegrad Ca 33. De ordinarie byrådirektörerna ha från och med den 1 januari 1948 uppflyttats från lönegrad Ca 29 till lönegrad Ca 31 medan de extra ordinarie byrådirektörerna, vilkas löneställning ansetts böra prövas först i samband med utredningen rörande lantmäteristyrelsens och länslantmäterikontorens organisation, alltjämt äro hänfödda till 29 lönegraden. Den nytillkomna kamrerarbefattningen är placerad i lönegrad Ce 27 och byråingenjörerna tillhöra lönegrad Ca 24. Befattningen som kassör och bokhållare är hänförd till lönegrad Ca 18 och arkivbiträdestjänsten till lönegrad Ca 14. Kansliskrivare, förste expeditionsvakt, kanslibiträden, expeditionsvakter och kontorsbiträden åtnjuta lön efter de grunder, som i allmänhet gälla inom den centrala statsförvaltningen.

2. Kommitténs förslag rörande organisationen och avlöningsförhållandena vid lantmäteristyrelsen.

A. Förändringar i lantmäteristyrelsens organisation.

Lantmäteristyrelsens organisation har under senare år successivt anpassats efter inträdande förändringar i arbetsuppgifter och arbetsmängd. Vissa personalförstärkningar ha efter hand genomförts. Bland annat har organisationen utökats med två extra ordinarie byrådirektörer, den ena med tjänstgöring på landsbyrån och den andra med tjänstgöring på stadsbyrån. Dessa befattningar inrättades från och med budgetåren 1938/39 respektive 1946/47. Vidare har vid 1947 års riksdag beslutats en väsentlig förstärkning av det förutvarande kassakontoret vid styrelsen, varvid bland annat

inrättats en extra ordinarie befattning som kamrerare i lönegrad Ce 27. Denna förstärkning betingades bland annat av att uppörd av taxekomster och utbetalning av distriktspersonalens reseersättningar förlades till lantmäteristyrelsen i samband med att lantmäteriverksamheten i distrikten omorganiserades. Å andra sidan har styrelsens personal minskats genom att en tidigare i organisationen upptagen arkivariefattning under år 1945 indragits i samband med den dåvarande tjänsteinnehavarens avgång med pension.

Den ökning av lantmäteriverksamheten i distrikten, som möjliggöres genom den nya distriktsorganisationen, kommer emellertid i vissa avseenden att medföra en större arbetsmängd vid lantmäteristyrelsen. Likaså torde såväl arbetsuppgifter som arbetsmängd i viss utsträckning komma att öka genom lantmäteriets medverkan i jordbrukets yttre rationalisering och genom vissa i det följande (s. 55—59) närmare berörda reformer, vilka beslutats i fråga om den lagstiftning, som berör lantmäteriets arbetsområde.

Med hänsyn till det anförda torde vissa personalförstärkningar bli erforderliga vid lantmäteristyrelsen. Kommittén har dock icke funnit förhållandena påkalla några mera genomgripande förändringar i organisationen. De förslag, som i det följande komma att framläggas, avse huvudsakligen dels att anpassa organisationen efter de förändrade anställningsförhållanden, som beslutats för lantmätarpersonalen i distrikten, dels att genom ytterligare överförande av kvalificerade arbetsuppgifter på biträdespersonal i största möjliga utsträckning begränsa antalet högskoleutbildade befattningshavare vid styrelsen.

Då några praktiska erfarenheter ännu icke föreligga har kommittén icke ansett sig kunna ingå på frågan huruvida den organisation, som vid årets riksdag beslutats för det blivande kamrerarkontoret vid styrelsen, kommer att visa sig tillräcklig.

a. Ställföreträdare för generaldirektören.

Under lantmäteristyrelsens direkta tillsyn står en lokalförvaltning av stor omfattning och styrelsen utövar dessutom överinseendet över mätningsväsendet i rikets städer och vissa samhällen på landet. Härav föranledes bland annat en omfattande inspektionsverksamhet.

Under senare år synes arbetsbelastningen vid lantmäteristyrelsen ha varit så stor, att inspektioner icke kunnat företagas i den utsträckning, som varit önskvärd. Särskilt med hänsyn till den förestående övergången till en ny distriktsorganisation torde stor vikt böra läggas vid, att arbetet i distrikten inriktas på ett ändamålsenligt sätt med effektivt tillvaratagande av personalens arbetskapacitet. Till den del överinseendet över lantmäteriet i orterna icke utövas genom överlantmätarna, torde tillsynen böra försiggå

huvudsakligen genom av styrelsen företagna inspektioner i distrikten. Styrelsens inspektionsverksamhet torde sålunda framdeles kunna beräknas få betydligt större omfattning än hittills.

Lantmäteristyrelsens inspektioner förrättas i stor utsträckning av generaldirektören personligen. För att arbetet inom styrelsen därvid skall kunna fortlöpa utan störande avbrott synes det kommittén angeläget, att en av styrelsens ledamöter förordnas såsom ställföreträdare för generaldirektören. En sådan anordning, vilken sedan länge förekommer vid ett flertal statliga verk, skulle bidra till ökad kontinuitet och enhetlighet i styrelsens bedömanden och avgöranden. Ställföreträdaren borde nämligen fortlöpande följa alla viktigare ärenden i styrelsen och vara väl insatt i generaldirektörens intentioner samt tilläggas befogenhet att under dennes frånvaro övertaga ledning och beslutanderätt i styrelsen.

Kommittén föreslår alltså, att ledamot i lantmäteristyrelsen förordnas att vara generaldirektörens ställföreträdare, och förordar därjämte, att lönen för denne ledamot förhöjes med ett ställföreträdararvode om 1 200 kronor för år.

b. Högskoleutbildad personal i lägre tjänsteställning än byrådirektör.

Personalförteckningen för lantmäteristyrelsen upptager, som tidigare nämnts, 3 byråingenjörsbefattningar. Dessutom må hos lantmäteristyrelsen vara anställda högst 7 arvodesavlönade amanuenser. För avlöning till sistnämnda personal må disponeras visst belopp av den i styrelsens avlöningsstat upptagna anslagsposten till icke-ordinarie personal.

För att erhålla befattning som byråingenjör med placering på administrativa byrån eller landsbyrån erfordras lantmäterixamen och goda praktiska insikter vid utförande av lantmäteriförrättningar. För att kunna ifrågakomma till byråingenjörsbefattningen på stadsbyrån fordras att uppfylla villkoren för behörighet till befattning såsom mättningsman i stad och att därjämte besitta erfarenhet beträffande stads mättningsväsen. Även denna befattning har hittills besatts med personer ur lantmätarkåren.

Såsom amanuenser med placering på stadsbyrån ha hittills i allmänhet tjänstgjort personer, som avlagt civilingenjörsexamen eller lantmäterixamen och som varit anställda i städernas mättningsväsen. På övriga byråer ha amanuenserna regelmässigt varit extra lantmätare. Undantagsvis ha dock även distriktslantmätare tjänstgjort vid styrelsen i denna egenskap. Från och med den 1 januari 1948 komma de lantmätare i distriktsorganisationen, som förordnas till motsvarande tjänstgöring hos styrelsen, att därvid bibehålla sin löneställning och tjänstebestämmelse. Avlöningarna skola alltjämt bestridas från ovannämnda anslagspost till icke-ordinarie personal.

Byråingenjörsbefattningarna vid styrelsen ha varit typiska passage-tjänster, som regelmässigt innehafts blott några få år. Det synes icke hel-

ler för framtiden önskvärt, att tjänsterna ens undantagsvis bli sluttjänster. För den personal, som rekryteras uteslutande ur lantmätarkåren, finnes därför enligt kommitténs mening icke anledning att upptaga ordinarie befattningar. Kommittén föreslår sålunda, att byråingenjörsbefattningarna på administrativa byrån och landsbyrån icke vidare bibehållas. Den ena av dessa befattningar blir på grund av innehavarens utnämning till annan tjänst ledig från och med den 1 januari 1948, den andra, som alltsedan år 1941 uppehållits av vikarier, torde böra överföras på övergångsstat. Då innehavaren av denna byråingenjörstjänst för närvarande tjänstgör i extra ordinarie befattning inom annat verk och icke torde återinträda i tjänstgöring i sin ordinarie befattning, synes i avlöningsstaten icke behöva räknas med någon belastning av ordinarie-posten för detta ändamål. Det torde böra föreskrivas, att vikarie icke skall förordnas på denna befattning och att befattningen vid nuvarande innehavarens avgång icke skall återbesättas.

Kommittén finner det lämpligt och önskvärt, att högskoleutbildad personal inom städernas mätningssvåsen allttjämt beredes möjlighet att alternativt med lantmätarpersonal vinna anställning vid styrelsens stadsbyrå. Med hänsyn härtill förutsätter kommittén, att den nuvarande för stadsbyrån avsedda byråingenjörsbefattningen bibehålles såsom ordinarie tjänst. Kommittén föreslår därjämte, att vid styrelsen inrättas en extra ordinarie befattning såsom byråingenjör för de arbetsuppgifter, som nu fullgöras av den vid stadsbyrån placerade amanuensen.

Den ordinarie byråingenjören vid stadsbyrån handlägger för närvarande främst ärenden rörande fastighetsregistrering, vilka ärenden under en tid varit i viss mån eftersatta. Även för framtiden komma dessa kvalificerade göromål att utgöra en stor del av hans arbete. Emellertid synes denne byråingenjör också böra biträda vid förberedande undersökningar i ärenden rörande mätningensarbeten, utföra vissa rekognosceringar på fältet av triangelnät m. m., övervaka och biträda med anvisningar vid de arbeten, som utföras med användande av styrelsens basmätningsskåp, samt utföra de granskningsåtgärder, som föranledas av styrelsens kontroll över vissa utförda mätningensarbeten.

Med hänsyn till arbetsuppgifternas art och för att dugande personer skola kunna förvärvas till denna befattning även från städernas mätningssvåsen föreslår kommittén, att den ordinarie byråingenjörsbefattningen uppflyttas från nuvarande löneställning i lönegrad Ca 24 till lönegrad Ca 27.

Göromålen för innehavaren av den föreslagna extra ordinarie byråingenjörsbefattningen komma i huvudsak att omfatta granskning av till styrelsen inkommande mätningensrapporter, biträde i ärenden rörande fastighetsregistrering, beredning av ärenden rörande mätningstaxor i städer och vissa samhällen samt förberedande undersökningar beträffande vissa andra ärenden vid byrån.

Denne tjänsteman torde — liksom den ordinarie byråingenjören — böra uppfylla villkoren för behörighet till befattning såsom mätningsman i stad och därjämte besitta erfarenhet beträffande stads mätningsväsen. Med beaktande härav och med hänsyn till arten av de göromål, för vilka tjänsten avses, föreslår kommittén att den extra ordinarie byråingenjörsbefattningen inplaceras i lönegrad Ce 24.

I övrigt finner kommittén icke anledning föreslå någon ändring i de bestämmelser, som från och med år 1948 komma att gälla beträffande lantmätare i distriktsorganisationen, vilka förordnas att tjänstgöra hos lantmäteristyrelsen. På detta sätt förordnad personal skulle sålunda komma att fullgöra de uppgifter, som hittills utförts av byråingenjörerna på administrativa byrån och landsbyrån och av hittillsvarande amanuenspersonal ur lantmäteristaten.

Kömmittén har ansett sig kunna räkna med, att antalet lantmätare med sådant förordnande som förut nämnts skall kunna begränsas till 7, därest kommitténs förslag angående biträdande personal utan lantmäterieexamen genomförs. Detta innebär en minskning med 1 högskoleutbildad befattningshavare i jämförelse med det högsta antal personer, som nu må anställas.

Av nyssnämnda 7 lantmätare ha 3 beräknats böra tjänstgöra på administrativa byrån och 2 på vardera landsbyrån och utredningsbyrån. I kostnads- och statberäkningarna har kommittén med hänsyn till arbetsuppgifternas art ansett sig böra räkna med att den personal, som kommer att förordnas, i genomsnitt åtnjuta lön enligt 28 löneklassen.

Skulle innehavaren av den byråingenjörstjänst, som överföres på övergångsstat, komma att återinträda i tjänstgöring i denna befattning, torde den av kommittén beräknade anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal böra minskas med ett belopp, motsvarande lönen i 28 löneklassen för den tid, som lön utgår från avlöningsstatens ordinarie-post.

c. Inrättande av vissa ordinarie tjänster, avsedda för biträdespersonal med kvalificerade arbetsuppgifter.

I syfte att trots den väntade ökningen i arbetsuppgifter och arbetsmängd vid lantmäteristyrelsen undvika en ökning av den högskoleutbildade personalen bör enligt kommitténs mening inom vissa av styrelsens arbetsområden kvalificerat arbete i större utsträckning kunna överföras på personal med lägre utbildning eller mera självständigt utförande än hittills kunna krävas i fråga om göromål av denna art. En sådan omläggning av biträdespersonalens arbete torde icke kunna genomföras med mindre befattningar inrättas, som motsvara de ökade anspråken på befattningshavarnas kvalifikationer och det ökade tjänsteansvaret.

Mera kvalificerat arbete av sådan art, att det kan utföras av biträdande personal utan högskoleutbildning, förekommer bland annat på stadsbyrån och utredningsbyrån.

På *stadsbyrån* utföres bland annat granskning av den årliga redovisningen beträffande förändringarna i fastighetsindelningen i rikets städer och vissa samhällen. Granskningen företages i anslutning till den fortlöpande införingen av nämnda förändringar på lantmäteristyrelsens exemplar av registerkartorna. Detta arbete bör till stor del kunna utföras självständigt av biträdespersonal och bör sålunda icke i större utsträckning belasta den högskoleutbildade personalen. Härför erfordras emellertid, att vederbörande befattningshavare besitter ingående kännedom om fastighetsregistreringens anordning och funktioner. För befattningen bör sålunda avses ett biträde med goda personliga förutsättningar och med ingående erfarenhet och kunskap rörande fastighetsregistrering.

I arbetet vid *utredningsbyrån* fordras, som tidigare berörts, i stor utsträckning tidskrävande arkivforskningar. Ofta måste genomgång ske av större material, som förvaras i skilda arkiv. För sådana uppgifter torde efter erforderliga instruktioner delvis kunna utnyttjas personal med lägre utbildning. Enligt vad som uppgivits för kommittén har tidvis kvalificerad biträdespersonal kunnat disponeras härför med gott resultat.

Under lång tid framåt kommer utredningsbyrån att utöver vanligen förekommande ärenden belastas med ett stort antal utredningar för åstadkommande av rättelser och kompletteringar i jordregistret. Det är nämligen angeläget, att förekommande brister i fråga om fastighetsredovisningen i största möjliga utsträckning avhjälpas, innan den ekonomiska kartan utgives. Det utredningsarbete, som i detta syfte måste bedrivas vid utredningsbyrån, torde få företagas länsvis i den ordning och i den takt, som arbetet med den ekonomiska kartan fortskrider.

För att arbetet vid utredningsbyrån skall kunna fortgå utan anhopning av göromål och utan utökning av den högskoleutbildade personalen, torde det bli nödvändigt att tillföra byrån ett väl kvalificerat biträde, som bör kunna självständigt utföra enklare utredningsarbeten. Av detta biträde bör krävas ej blott en ganska omfattande allmänbildning utan även viss kännedom om fastighetsbildningens historiska sammanhang, bland annat i syfte att biträdet på egen hand skall kunna bedöma vilka delar av ett tillgängligt arkivmaterial, som ha betydelse i ett ärende.

Kommittén föreslår med beaktande av uppgifternas svårighetsgrad och det med arbetet förenade ansvaret, att vid styrelsen nyinrättas två befattningar som kansliskrivare i lönegraden Ca 15, avsedda för ovan berörda arbetsuppgifter på styrelsens stadsbyrå och utredningsbyrå.

Såsom föreståndare för lantmäteristyrelsens *arkiv* har tidigare tjänstgjort en arkivarie i dåvarande lönegraden A 24. Som ovan nämnts indrogs emellertid arkivarietjänsten från och med den 1 augusti 1945 i samband

med den dåvarande innehavarens avgång och samtidigt anförtroddes vården av arkivet åt den på utredningsbyrån tjänstgörande byrådirektören. Denne bibehöll dock härvid alltjämt sina tidigare arbetsuppgifter. Det förutsågs, att denna anordning kunde komma att föranleda behov av ökad amanuenspersonal på utredningsbyrån.

Bortsett från de befattningshavare (ett arkivbiträde i lönegrad Ca 14, ett kontorsbiträde och viss tillfälligt anställd personal), som arbeta vid den i anslutning till arkivet befintliga kartlagingsavdelningen, utgöres den biträdande personalen vid arkivet för närvarande av ett kanslibitråde samt styrelsens förste expeditionsvakt jämte ett expeditionsvaktsbiträde. Befattningen som förste expeditionsvakt erfordras emellertid för de göromål, för vilka den avsetts, och torde icke längre kunna disponeras för arkivet.

Den befattning med arkivet, som pålagts byrådirektören på utredningsbyrån i egenskap av arkivföreståndare, har kommit att i icke obetydlig grad belasta denne till förfång för göromålen inom det ursprungliga arbetsområdet. För att så långt möjligt avlasta arkivgöromål från byrådirektören och för att undvika en ökning av den högskoleutbildade personalen torde därför böra övervägas att inrätta en särskild biträdesbefattning för vissa mera kvalificerade göromål vid arkivet.

Innehavaren av en sådan befattning skulle i främsta rummet ha till uppgift att handha det första mottagandet av besökande vid arkivet och därvid tillhandagå med förevisning av arkivalierna och med uppgifter rörande de i arkivet förvarade akterna samt lämna erforderlig hjälp vid tolkningen av äldre handskrifter m. m. Vidare skulle denne befattningshavare biträda vid arkivaliernas registrering och ordnande, vid mottagande och ombesörjande av beställningar från allmänheten av kopior och avskrifter eller utdrag från arkivalierna samt vid katalogiseringen av styrelsens bibliotek. Slutligen borde han med biträde av expeditionsvaktspersonal svara för framtagning och inläggning av arkivakter samt för expedieringen av lånen från arkivet och därmed sammanhängande göromål.

Kommittén förordar att en särskild befattning inrättas för de ovan angivna göromålen och föreslår, att befattningen under benämningen arkivbiträde hänföres till lönegraden Ca 14.

Beträffande de förändringar, som till följd av den beslutade omorganisationen av lantmäteriverksamheten i distrikten komma att inträda i arbetsmängden vid *administrativa byrån* från och med år 1948, må anföras följande. Enligt den tidigare organisationen har den mätningstekniska biträdespersonalen i lantmäteridistriktet, som uppgått till omkring 200 personer, förordnats av lantmäteristyrelsen men i huvudsak avlönats av vederbörande lantmätare. Genom lantmäteristyrelsen ha dock vissa avlöningsförbättringar av statsmedel utbetalats till denna personal. Lantmätarnas kontorspersonal har däremot, bortsett från vissa övergångsanordningar

under åren 1946 och 1947, icke föranlett något arbete av administrativ natur vid styrelsen. Från och med år 1948 erhåller emellertid all biträdespersonal i distrikten helt statlig anställning och vid full utbyggnad av organisationen kommer den mätningstekniska biträdespersonalen att omfatta omkring 330 befattningshavare och kontorspersonalen omkring 290 befattningshavare. På grund av denna betydande utökning av den under byrån sorterande personalen kommer antalet personalärenden att stiga mycket starkt. Med hänsyn härtill bör enligt kommitténs åsikt vid administrativa byrån upptagas ännu ett kvalificerat biträde med uppgift särskilt att förbereda personalärenden. Den nuvarande tjänsteboken för lantmäteripersonalen kommer enligt vad kommittén inhämtat att snarast möjligt utbytas mot en tjänstematrikel av modernt slag. Nyssnämnda befattningshavare kan måhända lämpligen biträda vid tjänstematrikelns uppläggande, vilket arbete kan beräknas taga ett par år i anspråk, samt därefter svara för matrikelns fortsatta förande.

På *landsbyrån* förorsakar det stora antalet statsbidragsärenden en avsevärd arbetsbelastning. Innan ärendena överlämnas till föredragande tjänstemannen, förberedas de av biträdespersonal. I åtskilliga fall erfordras kompletterande utredning innan ärendena kunna upptagas till slutligt avgörande. Därvid inlänas förrättningsakterna eller inhämtas upplysningar från förrättningsmän, överlantmätare m. fl. Den befattningshavare, som närmast biträder föredragande tjänstemannen med ärendenas beredning, bör vara väl insatt i åtskilliga frågor, som röra lantmäteriverksamheten, i synnerhet gällande författningar och föreskrifter rörande statsbidrag.

Den personal, som anförtros de ovan angivna arbetsuppgifterna vid administrativa byrån och landsbyrån, torde med hänsyn till göromålens art och det med arbetet förenade ansvaret böra erhålla en något högre löneställning än kanslibiträde. Kommittén föreslår därför, att två kontoristbefattningar i lönegraden Ca 13 inrättas vid styrelsen för de här åsyftade göromålen.

Genom omorganisationen av distriktsverksamheten har statsverket övertagit ansvaret för de därmed förenade omkostnaderna och skall bland annat förse distriktspersonalen med erforderlig instrumentutrustning m. m., svara för underhåll och reparationer härav samt tillhandahålla papper, skriv- och ritmateriel. Vissa dyrbarare instrument, som icke behöva användas dagligen i ett distrikt, komma att förvaras centralt hos lantmäteristyrelsen för att efter rekvisition ställas till distriktspersonalens förfogande. Erforderlig vård och enklare översyn av dessa instrument bör därvid utföras hos styrelsen. Distriktens behov av förbrukningsmateriel av olika slag torde delvis komma att tillgodoses från centrala förråd hos lantmäteristyrelsen.

För de härmed sammanhängande nytillkomna göromålen torde hos lantmäteristyrelsen erfordras en befattningshavare, som med biträde av expeditionsvaktspersonalen har att svara för instrumentens förvaring och vård, att handhava styrelsens centrala förråd av förbrukningsmateriel av olika slag samt att efter beslut av vederbörande tjänsteman ombesörja försändningar av instrument och materiel. Kommittén föreslår, att för ändamålet inrättas en särskild befattning. Emellertid är frågan om förrådspersonalens löneställning föremål för utredning genom sakkunniga. I avvaktan på denna utredning finner sig kommittén nu icke böra föreslå annat än att för ändamålet på lantmäteristyrelsens stat uppföres ytterligare en befattning såsom förste expeditionsvakt i lönegrad Ca 11.

Hos lantmäteristyrelsen tjänstgöra för närvarande 6 extra ordinarie kanslibiträden. Då stadigvarande behov föreligger av denna personal, föreslår kommittén med hänsyn jämväl till vederbörandes tjänsteålder, att antalet ordinarie befattningar som kanslibiträde utökas med åtminstone 4, varvid i kostnadsberäkningarna förutsatts en motsvarande minskning beträffande antalet extra ordinarie kanslibiträden.

Kommittén har sålunda i det föregående förslagit, att vid lantmäteristyrelsen skola inrättas följande nya ordinarie biträdesbefattningar, nämligen 2 kansliskrivare i lönegrad Ca 15, 1 arkivbiträde i lönegrad Ca 14, 2 kontorister i lönegrad Ca 13, 1 förste expeditionsvakt i lönegrad Ca 11 samt 4 kanslibiträden likaledes i lönegrad Ca 11. Den ordinarie biträdespersonalen skulle sålunda öka med sammanlagt 10 personer.

Genom att dessa tjänster inrättas beräknas emellertid en minskning kunna ske av den icke-ordinarie personalen, motsvarande sammanlagt omkring 8 personer med full tjänstgöring. Den verkliga ökningen av biträdespersonalen skulle alltså inskränka sig till omkring 2 personer med full tjänstgöring.

B. Personalens löneställning.

Byråchefer.

Byråcheferna i lantmäteristyrelsen äro, i likhet med flertalet motsvarande befattningshavare inom allmänna civilförvaltningen i övrigt, inplacerade i lönegraden Ca 33 enligt statens allmänna avlöningsreglemente.

Frågan om löneställningen för byråcheferna inom statsförvaltningen har under senare år behandlats bland annat av *tjänsteförteckningssakkunniga för affärsverken* i betänkande den 13 februari 1939 (SOU 1939: 5), *1939 års tjänsteförteckningssakkunniga* i betänkande den 18 juni 1942 (SOU 1942: 30) och *försvarets tjänsteförteckningssakkunniga* i betänkande den 31 december 1946 (SOU 1946: 94).

Tjänsteförteckningssakkunniga för affärsverken funno en differentiering

av byråchefernas löneställning befogad och uppdrogo vissa allmänna riktlinjer för en sådan differentiering av civilförvaltningens byråchefsbefattningar. De sakkunniga stannade för ett förslag till differentiering, som innefattade bibehållande av lönegraden A 30 samt såsom påbyggnad därav placering i lönegraderna A 31 och A 33, alternativt C 6 och C 7.

1939 års tjänsteförteckningssakkunniga skulle enligt erhållna direktiv pröva frågan om lönegradsplaceringen för såväl allmänna civilförvaltningens som affärsverkens byråchefer med beaktande av vad som anförts i det av tjänsteförteckningssakkunniga för affärsverken avgivna betänkandet och däröver avgivna utlåtanden. De sakkunniga inhämtade från verkscheferna vissa upplysningar om arbetsförhållandena vid verkens byråer m. m. och hemställde därvid jämväl om förslag i ämnet. Det övervägande antalet verkschefer förklarade emellertid icke blott att ifrågavarande befattningars löneplacering vore för låg och att alltså en allmän uppflyttning borde ske, utan hävdade därjämte, att en differentiering av byråchefs- och rådstjänsterna icke vore möjlig. I detta läge funno sig de sakkunniga förhindrade att framlägga förslag rörande en allmän differentiering av byråchefs- och rådstjänsterna. Å andra sidan uteslöto de för utredningsarbetet meddelade direktiven en allmän uppflyttning av befattningarna. De sakkunniga kunde på grund härav icke föreslå förbättrad löneställning för byråchefer i allmänhet. Däremot framlades vissa förslag beträffande dels befattningar, där speciella rekryteringssvårigheter kunde ge anledning till placering på C-planen, och dels befattningar, som hade karaktär av avdelningschefs-befattningar eller eljest omfattade arbetsuppgifter utanför vad som regelmässigt vore förenat med byråchefsbefattning.

Försvarets tjänsteförteckningssakkunniga uttalade på anförda grunder, att mera bärande skäl för en vidgad användning av C-löneplanen icke syntes föreligga. De sakkunniga ansågo, att 30 lönegraden vore för låg för byråchefsbefattning och stannade för att förordna dåvarande 32 lönegraden såsom en lämpligt avvägd löneställning för sådan befattning.

I ett särskilt yttrande anförde hrr Carlsson, Norberg och Ström bland annat följande.

I detta sammanhang ha vi ansett oss böra särskilt beröra frågan om löneläget för byråchefer och med dem jämförliga befattningshavare i chefsställning. Normallönegraden för byråchefer — A 30 — har länge fått fungera som »tak» för den allmänna löneplanen A. Genom sammanpressningen av löneplanen har trycket på detta tak successivt ökat för att numera ha blivit så starkt, att förhållandena på åtskilliga punkter framvingat ett genombrott, varvid avvikelserna från det normala löneläget för byråchefer i regel camouflerats genom respektive tjänsters överförande på C-löneplan. Den sålunda uppkomna situationen måste enligt vår mening i längden bli ohållbar.

Riksdagen har under åren 1946 och 1947 tagit ställning till av Kungl. Maj:t framlagda förslag beträffande inplaceringen av vissa byråchefs- och

rådstjänster bland annat vid kommunikationsverken och medicinalstyrelsen, varvid befattningar överförts från lönegraden A 30 till lönegraden C 7 enligt då gällande avlöningsreglemente, motsvarande nuvarande lönegraderna Ca 33 respektive Cp 12. Beträffande medicinalstyrelsen omfattade överflyttningen chefsbefattningarna vid samtliga läkarbyråer medan däremot chefsbefattningarna vid styrelsens administrativa byråer fingo kvarstå i den tidigare lönegraden. Även vid den nyinrättade veterinärstyrelsen hänfördes samtliga fackbyråchefer till dåvarande lönegraden C 7, medan byråchefsbefattningen vid den administrativa byrån placerades på extra ordinarie stat i dåvarande 30 lönegraden.

Lantmäterikommittén anser, att löneläget för byråcheferna i lantmäteristyrelsen är uppenbart för lågt. När emellertid löneställningen enligt en allmänt utbredd mening är otillfredsställande även för övriga byråchefer i statsförvaltningen, som äro hänfödda till lönegrad Ca 33, utgår kommittén ifrån att en allmän förbättring av byråchefernas löner med hänsyn till omständigheterna måste ske inom kort. Det torde då icke vara lämpligt eller möjligt att företaga uppflyttning av byråchefstjänsterna i allenast vissa verk. Ehuru kommittén sålunda anser, att en snar förbättring av löneställningen för byråcheferna i lantmäteristyrelsen måste anses påkallad såväl med hänsyn till arbetsuppgifternas art och tjänsteansvaret som för att möjliggöra en tillfredsställande rekrytering, finner sig kommittén icke böra avgiva något förslag härtill.

Extra ordinarie byrådirektörer.

De ordinarie byrådirektörsbefattningarna vid lantmäteristyrelsen, som tidigare varit hänfödda till lönegrad Ca 29, skola jämlikt beslut vid 1947 års riksdag från och med år 1948 vara placerade i lönegrad Ca 31. Prövningen av de extra ordinarie byrådirektörernas löneställning ansågs däremot vid den år 1947 beslutade omorganisationen böra anstå i avvaktan på resultaten av utredningen rörande lantmäteristyrelsens och länskontorens organisation.

Arbetsuppgifterna för den extra ordinarie byrådirektör, som har sin tjänstgöring förlagd till landsbyrån, utgöras huvudsakligen av självständig beredning och föredragning dels av samtliga statsbidragsärenden, inberäknat yttranden i besvärsmål rörande sådana ärenden, dels av ärenden angående tillstånd för bolag, förening eller stiftelse att förvärva fast egendom samt i viss utsträckning även angående tillstånd till försäljning eller förvärv av ecklesiastik eller Kronan tillhörig jord och angående tillstånd till förvärv av jordbruksfastighet jämlikt 1945 års jordförvärvslag.

Den extra ordinarie byrådirektörsbefattningen vid stadsbyrån har inrättats främst på grund av att städer och samhällen kommit att begagna sin

rätt att påkalla lantmäteristyrelsens medverkan i samband med utförandet av grundläggande mättnings- och kartläggningsarbeten i långt större utsträckning än som kunde förväntas vid stadsbyråns tillkomst. Förutom att denne byrådirektör medverkar i styrelsens inspektionsverksamhet beträffande mättningsväsendet i städerna och vissa samhällen, handlägger han huvudsakligen ärenden rörande planläggning och utförande av grundkarterarbeten och företräder i samband därmed styrelsen vid de överläggningar, som regelmässigt förekomma med de kommunala myndigheterna i alla sådana ärenden av större omfattning.

Genom den skärpning av den jordpolitiska kontrollen, som beslutats vid årets riksdag, och genom den nya byggnadslagstiftningen kommer behovet av högt kvalificerad lantmätarpersonal på styrelsens landsbyrå att ytterligare tilltaga och på stadsbyrån kommer utan tvekan den extra ordinarie byrådirektören att även för framtiden i full utsträckning tagas i anspråk enbart för krävande arbetsuppgifter. Med hänsyn härtill borde måhända befattningarna överföras på ordinarie stat. Då det emellertid icke synes utslutet att bland annat en viss omfördelning av arbetsuppgifterna mellan styrelsens byråer kan bli aktuell inom en nära framtid, har kommittén ansett sig icke böra väcka förslag om en sådan förändring av tjänsteställningen för byrådirektörerna i fråga.

Enligt kommitténs uppfattning kunna de extra ordinarie byrådirektörerna med avseende på arbetsuppgifternas svårighetsgrad och tjänsteansvar fullt jämföras med styrelsens ordinarie byrådirektörer. Kommittén föreslår därför, att även de extra ordinarie byrådirektörsbefattningarna vid lantmäteristyrelsen hänföres till 31 lönegraden.

Frågor rörande länslantmäterikontoren.

1. Nuvarande organisation, arbetsuppgifter och avlöningsförhållanden vid länslantmäterikontoren.

I varje län skall i residensstaden finnas ett länslantmäterikontor. Detta förestås av överlantmätaren. På länskontoren tjänstgöra förutom överlantmätarna högskoleutbildade förste assistenter och assistenter samt i övrigt förste kontorister, kanslibiträden, expeditionsvakter, kontorsbiträden och i viss utsträckning mera tillfälligt anställd personal.

I Kopparbergs och Norrbottens län tjänstgöra för närvarande förutom överlantmätare även s. k. biträdande överlantmätare.

Förste assistent finnes anställd på länslantmäterikontoren i de nio största länen och assistenter med helårsförordnande tjänstgöra för närvarande i växlande antal på alla länskontor utom i de fyra minsta länen. Dessutom förordnas inom åtskilliga län i distrikten verksamma lantmätare att under kortare tider tjänstgöra vid länslantmäterikontoren som assistenter i den mån arbetskrafter kunna frigöras härför.

Överlantmätaren är den främste företrädaren i sitt län för lantmäteriet. Han har att uppmärksamt följa utvecklingen av de förhållanden, som äga samband med lantmäteriets arbetsområde och bör upprätthålla en intim kontakt med myndigheterna inom angränsande förvaltningar. För att utöva tillsyn och följa företeelserna på lantmäteriets område bör han årligen företaga inspektionsresor och därvid om möjligt besöka länets skilda delar minst vart fjärde år. Det åligger honom att följa den verksamhet, som utövas av den i lantmåteridistriktet arbetande personalen, att till lantmäteristyrelsen anmäla tjänsteförseelse, som begås av sådan personal och som kommer till hans kännedom, att granska av tjänstemännen i distriktet avgivna redogörelser beträffande utövad verksamhet m. m. samt åvägbringa nödiga kompletteringar och rättelser däri. Med ledning av nämnda redogörelser och de upplysningar han i övrigt kan inhämta har överlantmätaren att årligen före den 1 mars till lantmäteristyrelsen avgiva en fullständig årsberättelse om lantmäteriförhållandena i länet. I denna s. k. länsberättelse bör bland annat särskilt angivas, om tillgången på arbetskraft i distriktet stått i lämpligt förhållande till arbetstillgången. Vidare

bör överlantmätaren meddela sin erfarenhet av hur gällande bestämmelser tillämpas av lantmäteritjänstemännen och slutligen rikta uppmärksamheten på sådana företeelser inom länet, som böra beaktas och föranleda åtgärder för att lantmäteriet skall kunna fylla sina funktioner på ett tillfredsställande sätt.

Det åligger överlantmätaren att meddela förordnande för lantmätare att verkställa förrättningar enligt jorddelningslagen. Ifrågakommer förordnande att verkställa avmätning av jord, skall förordnandet dock utfärdas av länsstyrelsen. Vidare må anmärkas, att avstyckningsförrättning får företagas utan att förordnande till förrättningen meddelats. Utom nyssnämnda förordnanden utfärdar överlantmätaren förordnande att förrätta laga skifte och ägoutbyte enligt 6 kap. fastighetsbildningslagen samt förordnande beträffande förrättning eller åtgärd, som enligt lag eller annan författning skall verkställas av lantmätare, i de fall där i författningen ej meddelats bestämmelse om vilken myndighet som äger utfärda förordnandet. Innan länsstyrelse meddelar lantmätare förordnande till förrättning brukar yttrande inhämtas från överlantmätaren.

Överlantmätarens mest maktpåliggande uppgifter förekomma i den verksamhet han utövar för att säkerställa en sådan rättstillämpning, att lagstiftningens syftemål särskilt i jordpolitiskt avseende förverkligas. Såsom den för fastighetsbildningen i länet närmast ansvarige har han att medverka vid eller i vissa fall själv företaga fastställelseprövning av utförda lantmäteriförrättningar. För att förebygga att sakägare åsamkas skada genom fel i tekniskt avseende vid förrättning åligger det överlantmätaren att jämväl underkasta förrättningarna s. k. teknisk granskning.

Förutom ovan antydda överbåganden beträffande tillåtligheten av föreslagen fastighetsbildning med hänsyn till de materiella villkoren omfattar granskningen av förrättningar före fastställelsen kontroll i ett flertal avseenden. Sålunda sker kontroll bland annat beträffande de berörda fastigheternas identitet (i syfte att förebygga exempelvis avstyckning från fel fastighet), beträffande redovisningen av förekommande samfälligheter, beträffande överensställningen mellan å ena sidan upplåtelseavtal med däri eventuellt inrymda överenskommelser om samfällighetsandelar och servitut m. m. och å andra sidan avgöranden, som träffats vid förrättningen. Vidare undersökes att förrättningen ej brister i formellt avseende, att erforderliga föreskrifter och beslut givits och att vederbörliga anteckningar influiter i förrättningsprotokoll jämte därtill hörande handlingar. Det rent tekniska arbetet vid förrättningen granskas bland annat genom jämförelser mellan på marken mätta längder och på kartan uttagna mått, genom kontroll att i mätningstekniskt avseende finnas erforderliga överbestämningar och att dessa ge vid handen, att mätningen uppfyller gällande noggrannhetsföreskrifter, vidare genom arealberäkning av exempelvis vissa ägofigurer, kontrollgrupper eller ägoskiften under jämförelse med i förrättningsakten upp-

tagna arealer samt genom vissa summationskontroller och jämförelser mellan olika bland förrättningshandlingarna ingående längder, förteckningar och beskrivningar.

1945 års lantmäteriutredning har från överlantmätarna och övrig vid länskontoren tjänstgörande personal, som avlagt lantmäterixamen, inhämtat vissa på uppskattning grundade uppgifter rörande arbetstidens procentuella fördelning på förekommande arbetsuppgifter. I fråga om överlantmätarnas personliga befattning med granskningen av förrättningar före fastställelse synas dessa uppskattningar ge vid handen, att vid de större och medelstora länslantmäterikontoren något över 20 % av arbetstiden åtgår härför. Härvid är att märka, att granskningen beträffande de rent tekniska arbetena i ytterst ringa grad belastar överlantmätarna. I de fyra minsta länslantmäterikontoren, där biträdande högskoleutbildad personal icke alls eller endast mera tillfälligt står till förfogande, synes motsvarande granskningsverksamhet ta avsevärt större del (35—40 %) av överlantmätarnas tid i anspråk. Detta förhållande sammanhänger givetvis med att överlantmätarna i dessa län måste helt påtaga sig även den del av granskningsarbetet, som vid rationellt genomförd arbetsfördelning bör utföras av lantmätare med lägre kompetens. I de minsta länen synes den rent tekniska kontrollen kräva 5—10 % av överlantmätarnas tid, varvid bör observeras att förberedande granskning torde ha utförts av personal utan lantmäterixamen i så stor utsträckning, som ansetts lämplig och möjlig.

Även i andra former kan överlantmätarens medverkan beträffande prövningen av förrättningar enligt jorddelningslagen ifrågakomma. Sålunda kan ägodelningsdomaren, där så finnes erforderligt, kalla överlantmätaren att biträda ägodelningsrätten, och där för utredning av teknisk fråga så finnes erforderligt kan ägodelningsdomaren eller ägodelningsrätten uppdraga åt överlantmätaren att ensam eller med biträde av två ägodelningsnämndemän verkställa undersökning på marken. — Särskilt i de norrländska länen har överlantmätarnas biträde vid ägodelningsrätt fått avsevärd omfattning.

Beträffande avstyckningsförrättning, som avser bildande av särskild fastighet utan att därvid fästs villkor att det avstyckade området eller stamfastigheten skall ingå i sammanläggning, åligger det överlantmätaren att, där ej anledning till annat förekommer, själv meddela fastställelse av förrättningen. Om förrättningen icke synes vara lagligen beskaffad, har överlantmätaren att hänskjuta frågan om fastställelse till ägodelningsrätten. Undantag från denna huvudregel gäller dock i fråga om fastställelseprövningen av avstyckningar huvudsakligen inom vissa samhällen samt inom område, för vilket fastställts byggnadsplan eller utomplansbestämmelser eller för vilket godkänts avstyckningsplan. Dylika avstyckningsförrättningar prövas av länsstyrelsen. Från och med år 1948 har dock fastställelse-

prövningen i fråga om avstyckningsförrättningar inom utomplansområdena överförts från länsstyrelsen till överlantmätaren.

Även i andra fall än de ovan nämnda åligger det överlantmätaren att på kallelse såsom sakkunnig biträda underdomstolar i länet samt överdomstolar. Därjämte har han att även i övrigt på anmodan av ägodelningsdomare eller annan offentlig myndighet meddela utlåtanden i mål och ärenden.

Bland överlantmätares åligganden ingår att på anmodan av lantmäteristyrelsen eller länsstyrelsen verkställa utredningar och avgiva utlåtanden i ärenden, som handläggas hos dessa myndigheter.

En grupp dylika ärenden utgöres av utlåtanden i anledning av remisser från länsstyrelsen angående planärenden, tomtindelningar och dispenser från meddelat avstyckningsförbud. Enligt tidigare åberopat uppgiftsmaterial synas dessa ärenden i de större och medelstora länen kräva omkring 10 % av överlantmätarens arbetstid och i de minsta länen omkring 5 % av arbetstiden.

Återstående ärenden av denna art, framför allt utredningar för olika ändamål, synas tillsammans med tidigare omnämnda utlåtanden i mål och ärenden, som avgivas på anmodan av ägodelningsdomare eller annan offentlig myndighet, i stort sett oberoende av länens storlek upptaga i genomsnitt omkring 20 % av överlantmätarens tid.

Fastighetsregister finnas av två typer, nämligen dels jordregister för landet, dels fastighetsregister av stadstyp, som föres för städer och för vissa samhällen, för vilka Kungl. Maj:t förordnat, att fastighetsregistreringen skall ske i denna ordning.

Det åligger överlantmätaren att i enlighet med gällande författningar eller särskilt meddelade föreskrifter upplägga och föra jordregistret. Stad svarar för och bekostar förändret av sitt fastighetsregister. Registerföraren, som vanligen är stadsingenjör eller mättningsman i staden, förordnas av länsstyrelsen efter framställning av staden. Överlantmätaren skall däremot föra fastighetsregister enligt för stad gällande bestämmelser för samhälle på landet, såvida icke samhället vill bekosta registerföringen. I sådant fall förordnas särskild registerförare. Samhällena begagna sig emellertid så gott som undantagslöst av möjligheten att få fastighetsregisterföringen utförd genom överlantmätarens försorg.

Överlantmätarens åligganden beträffande fastighetsregistrering synas i de större länen kräva några procent och i övriga län mellan 5 och 10 procent av överlantmätarens tid.

Sedan av lantmätare handlagd förrättning fastställts, skall konceptakten redovisas och insändas till länslantmäterikontoret för att för framtiden förvaras i dess arkiv. I samband därmed granskas konceptakten och även den av lantmätaren utförda publika renovationen, om sådan skall förekomma.

Under lantmäteriets tidigaste år som statsinstitution skulle de av lantmätarna upprättade kartorna överlämnas till räknekammaren. Snart förordnades, som ovan nämnts, en inspektor över lantmäteriet och till dennes ämbetslokal, lantmäterikontoret i Stockholm, skulle renoverade exemplar av kartorna och sedermera även konceptexemplaren överlämnas. Emellertid uppstod snart behov av förvaringslokal i länen för de kartor med tillhörande handlingar, som med hänsyn till pågående arbeten behövde förvaras i orterna. De lokaler, som på 1690-talet började anskaffas för detta ändamål vid landskanslierna eller landskontoren, blevo upprinnelsen till de nuvarande länslantmäterikontoren. I 1725 års lantmäteriinstruktion föreskrevs uttryckligen, att i provinslantmäterikontoren skulle förvaras lantmätarnas konceptkartor med beskrivningar och andra lantmäterihandlingar, medan renoverade exemplar skulle redovisas till lantmäterikontoret i Stockholm. Trots detta kom det dock att förflyta avsevärd tid innan lantmäterikontor erhöles i samtliga län och åtskilliga lantmätare synas till en början ha underlåtit att på föreskrivet sätt överlämna sina koncept. Bestämmelser om redovisning av lantmäteriakter till länets lantmäterikontor ha emellertid utan avbrott fortlevat alltsedan 1725 och givit till resultat, att länskontoren nu äga ett synnerligen rikt och till stora delar oersättligt arkivmaterial. I slutet på 1920-talet beräknades antalet i länslantmäterikontoren förvarade förrättningsakter uppgå till omkring 710 000 och antalet kartor till omkring 580 000. Det årliga tillskottet härtill efter denna tidpunkt har varit och är alltjämt mycket betydande.

Det åligger överlantmätaren att ha uppsikt över samt ansvara för vården av länslantmäterikontorets kartor och handlingar samt att upprätta register däröver. Han bör verka för att länskontorets arkiv blir så fullständigt, att utredningar i förekommande ärenden kunna på ett tillfredsställande sätt utföras på grundval av där tillgängligt material. Han har vidare att tillhandagå med förevisande av länslantmäterikontorets kartor och handlingar och att meddela upplysningar och bevis om sådana förhållanden, som omedelbart framgå av arkivmaterialet. Vid länslantmäterikontoret ombesörjas också på beställning kopior och avskrifter eller utdrag av där förvarade kartor och handlingar.

Av det ovannämnda uppgiftsmaterialet framgår, att överlantmätarna ägna en relativt betydande del av sin tid åt att meddela allmänheten upplysningar samt råd och anvisningar i frågor, som angå lantmäteriverksamheten. Tidsåtgången härför synes uppgå till i medeltal omkring 10 % av arbetstiden (något mera inom de större och något mindre inom de mindre länen).

Bland överlantmätarens åligganden märkes, utöver de hittills berörda, skyldigheten att på begäran av offentlig myndighet eller sakägare tillhandagå med granskning av lantmätarens arvodes- och reseräkningar samt, i den mån han finner omständigheterna därtill föranleda, av kartor och

handlingar till lantmåteriförrättningar. Överlantmätaren har även att årligen före den 1 februari till lantmåteristyrelsen avgiva redogörelse för verksamheten på länslantmåterikontoret under närmast föregående år.

Rörande fördelningen av arbetet mellan befattningshavarna vid länskontoren meddelar lantmåteristyrelsen föreskrifter antingen i arbetsordning eller på annat sätt. Innan så sker höres överlantmätaren i frågan. Lantmåteristyrelsen äger föreskriva, att förste assistent med överlantmätares befogenhet skall handlägga viss grupp av ärenden, och likaså bestämma i vilken utsträckning förste assistent eller annan på kontoret anställd lantmätare må äga att fullgöra överlantmätarens åligganden inom kontoret, då denne på grund av tjänsteärende är frånvarande.

Beträffande förste assistenter och assistenter visa de av lantmåteriutredningen inhämtade upplysningarna, att deras arbetskraft företrädesvis utnyttjas för biträde med två stora grupper av ärenden, nämligen dels granskning av förrättningar före fastställelsen och dels övriga utlåtanden och utredningar, som verkställas på anmodan av lantmåteristyrelsen, länsstyrelsen, domstol eller annan offentlig myndighet. Förste assistenterna synas ha ägnat i genomsnitt 30—35 % av arbetstiden åt förra gruppen och 40—45 % åt den senare. Motsvarande tidsåtgång för assistenterna synes uppgå till 50—55 % respektive omkring 25 % av arbetstiden.

I fråga om tjänstetillsättning och kompetensfordringar må antecknas följande.

Överlantmätarbefattning tillsättes genom fullmakt av Kungl. Maj:t på anmälan av lantmåteristyrelsen. För att komma i fråga till överlantmätare fordras, att vederbörande under längre tids handläggning av lantmåteriförrättningar ådagalagt utmärkt drift, skicklighet och ordningssinne samt tjänstgjort såväl i lantmåteristyrelsen som på länslantmåterikontor.

Befattning som förste assistent eller assistent tillsättes medelst förordnande tillsvidare, förste assistent av Kungl. Maj:t efter förord av lantmåteristyrelsen för en tid av högst tre år och assistent av lantmåteristyrelsen. För att kunna föreslås till erhållande av förordnande såsom förste assistent ävensom för att kunna förordnas som assistent fordras att ha konstituerats till extra lantmätare. Förord i fråga om förordnande såsom förste assistent må ej lämnas annan än den, som under fem års tid efter konstituerandet till extra lantmätare utövat lantmåteriverksamhet samt därvid ådagalagt utmärkt drift, skicklighet och ordningssinne. Till assistent må ej förordnas annan än den, som ådagalagt praktisk skicklighet vid utförandet av lantmåteriförrättningar.

Beträffande övrig personal vid länslantmåterikontoren gäller, att ordinarie befattning tillsättes genom konstitutorial av lantmåteristyrelsen efter överlantmätarens hörande samt att övriga icke ordinarie befattningshavare tillsättas eller antagas av lantmåteristyrelsen, som jämväl äger meddela bestämmelser angående anlitanande av tillfälliga biträden.

Om semesterar och andra ledigheter för personal vid länslantmäterikontoren beslutar lantmäteristyrelsen. Ifrågakommer för överlantmätare annan ledighet än semester under längre tid än 45 dagar årligen, skall dock frågan hänskjutas till Kungl. Maj:ts avgörande. Lantmäteristyrelsen äger vidare att under viss tid bevilja överlantmätare befrielse från handläggning av till befattningen hörande göromål med undantag för visst ärende eller viss grupp av ärenden samt att förordna annan tjänsteman att i överlantmätarens ställe handlägga de ärenden, från vilka denne sålunda erhållit befrielse.

Erfordras vikarie för befattningshavare vid länslantmäterikontor eller är befattning ledig, äger lantmäteristyrelsen att förordna lämplig person att uppehålla befattningen. Undantag härifrån gäller dock där fråga om ledighet för överlantmätare hänskjutits till Kungl. Maj:ts avgörande. I sådant fall meddelar Kungl. Maj:t också förordnande angående vikarie.

Lantmäteristyrelsen har emellertid i samband med andra ändringar i lantmäteriinstruktionen, vilka för närvarande äro beroende av Kungl. Maj:ts prövning, föreslagit att överlantmätarna tilläggas befogenhet att bevilja dels semester, dels i viss utsträckning tjänstledighet för underställd personal vid länskontoren.

I fråga om personalens löneförhållanden gäller i huvudsak följande.

Med undantag för de biträdande överlantmätarna och vissa assistenter äger i regel statens allmänna avlöningsreglemente tillämpning för länskontorens personal.

Överlantmätarna i de nio största länen äro placerade i lönegrad Ca 33 och övriga överlantmätare i lönegrad Ca 32. Därjämte åtnjuta överlantmätaren i Kopparbergs län viss avlöningsförstärkning. De lantmätare, som tjänstgöra som biträdande överlantmätare, åtnjuta lön i egna befattningar jämte visst arvode.

Förste assistenterna, nio till antalet, äro placerade i lönegrad Ce 27. De i personalförteckningen upptagna 22 assistenterna äro placerade i lönegrad Ce 24. Av dessa befattningar må för närvarande 20 tillsättas. Två ordinarie assistenter äro uppförda på övergångsstat. Extra assistent uppbär för närvarande visst arvode samt antingen lön i egen befattning eller arvode såsom extra lantmätare. Från och med år 1948, då den nya distriktsorganisationen träder i kraft, komma dock lantmätare, som förordnas att under kortare tid tjänstgöra på länslantmäterikontor, att bibehålla oförändrad löneställning under sådan assistenttjänstgöring.

Av den övriga personalen äro förste kontoristerna inplacerade i lönegrad Ca 14 medan kanslibiträden, expeditionsvakter och kontorsbiträden åtnjuta lön efter de grunder, som gälla inom statsförvaltningen i allmänhet.

2. *Brister i länslantmäterikontorens nuvarande organisation.*

Under den tid 1926 års jorddelningslag varit i tillämpning har, såsom lantmäteriutredningen i sitt betänkande påvisat (SOU 1947: 7, s. 28; bil. A, B och D), den av personalen i lantmäteridistriktet utförda arbetsmängden med undantag för en tillfällig nedgång under krigsåren praktiskt taget oavbrutet ökat i omfattning. Antalet tillkomna ärenden har emellertid vuxit i sådan takt, att trots detta en allt större arbetsbalans uppstått i distriktet. Med hänsyn bland annat härtill har vid den nyligen beslutade omorganisationen av förrättningsverksamheten en betydande ökning av distriktsorganens arbetskapacitet eftersträfvats.

Arbetsmängden vid länslantmäterikontoret beror givetvis i hög grad på omfattningen av verksamheten i distriktet. Såsom framgår av en upprättad sammanställning över länskontorens verksamhet åren 1928—46 (bil. E) företer också denna arbetsmängd en likartad stegring. Härtill har även bidragit, att olika myndigheter i allt högre grad inhämta överlantmätarens yttrande i frågor, som angå fastighetsbildning. Antalet årligen avgjorda ärenden har sålunda under perioden ungefär fördubblats. Detta har möjliggjorts genom att totala antalet befattningshavare vid länskontoret i hög grad utökats, dock icke fullt i samma proportion. Personalökningen har framför allt omfattat biträdande personal utan lantmäterieexamen. I fråga om personal, som avlagt lantmäterieexamen, uppgår ökningen mellan nämnda år blott till ett tiotal personer.

Arbetsbalansen vid länslantmäterikontoret har emellertid redan vid den arbetsmängd, som hittills presterats i lantmäteridistriktet, under en lång följd av år varit synnerligen stor. Till följd av den arbetsanhopning, som uppstått vid kontoret, har allmänheten förorsakats olägenheter. Sedan lantmäteriförrättningar väl blivit utförda, har ofta inträtt avsevärd fördröjning, ibland på flera år, innan förrättningarna kunnat upptagas till prövning. Nödvändigheten att så långt möjligt nedbringa dröjsmålen med de mest brådskande ärendena har förorsakat, att andra viktiga göromål, som sett på kortare sikt ansetts vara mindre trängande, ha fått eftersättas eller helt skjutas på framtiden. Länskontorens nuvarande organisation har alltså visat sig vara otillräcklig redan vid den arbetsbelastning, som råder innan distriktsorganisationen uppnått den ökade arbetskapacitet, som avsetts genom den beslutade reformen.

Om de brister, som i övrigt känneteckna den nuvarande organisationen, må anföras följande.

Överlantmätarnas personliga arbetsbördor har med den omfattning, som verksamheten numera fått, i regel blivit alltför tyngande. Genom att länskontoret varit överhopade med gransknings- och fastställelseärenden, som överlantmätarna i flertalet fall måst själva sätta sig in i och avgöra, ha överlantmätarna i alltför hög grad blivit bundna vid tjänsterummet till

förfång för andra betydelsefulla arbetsuppgifter. Sålunda har under senare år inspektionsverksamheten i distrikten kommit att inskränkas till ett minimum, detta jämväl till följd av alltför snävt begränsade reseanslag. Icke heller torde överlantmätarna haft möjlighet att i önskvärd utsträckning följa utvecklingen ute i orterna och de företelser, som sammanhånga med lantmåteriverksamheten.

Arbetsfördelningen vid länslantmåterikontoren synes i flera avseenden vara mindre rationell. Överlantmätaren betungas för närvarande med avgöranden, som i stor utsträckning borde kunna anförtros åt honom underställd personal. För att en avlastning av överlantmätaren skall kunna genomföras, erfordras dock, att tillräckligt kvalificerad och erfaren personal ställes till förfogande.

Den högskoleutbildade personal, som biträder överlantmätarna, kvarstannar i regel blott några år i kontorstjänst, varför en förhållandevis stor del av anställningstiden på kontoret hinner förflyta, innan förste assistenter och assistenter erhålla tillräckligt ingående kännedom om ifrågavarande län och dess speciella förhållanden beträffande fastighetsindelning och fastighetsbildning. Beträffande assistenterna är därtill ofrånkomligt, att utbildningsmomentet under den första tjänstgöringstiden blir ganska framträdande.

Behovet av biträden med lägre kompetens fylles företrädesvis av kvinnlig arbetskraft. Till följd härav torde normalt få räknas med en tämligen livlig omsättning bland personalen. Under senare år har emellertid avgången varit utpräglad stor, främst beroende på att löneställning och befordringsförhållanden ansetts otillfredsställande. Särskilt har avgången varit påfallande hög bland de biträden, som uppnått större kompetens och erfarenhet. Detta har givetvis inverkat menligt på arbetets effektivitet med hänsyn till den tid, som måste åtgå, innan nya arbetskrafter kunna tillfredsställande fullgöra de mera kvalificerade arbetsuppgifterna. Också handledning och övervakning av biträdespersonalen har därigenom kommit att kräva mera arbete än som eljest varit nödvändigt.

3. Förestående förändringar i fråga om arbetsuppgifter och arbetsmängd vid länslantmåterikontoren.

A. Nya eller vidgade arbetsuppgifter.

a. Jordbrukets yttre rationalisering.

I proposition (nr 75) till 1947 års riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag angående riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken m. m., ut-

arbetat på grundval av betänkande i ämnet, som avgivits av 1942 års jordbrukskommitté (SOU 1946: 42, 46 och 61). Sedan särskilda utskottet i anledning av propositionen jämte inom riksdagen väckta motioner avgivit utlåtande i ärendet (nr 2), har riksdagen efter vissa jämkningar bifallit förslagen och bland annat medgivit, att åtgärder för jordbruksnäringens främjande må vidtagas i huvudsaklig överensstämmelse med vad utskottet i utlåtandet angivit.

Det närmaste målet för de statliga åtgärderna på jordbrukets område skall vara att bereda jordbruksbefolkningen möjlighet att uppnå och bevara jämställdhet i inkomsthänseende med andra befolkningsgrupper. För att detta skall bli möjligt måste jordbruket även i fortsättningen lämnas ett gränsskydd gentemot utlandet, avvägt med hänsyn till det genomsnittliga stödbehovet för näringen. Dessutom skall staten medverka till att rationaliseringsmöjligheterna inom jordbruket tillvaratagas. Härvid skall bland annat eftersträvas, att brukningsenheterna få en sådan storlek, form och sammansättning i övrigt, att framstegen på det jordbrukstekniska området kunna tillvaratagas och den i jordbruket sysselsatta arbetskraften beredas full och effektiv sysselsättning.

De åtgärder, som skola vidtagas inom jordbruket, ha i diskussionen sammanförts i tre grupper. Till *yttre rationalisering* hänföras åtgärder, som avse en utvidgning av brukningsenhetens areal eller förbättring av arrondering eller ägosammansättning. *Inre rationalisering* omfattar sådana åtgärder av mera permanent art i fråga om jord eller byggnader, som ha till ändamål att förbättra produktions- och driftsförhållandena på en till storlek och gränser given brukningsenhet. Till åtgärder för *rationalisering av driftsförhållandena* hänföras sådana åtgärder för förbättring av driftsresultaten på en given brukningsenhet, som ej på mera permanent sätt beröra brukningsenhetens jord eller byggnader.

Lantmäteriets medverkan i det stundande arbetet kräves uppenbarligen blott i fråga om den yttre rationaliseringen. Denna, som mångenstädes måste bliva av genomgripande natur, utgör emellertid en oerhört omfattande uppgift, som kommer att taga årtionden i anspråk.

För att underlätta den yttre rationaliseringen skall staten genom låne- och bidragsverksamhet sätta jordbrukarna i stånd att på rimliga villkor förvärva jord till komplettering av sina jordbruk och dessutom skall staten medverka till att den jord, som behöver disponeras härför, verkligen blir tillgänglig för ändamålet. I sistnämnda syfte skall staten i första hand bedriva en aktiv inköpspolitik, d. v. s. i fria marknaden förvärva jord, som lämpar sig för komplettering av fastigheter, eller också förmedla överlåtelser av sådan jord emellan enskilda jordbrukare. För att underlätta omvandlingen av ofullständiga jordbruk har också kronan i viss utsträckning tillagts förköpsrätt vid försäljning av jordbruksfastigheter och för vissa

ytterlighetsfall finnes möjlighet att genom expropriation förvärva erforderlig mark.

De mera direkta statliga ingripandena i den yttre rationaliseringen skola begränsas till de fall, där rationaliseringsbehovet måste anses vara mest trängande. Härutöver skall utrymme lämnas för en omfattande rationaliseringsverksamhet på jordbrukarnas eget initiativ och med stöd från det allmänna sidan.

I första hand skall sålunda den statliga verksamheten inriktas på sådana ofullständiga jordbruk (övergångsjordbruk), där det med hänsyn till brukningsheternas beskaffenhet och försörjningsmöjligheterna utanför dessa icke kan väntas bli möjligt för brukarna att på lång sikt uppnå tillfredsställande inkomster.

Vid bedömandet av en fastighets bärighet skall hänsyn även tagas till förekomsten av skogsmark inom dess gränser och till de inkomster, som brukaren kan påräkna därifrån. På grund av de topografiska förutsättningarna måste, särskilt i skogsbygderna, åtgärderna för den yttre rationaliseringen i viss mån inriktas på att förstärka brukningsheterna med skog. Tillräcklig bärkraft hos sådana fastigheter, där jordbruket utgör brukarens huvudsakliga sysselsättning, får där ofta åstadkommas genom att fastigheterna tilläggas skogsmark i sådan omfattning, att inkomsterna från skogen uppväga bristerna i jordbrukets lönsamhet.

Statligt initiativ skall i regel icke tagas till utvidgning av s. k. bestående småbruk, d. v. s. ofullständiga jordbruk, där innehavaren kan antagas på lång sikt erhålla en tillfredsställande bärning genom att inkomsterna från den egna fastigheten utfyllas med stadigvarande biinkomster från exempelvis skogsarbete eller fiske. Till de bestående småbruken hänförs också sådana mindre jordbruksfastigheter, som utnyttjas för fruktodling, odling av trädgårdsprodukter eller dylikt, och som kunna ge brukaren en skälig inkomst.

Då brukarna framställa begäran därom, skall emellertid staten även medverka till förstärkning av bestående småbruk. Detta gäller dock inte utan reservationer, särskilt i fråga om den typ därav, som kallas stödjordbruk, d. v. s. jordbruk, som endast utgör en biinkomstkälla för innehavaren, vilken har sin huvudsakliga inkomst från skogsarbete, hantverk eller dylikt. Det allmänna skall nämligen ej lämna stöd till sådan utvidgning, som skulle medföra att stödjordbruket förlorade sin karaktär av komplement till annan huvudsaklig förvärvskälla.

Ledningen av verksamheten för den yttre och inre rationaliseringen inom jordbruket skall omhänderväras av särskilda organ, vilka också skola handhava de ekonomiska och administrativa åtgärder, som krävas i arbetet. Den centrala ledningen skall utövas av lantbruksstyrelsen, som förutsettes skola omorganiseras genom sammanslagning av den nuvarande lant-

bruksstyrelsen och egnahemsstyrelsen. Den lokala verksamheten skall uppdragas åt nybildade organ, kallade lantbruksnämnder. Lantbruksnämnd skall finnas inom varje hushållningssällskaps område.

Vid behandlingen av frågor, som äro av betydelse även ur andra synpunkter än jordbrukets, skola representanter för berörda förvaltningsgrenar beredas tillfälle att deltaga i lantbruksnämndens överläggningar. Sålunda förutsättes att överlantmätaren, länsjägmästaren m. fl. skola såsom sakkunniga deltaga i behandlingen av viktigare frågor, som röra deras verksamhetsområden. Dessa sakkunniga skola därvid äga deltaga i nämndens överläggningar men ej i dess beslut.

Lantbruksnämnderna förutsättas komma att utrustas med tämligen betydande befogenheter och en vidsträckt beslutanderätt vid handhavandet av rationaliseringsarbetet. Rörande bland annat nämndernas ställning och arbetsuppgifter samt riktlinjerna för verksamheten pågår utredning inom 1947 års *centrala lantbrukskommitté*.

En av lantbruksnämndernas huvuduppgifter torde bliva att omsorgsfullt planlägga och samordna de olika åtgärder, som ingå i den yttre och inre rationaliseringen. Första ledet i planeringsverksamheten bör omfatta s. k. *regional planering*. Denna avser ett studium av de viktigaste problemen för jordbruket inom vissa enhetliga områden och ett uppdragande av allmänna riktlinjer för problemens lösning. Därvid skola angivas vilka fastighetstyper, som med hänsyn till omständigheterna anses önskvärda i planeringsområdet. Vid planeringen bör övervägas i vad mån en begränsning av antalet mindre brukningsenheter i området bör eftersträvas. Preliminärt bör fastställas i vilka delar av området omskifte kan anses påkallat. Beträffande de fastigheter, som befunnits vara i behov av mera omfattande yttre och inre rationaliseringsåtgärder, skall *individuell planering* vidtaga. Därvid bör med ledning av resultaten från regionalplaneringen närmare angivas vilka förbättringsåtgärder, som böra utföras inom området.

I fråga om regionalplaneringen bör för varje planeringsområde på initiativ av lantbruksnämnden bildas en särskild planeringskommitté med uppgift att leda planeringsarbetet. I en sådan kommitté böra ingå såväl representanter för jordbruksnäringslivet i orten som personer med särskild sakkunskap rörande de olika problem, som väntas möta i planeringsarbetet. Regelmässigt skola lantbruksnämnden, hushållningssällskapet, skogs-vårdsstyrelsen och lantmäteriorganisationen vara representerade. Lantbruksnämnden och övriga lokalorgan böra ställa nödigt biträde till kommitténs förfogande.

Även vid individuell planering bör organisationen anpassas efter de speciella problem, som föreligga i varje särskilt fall. Det bör uppdragas åt någon sakkunnig person att i samråd med representanter för de berörda jordbrukarna och andra parter utarbeta förslag till åtgärder inom planeringsområdet. Till dennes förfogande skall lantbruksnämnden ställa er-

forderlig kompletterande sakkunskap. Utredningsmannen bör utväljas med tanke på de problem, som dominera i uppgiften. Om fastighetsbildningsfrågorna överväga, bör arbetet sålunda i regel ledas av en lantmätare.

De statliga organen för rationaliseringsarbetet avses börja sin verksamhet den 1 juli 1948. Enligt vad chefen för jordbruksdepartementet uttalat i direktiven för 1947 års centrala lantbrukskommitté böra de blivande länsorganen i första hand inrikta sig på att ombesörja det löpande rationaliseringsarbetet i den mån och allt eftersom möjligheter till förstärkning och förbättring av enskilda fastigheter och jordbruksföretag anmäla sig. Den förberedande planeringsverksamheten, regionalplaneringen, torde däremot icke kunna igångsättas i full utsträckning omedelbart utan synes till en början få hållas inom en snävare ram, än som skulle kunna anses önskvärdt, om man bortsåge bland annat från den föreliggande bristen på experter och kvalificerade befattningshavare.

Länslantmäterikontorens och i all synnerhet överlantmätarnas arbetsuppgifter torde komma att i hög grad påverkas av den förestående rationaliseringsverksamheten inom jordbruket.

1947 års centrala lantbrukskommitté har i skrivelse till lantmäterikommittén den 30 oktober 1947 framhållit, att om arbetet med den yttre rationaliseringen skall kunna bedrivas i önskvärd omfattning och med erforderlig snabbhet, en betydande arbetsinsats måste förutsättas från överlantmätarna och länslantmäterikontoren. Centralkommittén ansåge angeläget att framlägga vissa preliminära synpunkter på det samarbete, som enligt centralkommitténs uppfattning vore önskvärdt i framtiden mellan lantbruksnämnd och överlantmätare.

För diskussion av överlantmätarens medverkan i *regionalplaneringen* har centralkommittén ansett följande arbetsmoment kunna urskiljas i planeringsarbetet.

1. *Preliminär avgränsning av planeringsobjektet samt utarbetande av direktiv för planeringen.*

Den första uppgiften för lantbruksnämnderna torde bli att verkställa en grovindelning av länet i regionalplaneområden med hänsyn till naturliga och näringsgeografiska förutsättningar. Detta måste förutsättas ske i samråd med de andra myndigheter, som syssla med planeringsuppgifter eller kunna förväntas utnyttja resultatet av en planering för sina speciella syften. Härigenom säkras även bäst deras medverkan i lantbruksnämndens planering.

Under de första åren komma lantbruksnämnderna troligen huvudsakligen att syssla med regionalplanering inom *typområden*. Innan planeringen igångsättes måste göras *dels* en geografisk avgränsning, som emellertid allteftersom planeringen går framåt kan behöva justeras, *dels* en avgränsning av de frågor, som framför allt skola undersökas, vilket innebär en avgränsning av planeringens innehåll och syfte.

Den blivande planeringskommittén bör om möjligt få tillfälle deltaga i dessa

diskussioner, liksom vid utarbetandet av direktiv för planeringen, som bl. a. bör ge uppgift om tidsprogram, kostnadsram, tillgänglig personal m. m.

2. Inventeringen.

Genom inventeringen sker insamlandet och bearbetandet av det material, som kommer att behövas för den kommande planeringen. Man torde härvidlag böra skilja på å ena sidan den förberedande inventeringen, som avser systematisering av sådant redan tillgängligt material, som lämpligen bör sammanställas för länet i dess helhet eller större del därav, å andra sidan specialinventeringen för enstaka planeringsobjekt, vilken bör utföras av planeringskommittén. Den förberedande planeringen syftar sålunda närmast till en allmän näringsgeografisk överblick över länet, särskilt befolkningsförhållanden, kommunikationer, vägnätet, jordbruksstrukturen, planområden enligt byggnadslagen o. s. v. Specialinventeringen avser närmast att genom särskilda undersökningar, ofta av fältkaraktär, ge en uppfattning om olika för jordbrukets utveckling betydelsefulla faktorer såsom jordbruksjordens beskaffenhet och användning, det skogliga tillståndet, byggnadernas beskaffenhet, vägnätets detaljer, förekomsten av odlingsmark, arbetskraftens användning m. m. Bearbetningen av insamlad statistik är många gånger en mödosam och tidskrävande uppgift. Det kan övervägas, om icke någon avdelning inom lantbruksstyrelsen skulle kunna biträda lantbruksnämnderna med detta.

3. Beskrivning av föreliggande förhållanden och hittillsvarande utveckling.

Detta arbete bör i princip ankomma på planeringskommittéerna. Man bör ställa stora krav på en klar och koncis analys av föreliggande förutsättningar. Ofta blir det kanske nödvändigt att kommittéerna överlåta åt specialister inom länet att skriva redogörelsen för vissa specialfrågor (överlantmätaren om fastighetsbeståndet och fastighetsutvecklingen, länsjägmästaren om det skogliga tillståndet, länsarbetsdirektören om arbetskraftsförhållandena o. s. v.). Planeringskommittén måste då i alla fall svara för den sammanfattande analysen.

4. Utvecklingsprognos vid opåverkade förhållanden.

Även denna arbetsuppgift bör ankomma på planeringskommittén. Prognosen tillhör utan tvekan det svåraste i planeringen, eftersom den avser en blick in i framtiden och därför i stor utsträckning måste bygga på antaganden.

5. Målsättningen.

Mot bakgrunden av de förenämnda utredningarna böra riktlinjerna för en sund utveckling i framtiden kunna anges. Det praktiska tillvägagångssättet torde bli, att man först i stora drag bestämmer sig för markens disposition för olika ändamål, jordbruks-skogsbruksföretagens lämpliga lokalisering samt önskvärd fastighetsstruktur. Vid målsättningen i stora drag måste alla de faktorer, som äro grundläggande för landsbygdens näringsliv, vara med i beräkningarna (vägar, kommunikationer o. s. v.).

6. Urskiljandet av olika behandlingsområden; stomplaner.

Detta avslutande led i regionalplaneringen ligger nära individualplaneringen och kan kanske understundom hänföras dit. Här bör man huvudsakligen uppehålla sig vid rekommendationer rörande de lämpligaste medlen att genomföra de uppställda målen. Därjämte kanske blir aktuellt att i stora drag ange angelägenhetsgrad och tidsprogram för efterföljande yttre rationalisering.

Centralkommittén har för sin del ansett önskvärt, att överlantmätaren personligen medverkade *dels* vid indelningen av länet i regionalplaneområden och avgränsningen av enstaka planeringsobjekt, *dels* vid målsättningen, där överlantmätaren bl. a. torde kunna ge auktoritativa råd beträffande fastighetstekniska balansproblem vid kombinerade företag, exempelvis frågan om skogstilldelning o. d., samt *dels* och framför allt vid urskiljandet av behandlingsområden och utarbetandet av förslag rörande fastighetsbildningsmetodik.

Angående överlantmätarens medverkan i *regionalplaneringen* har centralkommittén vidare anfört följande.

Vad inventering, beskrivning och utvecklingsprognos beträffar, torde dessa arbetsuppgifter i möjligaste mån böra läggas på planeringskommittéerna. Någon direkt medverkan i dessa från överlantmätarens sida har centralkommittén icke ansett vara möjlig. Däremot bör han stå till kommittéernas förfogande för konsultation i specialfrågor samt ge råd om lämpligaste sättet att utnyttja lantmäterikontorets material. Understundom torde emellertid vara erforderligt, att planeringskommittéerna genom överlantmätaren få hjälp med vissa specialundersökningar, som böra inflyta i beskrivningen, exempelvis rörande fastighetsförhållandena och fastighetsutvecklingen.

Den medverkan, som centralkommittén sålunda räknat med från överlantmätarens sida, har av kommittén uppskattats kräva minst 1 à 2 månader per år i län av normal storlek. Det har därvid förutsatts, att åtskilliga frågor icke kunna bedömas på tjänsterummet utan fordra besök på platsen. Samtidigt har emellertid centralkommittén uttalat den meningen, att ett deltagande i regionalplaneringen måste innebära stora lättnader för överlantmätaren i hans ordinarie tjänsteutövning. Den överblick över den jordpolitiska utvecklingen, som överlantmätaren därigenom skulle erhålla, måste enligt centralkommitténs mening bliva av stort värde icke blott vid bedömandet av jorddelningen för jordbruks- och skogsbruksändamål utan även för överlantmätarens befattning med fastighetsbildningen på tätortsområdet.

De arbetsinsatser, som ankomma på lantmäteriorganisationen i samband med *den individuella jordbruksplaneringen*, torde till största delen få utföras av lantmäteriets distriktspersonal. Centralkommittén, som även synes ha utgått härifrån, har dock ansett, att viss allmän konsultation och diskussion av principfrågor bör kunna äga rum direkt med överlantmätaren, särskilt i mera brådskande fall, som aktualiseras exempelvis i samband med utövändet av förköpsrätten. Mången gång finge dylika projekt diskuteras vid besök på platsen.

Lantbruksnämnden torde i sin *aktiva inköspolitik* och vid behandling av frågor rörande kronans *förköpsrätt till jordbruksfastigheter* vara i behov av vissa utredningar rörande fastigheters omfattning, sammansättning och arrondering m. m. I många fall torde mer eller mindre fullständiga fastig-

hetsutredningar erfordras för större sammanhängande områden för att lämpligheten av ifrågasatta förvärv skall kunna tillfredsställande bedömas. Centralkommittén har härom anfört bland annat följande.

Det måste förutsättas, att lantbruksnämnd icke förvärfvar fastighet utan att dels övertyga sig om dess lämplighet för rationaliseringsändamål, dels inhämta alla tillgängliga upplysningar om förhållanden, som bestämma fastighetens värde. Detta kommer väl i de flesta fall att tillgå så, att lantbruksnämnden rekviderar en utredning från lantmäterikontoret rörande fastighetens storlek, läge, gränser, arrondering, ägoslagsammansättning, adpentinenser, förekomst av servitut, förefintligheten av eventuella avsöndringar o. s. v. Men härutöver måste nämnden även ha tillgång till utredningsmaterial för att kunna bedöma, hur fastigheten lämpligen skall utnyttjas för förstärkning av angränsande fastigheter e. d. samt ett auktoritativt utlåtande rörande de rättsliga och tekniska möjligheterna att genomföra olika alternativ. Dessa frågor måste bl. a. kunna överblickas vid de underhandlingar med jordägare, som väl som regel måste föregå ett inköp.

Centralkommittén har för sin del ansett att den tid, som åtgår för överlantmätaren eller dennes ställföreträdare för dylik löpande konsultation, bör uppskattas till minst 2 månader per år.

Beträffande den samverkan, som jämlikt de vid 1947 års riksdag beslutade ändringarna i jorddelningslagen förutsattes äga rum mellan lantbruksnämnd och överlantmätare i fråga om *den jordpolitiska kontrollen* (jfr nedan s. 56), har centralkommittén bland annat anfört följande.

Ett remissförfarande i alla dylika ärenden synes bli onödigt betungande både för nämnden och överlantmätaren. Ett effektivare samarbete torde ernås genom direkta överläggningar mellan de båda myndigheterna, varvid överlantmätaren bör föredraga de ärenden, rörande vilka han önskar inhämta lantbruksnämndens mening. Dessa överläggningar kanske mången gång kunna kombineras med ett sammanträde i nämnden, till vilket överlantmätaren kallats i annan fråga. Om överlantmätaren får tillfälle att aktivt deltaga i utvecklingsplaneringen för jordbrukets yttre rationalisering på sätt ovan närmare utvecklats, torde det väl mera sällan inträffa, att överlantmätaren och lantbruksnämnden stanna i olika mening rörande de löpande fallen i den jordpolitiska kontrollen. Om så icke kommer att bli fallet, kan befaras, att den jordpolitiska efterkontrollen kommer att medföra mycket arbete och tidsspilla icke bara för lantbruksnämnden och överlantmätaren utan även för ägodelningsrätterna och den förrättningsökande allmänheten.

Tidsåtgången för överlantmätarens samråd med lantbruksnämnden i jordpolitiska frågor har av centralkommittén uppskattats till cirka 15 dagar per år.

Centralkommittén har även vid diskussionen av den regionala planeringen framhållit, att enligt uttalanden från många lokalkommittéer det kartmaterial, som komme att stå till förfogande vid planeringen, vore ytterst bristfälligt, och att man som regel räknat med att genom länslantmäterikontoret kunna få tillgång till sammanställningskartor, utredningar för komplettering av fotokartor med fastighetsindelningen m. m. Detta

komme framför allt att medföra arbetsbelastning för kontorens icke högskoleutbildade befattningshavare. I de län, där tillgång funnes till den nya ekonomiska kartan, torde uppgiften med dennas åjourhållande icke kunna anförtros annan myndighet än länslantmäterikontoret.

Därjämte har centralkommittén understrukit, att lantbruksnämndernas verksamhet för yttre rationalisering otvivelaktigt komme att resultera i en successiv ökning av antalet förrättningar för jordbruks- och skogsbruksändamål och att framför allt en kraftig ökning av antalet sammanläggningsärenden vore att förvänta, varför rationaliseringsverksamheten torde komma att medföra väsentligt ökade arbetsuppgifter även för länslantmäterikontorens icke högskoleutbildade befattningshavare.

Sammanfattningsvis har centrala lantbrukskommittén angivit såsom sin uppfattning att, såvitt nu kunde bedömas, överlantmätaren i ett genomsnittligt län i södra och mellersta Sverige komme att behöva ägna åtminstone en tredjedel av sin tid åt medverkan i den yttre rationaliseringen, om de angivna riktlinjerna för denna medverkan kunde godtagas, och att tidsåtgången i Värmlands och Kopparbergs län samt norrlandslänen, liksom även i de län, där det komme att finnas två lantbruksnämnder, torde bli betydligt större.

b. Ändringar i jorddelningslagen m. m.

Vid 1947 års riksdag ha beslutats vissa partiella reformer beträffande lagstiftningen på fastighetsbildningens område i avvaktan på de slutliga förslag i ämnet, som *fastighetsbildningssakkunniga* väntas komma att framlägga. De genomförda ändringarna gälla framför allt jorddelningslagens bestämmelser om avstyckning och sammanläggningslagens regler om sammanförande av bestående enheter till en fastighet.

Genom ändringarna i avstyckningsreglerna har åsyftats att bringa de materiella villkoren för fastighetsbildning att så långt möjligt överensstämma med de riktlinjer, som skola gälla för den statliga jordbrukspolitiken. Ändringarna innebära i första hand en skärpning av de jordpolitiska villkoren för fastighetsbildning i avsikt att förebygga, att ofullständiga jordbruk tillskapas och att för jordbruket behövlig skogsmark avskiljes därifrån.

Ändringarna beträffande sammanläggningslagen avse att främja tillkomsten av fastigheter, som lämpa sig för rationell jordbruksdrift, genom att underlätta användningen av sammanläggningsinstitutet. Detta har samtidigt generellt inordnats under den jordpolitiska kontrollen. De lämplighetskrav, som gälla vid nybildning av fastighet genom avstyckning, skola uppfyllas också vid sammanläggning.

Genom de strängare villkor, som införts i jordpolitiskt hänseende för den egentliga landsbygden, komma motsättningarna mellan allmänna och en-

skilda intressen vid fastighetsbildningen att skärpas. Särskilt med hämsyn till att statsmakterna i betydande utsträckning komma att medverka beträffande jordbrukets rationalisering, har det ansetts lämpligt att någon myndighet ägde att påkalla rättelse av beslut, varigenom det allmännas intresse av en ur jordpolitisk synpunkt lämplig fastighetsbildning eftersättes.

I syfte att garantera, att de jordpolitiska kraven tillgodoses i tillbörlig omfattning, har därför i jorddelningslagen införts bestämmelse om att överlantmätare och lantruktusnämnd äga överklaga såväl beslut, varigenom ägodelningsrätt, ägodelningsdomare eller länsstyrelse fastställt jorddelningsförrättning, som beslut, varigenom ägodelningsrätt eller länsstyrelse efter underställning meddelat tillstånd till jorddelning. Överlantmätarens klagorätt bör enligt departementschefens uttalande även användas, därest ägodelningsrätten eller ägodelningsdomaren icke skulle ha tillräckligt beaktat frågan om avstycknings tillåtlighet ur plansynpunkt.

Jämväl i fråga om förordnande om sammanläggning har överlantmätare och lantruktusnämnd tillagts klagorätt, avsedd att användas, om sammanläggningen strider mot de ur jordpolitisk synpunkt uppställda villkoren.

Det har förutsatts, att överlantmätaren instruktionsvis komme att åläggas att underrätta lantruktusnämnden om sådana fastställelse- och tillståndsbeslut samt om sådana förordnanden om sammanläggning, som ur jordpolitisk synpunkt kunde antagas vara av intresse för nämnden i dess verksamhet för jordbrukets rationalisering. Likaså har förutsatts, ehuru uttryckligt lagstadgande därom ej givits, att överlantmätaren ej meddelar fastställelsebeslut i fråga om förrättning av intresse för lantruktusnämnden utan att denna blivit i tillfälle att framställa sina erinringar mot förrättningen. Även härom torde instruktionsvis komma att meddelas närmare föreskrifter.

I samband med ovan berörda ändringar i jorddelningslagen ha smärre ändringar även vidtagits i denna lag och i fastighetsbildningslagen i syfte att anpassa dem efter den nya byggnadslagstiftningen. Bland annat ha jorddelningslagens bestämmelser om avstyckningsplan utmönstrats. I stället ha i lagen upptagits vissa regler, avsedda att förebygga sådan avstyckning, som kan försvåra en framtida planläggning för tätare bebyggelse.

Särskilt intresse tilldrager sig i detta sammanhang frågan om fastställelse av avstyckning inom samhällen och vissa andra områden med plan eller särskilda byggnadsreglerande bestämmelser. Den ändringen har nu genomförts, att länsstyrelsen icke vidare skall vara fastställelsemyndighet inom områden, för vilka endast utomplansbestämmelser fastställts. Däremot skall länsstyrelsen liksom hittills fullgöra den eljest på de reguljära fastighetsbildningsmyndigheterna ankommande fastställelseprövningen i de fall, då avstyckning ägt rum inom samhälle, där byggnadslagens bestämmelser för stad äga tillämpning, eller inom annat område, för vilket byggnadsplan eller stadsplan fastställts eller avstyckningsplan god-

känts. Därjämte har i lagen bibehållits länsstyrelsens befogenhet att utfärda förbud mot avstyckning utan länsstyrelsens medgivande inom område, för vilket länsstyrelsen funnit plan erforderlig. Såsom förutsättning härför skall gälla, att fråga väckts om upprättande av stadsplan eller byggnadsplan för visst område eller om ändring av sådan plan. Har avstyckningsförbud utfärdats, behöver dock dispens till avstyckning icke inhämtas i förväg. Förrättningslantmätaren äger företaga och avsluta förrättningen med villkorligt tillstånd till avstyckningen och frågan om dispens prövas därefter i samband med fastställelseprövningen. På sakägares yrkande eller om lantmätaren finner olämpligt att fortsätta förrättningen, skall denna dock förklaras vilande och besked i fråga om länsstyrelsens medgivande till avstyckning inhämtas.

Under riksdagsbehandlingen ägnades sistnämnda frågor stor uppmärksamhet. I vissa motioner framhölls bl. a., att det nuvarande fastställelseförfarandet inom samhällen och andra planlagda områden medförde ett synnerligen omständligt remissförfarande och att proceduren till följd därav vore i hög grad tidsödande och tungrodd. Det yrkades bland annat, att sådana ändringar måtte företagas i jorddelningslagen, att länsstyrelsens befogenhet att fastställa avstyckningar samt rätt att meddela förbud mot avstyckning utan särskilt tillstånd upphävdes.

I sitt utlåtande i ärendet (nr 47) uttalade andra lagutskottet bland annat, att enligt utskottets mening borde den i motionerna berörda frågan om länsstyrelsens fastställelsebefogenhet snarast bringas till sin lösning. Det kunde nämligen icke förnekas, att den nuvarande ordningen, enligt vilken skilda myndigheter hade att i olika hänseenden taga befattning med ett och samma fastställelseärende, vore till hinder för en så skyndsamt handläggning av ärendet som vore önskelig. Utskottet kunde därför i allt väsentligt instämma i vad motionärerna uttalat om önskvärdheten av att gällande lags bestämmelser om fastställelse inom samhällen och andra planlagda områden reviderades för att få till stånd ett enklare och snabbare fastställelseförfarande.

I fråga om länsstyrelsens befogenhet att utfärda avstyckningsförbud uttalade utskottet, att även med de förenklingar, som föreslagits beträffande handläggningen av avstyckningsförrättningar inom område, för vilket sådant förbud utfärdats, torde avstyckningsförbud icke sällan kunna medföra omgång och tidsutdräkt samt ökade kostnader för sakägarna. En snabbare handläggning av avstyckningsförrättningarna samt större enkelhet och reda vid deras fastställande skulle otvivelaktigt möjliggöras genom att den formella prövningen av plansynpunkterna vid avstyckning helt överfördes på de reguljära fastighetsbildningsmyndigheterna. Det skulle med hänsyn härtill kunna övervägas, huruvida icke länsstyrelsernas befogenhet att meddela avstyckningsförbud borde upphävas eller i varje fall starkt begränsas. Utskottet hade emellertid ansett sig icke böra

nu taga slutgiltig ställning till denna fråga. Samtliga de spörsmål, som hänförde sig till länsstyrelsernas befogenheter beträffande avstyckning, borde nämligen lämpligen upptagas till övervägande i ett sammanhang.

Utskottets utlåtande godkändes av riksdagen, som i skrivelse (nr 476) bland annat anhöll, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om skyndsamt utredning angående upphävande av den befogenhet med avseende å mål om avstyckning inom samhälle eller annat planlagt område, som enligt jorddelningslagen tillagts länsstyrelserna, samt snarast möjligt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

c. Den nya byggnadslagstiftningen.

Den nya byggnadslagstiftningen, som träder i kraft den 1 januari 1948, medför betydelsefulla förändringar beträffande fastighetsbildning och bebyggelse, särskilt för bostadsändamål. Genom byggnadslagen fastslås, att tätbebyggelse icke får åstadkommas, utan att marken vid föregången planläggning prövats vara från allmän synpunkt lämplig för sådan bebyggelse. I planformer av högre ordning, generalplan och regionplan, vilka kunna avse både stad och landsbygd, kunna grundragen angivas för markens användning för olika ändamål. Dessa planinstitut ha i stort sett icke tvingande natur utan avse främst att ge en vägledning vid den fortsatta detaljplanläggningen. Denna skall i regel ske genom stadsplan i stad och genom byggnadsplan på landet. Den nuvarande avstyckningsplanen försvinner, som ovan nämnts, och dess funktioner övertagas av byggnadsplanen.

Byggnadsplaneinstitutet har tillagts större rättsverkningar än tidigare och samtidigt utformats så, att det på ett smidigt sätt skall kunna anpassas efter behovet i varje särskilt fall. Vid mera komplicerade förhållanden kan byggnadsplanen sålunda närma sig stadsplanen, medan den i enkla fall nära överensstämmer med den nuvarande avstyckningsplanen.

Då byggnadsplan uppgöres, skall bland annat tillses, att bedrivande av jordbruk, skogsskötsel eller annan jämförlig näring icke i onödan hindras eller försvåras genom planen. Bland annat ur denna synpunkt är det av vikt, att planområdet icke göres onödigt stort utan avgränsas så, att det kan väntas bli bebyggt inom nära förestående tid. Vidare är det av betydelse att planområdet lokaliseras på sådant sätt, att de näringar, som syfta till utnyttjande av jorden, icke utsättas för större intrång än som är nödvändigt för att tillgodose behovet av fastigheter för byggnadsändamål.

Enligt byggnadslagen kunna utomplansbestämmelser fastställas på den egentliga landsbygden, så snart behov av byggnadsreglerande bestämmelser anses föreligga.

Överlantmätarens insatser vid tillämpningen av den nya lagstiftningen kunna väntas bli av särskild betydelse i fråga om områden med begynnande tätbebyggelse. Därför har föreskrivits, att överlantmätaren eller di-

striktslantmätaren bör närvara vid de sammanträden, som i vissa fall skola utlysas av länsstyrelsen, då fråga väckts om upprättande av byggnadsplan eller fastställande av utomplansbestämmelser. Därjämte skall, innan byggnadsplan eller utomplansbestämmelser fastställas, yttrande i ärendet inhämtas från överlantmätaren. Överlantmätaren kommer sålunda att medverka bl. a. beträffande byggnadsplaneområdenas lokalisering och avgränsning och torde därvid, liksom vid granskning av planförslag, särskilt ha att beakta jordbrukets intressen.

Behovet av samverkan mellan överlantmätaren och länsarkitekten har genom den nya byggnadslagstiftningen blivit avsevärt större än tidigare. Det torde bli nödvändigt att genom täta sammanträden uppehålla en fortlöpande och intim kontakt beträffande avgöranden av gemensamt intresse för byggnads- och fastighetsbildningsväsendet. I många fall torde det komma att visa sig lämpligt, att överlantmätaren och länsarkitekten tillsammans bege sig ut till det aktuella området för att på ort och ställe bilda sig en uppfattning om förhållandena och söka gemensamt lösa uppkommande problem.

d. Biträde i vissa brådskande fall med upplysningar och mindre utredningar, som erfordras i distriktspersonalens verksamhet.

De lantmätare i distriktstjänst, som ha sin stationeringsort utanför residensstaden, måste lägga sitt arbetsprogram så, att de med vissa tidsmellanrum besöka länslantmäterikontoret för att där utföra de arkivforskningar och undersökningar, som erfordras för det stundande förrättningsarbetet. Ofta kan det emellertid icke på förhand avgöras vilka frågor, som behöva utredas, eller hur långt i detalj en utredning behöver företagas. Under pågående handläggning av en förrättning fordras därför mången gång kompletterande upplysningar i olika avseenden för att åtgärderna skola kunna fullföljas. Det är också vanligt, att det under pågående tjänsteresa visar sig lämpligt att omedelbart utföra förrättningar, som begäras på den ort, där förrättningsmannen uppehåller sig. För att detta skall bli möjligt fordras måhända upplysningar och viss utredning från länskontoret.

I de fall, då erforderliga upplysningar kunnat inhämtas genom telefonsamtal med länskontoret, har givetvis denna möjlighet ofta utnyttjats på tjänstetid. Om det däremot krävs mera tid och arbete att få fram de erforderliga uppgifterna eller om viss enklare utredning varit nödvändig, ha lantmätarna hittills i viss utsträckning mot särskild ersättning anlitat länskontorens personal, som då på sin fritid ombesörjt de begärda arbetena.

Detta tillvägagångssätt har uppenbarligen medfört tidsbesparing och minskade resekostnader för lantmätarna, som på så sätt kunnat utan avbrott fullfölja påbörjade arbeten och nedbringa antalet resor såväl till

förrättningsställen som till länskontoret. Det synes därför ur ekonomisk och arbetsorganisatorisk synpunkt ändamålsenligt att också för framtiden låta länskontorens personal tillhandagå distriktspersonalen med erforderliga upplysningar och mindre utredningar i den utsträckning detta påkallas av ovan berörda förhållanden och så långt det kan ske utan att mera märkbart påverka länskontorets eget arbete.

Från och med den 1 januari 1948 inordnas emellertid distriktspersonalen under de avlöningsbestämmelser, som gälla för statens civila befattningshavare i allmänhet, och för därefter utfört arbete övertager statsverket såväl förrättningsavgifterna som de med verksamheten förenade omkostnaderna. För att möjliggöra, att distriktspersonalen för framtiden kan erhålla biträde av länskontorens personal i ovannämnda avseenden, torde därför de åsyftade åtgärderna böra innefattas bland tjänsteåliggandena för personalen på länskontoren. Det bör sålunda åligga denna personal att särskilt i brådskande fall meddela distriktspersonal sådana upplysningar, som direkt kunna hämtas ur länskontorets fastighetsregister, arkivregister eller arkivakter samt att i övrigt biträda distriktspersonalen med utdrag ur arkivakter, enklare utredningar, sammanställningskalkuler eller andra dylika arbeten av mindre omfattning, allt i den mån länslantmäterikontorets övriga arbeten så medgiva.

e. Fortlöpande införing på den nya ekonomiska kartan av förändringar i fastighetsindelningen.

Den ekonomiska kartläggningen i egentlig mening tog sin början år 1859. Till en början, då i regel skalan 1 : 50 000 användes, redovisades på de ekonomiska kartorna samt i de därtill hörande beskrivningarna endast byar eller i vissa fall jordeboksenheter men däremot icke fastighetsindelningen inom sådana enheter. I samband med jordregistrets tillkomst ökades år 1910 kartskalet till 1 : 20 000 och på de ekonomiska kartor, som därefter upprättats, har fastighetsredovisningen utförts i anslutning till jordregistrets fastighetsindelning.

Enligt beslut, som fattades vid 1937 års riksdag, skulle den ekonomiska kartan för framtiden utföras i förenklat skick och utan någon kompletterande beskrivning. Kartläggningen skulle grundas på en genom flygfotografering och på fotogrammetrisk väg upprättad fotokarta i skalan 1 : 10 000. På fotokartan skulle efter fältarbeten inläggas fastighetsindelning, kommunikationsleder, sjöar och större vattendrag, bebyggelse, viktigare kraftledningar, fornlämningar samt av ägoslagen åker och trädgård. Den ekonomiska kartläggningen skulle omfatta hela Götaland, Svealand utom vissa delar av Värmlands och Kopparbergs län samt av Norrland delar av Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län (i huvudsak Norrlands kustland jämte trakten öster om Storsjön i Jämtland). I fråga om övriga delar av Värmlands, Gävleborgs och

Västernorrlands län samt av kustlandet i Västerbottens och Norrbottens län med visst undantag ävensom vissa delar av Jämtlands län skulle iordningställas fotokarta i skalan 1:10 000 med därpå inlagd fastighetsindelning. Över de delar av Kopparbergs län, som icke inginge i planen för den ekonomiska kartläggningen, skulle upprättas fotokarta i skalan 1:10 000 utan fastighetsindelning med hänsyn till att redovisning av fastighetsindelningen i dessa delar av länet skulle kräva särskilt kostsamma och tidsödande fältarbeten.

Med den år 1937 beslutade organisationen beräknades den ekonomiska kartläggningen efter en femårig utbyggnadsperiod kunna fullbordas inom 30 år. Under krigsåren ställdes emellertid den fortsatta utbyggnaden av organisationen på framtiden, samtidigt som kartverket i betydande utsträckning måste omställa kartframställningen för att tillgodose militära anspråk. Detta medförde en betydande eftersläpning i genomförandet av planen för den ekonomiska kartläggningen. Särskilt med hänsyn till de förestående rationaliseringsåtgärderna inom jordbruket syntes det emellertid angeläget, att den ekonomiska kartan färdigställdes så snabbt som möjligt. Genom beslut vid 1946 års riksdag har därför kartverkets organisation förstärkts i sådan utsträckning, att den ekonomiska kartan, med utformning och omfattning enligt 1937 års plan, beräknats bli fullbordad på 15 år.

Den nya ekonomiska kartan föreligger hittills färdig över Göteborgs- och Bohus, Gotlands och Kalmar län. Närmast i tur stå Östergötlands och Kronobergs län.

Den nya ekonomiska kartan ger en översikt över fastighetsindelningen, som är av synnerligen stor betydelse för lantmäteriets verksamhet och som underlättar det sakliga bedömandet av fastighetsbildningsärendena. Förutsättningarna för och behovet av olika lantmåteriförrättningar kunna lättare bedömas och därigenom erhåller lantmåteripersonalen möjlighet att snabbt lämna allmänheten råd och upplysningar bland annat om vilka åtgärder, som enklast och snabbast föra till målet i det aktuella sammanhanget. Vid de förestående arbetsuppgifterna i samband med planläggning och genomförande av jordbrukets yttre rationalisering kommer den ekonomiska kartan att utgöra ett hjälpmedel av oskattbart värde.

Den ekonomiska kartan har också stor betydelse för fastighetsredovisningen. Det vid lantmåteriförrättningar tillkomna kartmaterialet är i viss utsträckning ofullständigt och till stor del föråldrat. På grund härav är fastighetsredovisningen mångenstädes behäftad med brister, som vållat stora olägenheter. Efter hand som arbetet med den ekonomiska kartan fortskrider, erhålles en förbättrad fastighetsredovisning genom att jordregistret anknytes till en enhetlig grundkarta och genom att möjligheter erhållas att upptäcka och rätta felaktigheter i jordregistret.

Sedan den ekonomiska kartan utkommit, blir det i stor utsträckning

överflödigt att vid länslantmäterikontoren upprätta särskilda översiktskartor, som utvisa den gällande fastighetsindelningen. Detta blir av betydelse icke minst med tanke på den skärpta uppmärksamhet, som till följd av den nya byggnadslagstiftningen måste ägnas åt fastighetsbildning för bebyggelseändamål på den egentliga landsbygden.

Beträffande tätare bebyggda orter är emellertid den ekonomiska kartans skala, 1 : 10 000, icke tillräckligt stor för att möjliggöra en säker fastighetsredovisning. Även sedan den ekonomiska kartan utkommit, måste därför för sådana orter vid länskontoren föras specialkartor i större skalor, i regel 1 : 4 000 eller 1 : 2 000.

Av det ovan anförda torde framgå, att den ekonomiska kartan kommer att bli av den största betydelse för arbetets effektivitet bland annat vid länslantmäterikontoren. För att dess möjligheter skola kunna utnyttjas till fullo, kräves uppenbarligen, att det sörjes för att kartverket bibehåller sin aktualitet. Efter hand som kartbladen utkomma bör därför vid vederbörande länslantmäterikontor arbetet igångsättas med att fortlöpande införa de förändringar, som inträffa i fråga om fastighetsindelningen.

B. Fullföljande av hittills i vissa fall eftersatta arbetsuppgifter.

Den arbetsbelastning, som under senare år varit rådande vid länslantmäterikontoren, har förorsakat att vissa arbeten, som till följd av sin art få bedrivas på längre sikt, kommit att i allt för hög grad ställas på framtiden.

I främsta rummet gäller detta beträffande *konserveringen av det i länslantmäterikontorens arkiv förvarade kartmaterialet*. Frågan härom kommer att beröras i det följande.

Försening har emellertid också uppstått i fråga om utförandet av vissa *engångsåtgärder beträffande arkivregistren*, som i hög grad skulle underlätta det dagliga arbetet vid länskontoren.

Över länskontorens kartor och handlingar skall jämlikt bestämmelse i lantmäteriinstruktionen upprättas och föras register enligt formulär, som fastställas av lantmäteristyrelsen. Lantmäteristyrelsen har i arbetsordning för lantmäterikontoren i länen, utfärdad år 1927, fastställt formulär för *kronologiskt register* och meddelat närmare föreskrifter rörande dess användning. Kronologiskt register skall föras med särskild avdelning för varje socken och akterna skola upptagas i nummerföljd allt eftersom de mottagits vid länskontoret. Vidare skola införas bland annat vissa uppgifter rörande de berörda fastigheternas namn m. m., tidpunkten då för rättning verkställdes och i förekommande fall fastställdes, antal till akten hörande kartor, handlingarnas sidantal samt förrättningsmannens namn. I den ovannämnda arbetsordningen har även föreskrivits, att *alfabetiskt register* snarast möjligt skulle upprättas i de län, där så ej redan skett.

Förslag i ämnet skulle härvid underställas lantmäteristyrelsen för prövning.

De alfabetiska register, som upplagts under senare tid, äro skrivna med användande av moderna kortsystem. Även dessa register äro uppdelade sockenvis. I regel innehålla de ett upplägg för varje upplägg i jordregistret samt dessutom ett gemensamt upplägg för varje by eller primärt skifteslag. I övrigt upptaga de i kortfattad form huvudsakligen samma uppgifter som de kronologiska registren. Alfabetiskt register skall föras så, att upplysningar om en arkivakt inflyta på varje upplägg, som beröres av denna.

Uppläggandet av moderna alfabetiska register ha vid åtskilliga länslantmäterikontor ännu icke avslutats. Arbetet härmed är i många fall synnerligen tidskrävande och fordrar kvalificerad personal. I vissa län, där befintliga register äro ofullständiga, måste de äldre arkivakterna, som därtill ofta äro svårlästa, systematiskt genomgå för utrönande av vilka för rättningar, som ingå däri, och vilken omfattning dessa förrättningar haft.

Ett fullständigt alfabetiskt register medför synnerligen stor tidsbesparing såväl för distriktspersonalen som för länskontorets egen personal. Det utgör i många fall en nödvändig förutsättning för att utredningar och granskningsarbeten skola kunna utföras på rimlig tid och med erforderlig säkerhet. Möjligheter böra därför beredas att skyndsamt slutföra de arbeten, som ännu återstå i fråga om uppläggande eller översyn av alfabetiska register.

Om tillgång finnes till tidsenligt alfabetiskt register, torde det kronologiska registret icke ha nämnvärd betydelse för det dagliga arbetet på länskontoret. Så snart ett tillfredsställande alfabetiskt register upplagts, bör därför det kronologiska registret avsevärt förenklas. Dess huvudsakliga funktion blir då att utgöra en nummerförteckning över arkivakterna.

Även i fråga om *upprättande av översiktskartor* torde på vissa länskontor ha uppstått en icke önskvärd eftersläpning, som nu snarast möjligt bör avhjälpas.

Såsom framgår av det föregående behöva i framtiden, efter hand som den ekonomiska kartan utkommit, särskilda översiktskartor icke upprättas vid länskontoren i andra fall än då den ekonomiska kartans skala är otillräcklig för att redovisa fastighetsindelningen. Det är emellertid icke tänkbart att i avvaktan på den ekonomiska kartan under måhända åtskilliga år bedriva verksamheten vid ett länslantmäterikontor utan tillgång till de översiktskartor, som påfordras av utvecklingen.

I de fall, där på grund av bebyggelsens täthet specialkartor i större skala erfordras, kunna dessa i regel åstadkommas mycket enkelt med hjälp av de kartor, som ligga till grund för byggnads- eller avstyckningsplaner över området. Behov av dylika översiktskartor kommer, som ovan nämnts, att kvarstå oberoende av den ekonomiska kartan.

Innan den ekonomiska kartan föreligger, fordras emellertid även över andra områden översiktskartor, vilka få upprättas genom sammanställning av kartor från de förrättningar, varpå den gällande fastighetsindelningen grundar sig.

Sådant behov av översiktskartor gör sig framför allt gällande beträffande orter, där planläggning ännu icke kommit till stånd men där mindre fastigheter förekomma i stor omfattning eller tendenser finnas till livligare fastighetsbildning för bostadsändamål. Förverkligandet av de mål, som den nya byggnadslagstiftningen åsyftar beträffande tätbebyggelsens lokalisering och koncentrerung, kräver inom sådana orter ständig uppmärksamhet från överlantmätarens sida. För att tillåtligheten av ifrågasatt fastighetsbildning för bostadsändamål skall kunna rätt bedömas, torde det därför efter hand bli nödvändigt att i viss omfattning upprätta översiktskartor även för orter med jämförelsevis gles bebyggelse. Förekomsten av sådana översiktskartor kommer också att underlätta de utredningar, vilka lantbruksnämnden, som ovan berörts, torde komma att begära från länskontoren vid behandling av frågor rörande den aktiva inköspolitiken eller kronans förköpsrätt till jordbruksfastigheter.

C. Ökning av länslantmäterikontorens arbetsmängd till följd av utbyggnaden av lantmäteriets distriktsorganisation.

Då det gäller att uppskatta länskontorens framtida arbetsmängd, torde storleken av den arbetsprodukt, som lantmäteriets distriktsorganisation presterar, böra tillmätas en avgörande betydelse.

Genom beslut, som nyligen fattats av statsmakterna, ha lantmäteriets distriktsorgan erhållit en ny och avsevärt förstärkt organisation. Denna träder i kraft den 1 januari 1948. Under de senaste åren har den personal, som tjänstgjort i distrikten, utgjorts av omkring 340 personer med lantmäterixamen och inemot 200 lantmäteritekniska biträden, av vilka åtskilliga icke varit i oavbruten tjänstgöring. Därjämte ha lantmätarna biträttts av rit- och skrivpersonal. Enligt den nya organisationen skall vid full utbyggnad finnas omkring 370 befattningshavare med lantmäterixamen och omkring 330 mätningstekniker, vartill kommer kontorspersonal till ett antal av omkring 290 personer. Den nya distriktsorganisationen har avsetts få en arbetskapacitet, som avsevärt överstiger vad distriktspersonalen för närvarande kan prestera. Dess fulla effekt kan dock icke beräknas bli uppnådd förrän om några år, då distriktspersonalen hunnit utökas i avsedd omfattning och den nyanställda biträdande personalen hunnit förvärva erfarenhet och rutin.

För länslantmäterikontorens del torde få beräknas, att förstärkningen av distriktsorganisationens arbetskapacitet redan under budgetåret 1948/49 kommer att öka länskontorens arbetsmängd med åtminstone 10 %.

D. Granskning av förrättningar före fastställelse.

Lantmåteriteknic sk granskning av förrättningar infördes i samband med att förste lantmätarna genom beslut vid 1908 års riksdag tillades nya arbetsuppgifter, varvid samtidigt deras rätt att utföra lantmåteriförrättningar at enskilda upphörde.

I fråga om de bestämmelser, som gällt rörande s. k. teknisk granskning innan jorddelningslagen år 1928 trätt i tillämpning, må anföras följande.

I instruktionen för lantmåteristyrelsen och rikets lantmätare den 23 oktober 1908 (nr 127) ålades förste lantmätarna bland annat *dels* att i överensstämmelse med av lantmåteristyrelsen meddelade föreskrifter verkställa granskning av sådana lantmåteriakter, som av vederbörande domstol eller domare tillställdes honom för granskning, och att vid aktens återsändande meddela redogörelse för vad som förekommit vid granskningen, *dels* att vid redovisning av konceptakter till lantmåterikontoret verkställa sådan granskning av de lantmåteriakter, som icke förut granskats av honom samt hos lantmåteristyrelsen anmäla, om vid granskningen iakttagits något, som borde föranleda styrelsens åtgärd eller eljest bringas till styrelsens kännedom.

I cirkulär den 25 januari 1909 till samtliga häradshövdingar och rådstuvurätter i riket framhöll chefen för justitiedepartementet önskvärdheten av att lantmåteriförrättningar, som för prövning och fastställelse inkommit till ägodelningsrätten eller dess ordförande, bleve underkastade lantmåteriteknic granskning innan beslut i ärendet meddelades.

I cirkulär den 10 maj 1909 meddelade lantmåteristyrelsen föreskrifter och anvisningar beträffande granskningen. Denna borde i främsta rummet syfta till att förebygga, att jordägare genom lantmätares fel i tekniskt avseende åsamkades skada och lidande. Styrelsen uttalade också som sin mening, att granskningen borde utsträckas att omfatta undersökning av alla sådana frågor, som vederbörande domstol eller domare icke vore i tillfälle att granska. Innan anmärkning framställdes, borde hänsyn tagas till förhållandet mellan den skada, som vållats genom ett förelupet fel, och kostnaderna för felets undanröjande. Tillika borde beaktas de olägenheter, som förorsakades jordägare genom uppskov med förrättningen för rättande av kanske oväsentligt fel i densamma.

I senare cirkulär har lantmåteristyrelsen framhållit angelägenheten av att i anmärkningsmemorial icke upptagas anmärkningar, som sakna betydelse för domstolars eller domares handläggning av ärendena, samt anvisat vissa möjligheter till rättelser under hand av misskrivningar och andra mindre brister i förrättningshandlingarna.

Numera har överlantmätarnas befattning med prövningen av utförda förrättningar en vidare innebörd. Före år 1928 omfattade granskningen huvudsakligen fastighetsutredningarna och de lantmåteriteknic åtgärderna vid förrättningarna. Genom jorddelningslagen infördes vissa restriktiva regler i fråga om fastighetsbildningen i syfte att tillgodose viktiga jordpolitiska intressen och plansynpunkter. I samband därmed blev teknisk granskning av utförda förrättningar obligatorisk.

Överlantmätarens yttrande över eller prövning av förrättningar enligt jorddelningslagen skall grunda sig *dels* på hans bedömanden ur jordpoli-

tiska och ur planpolitiska och plantekniska synpunkter, dels på resultatet av den granskning, som utföres i fråga om fastighetsutredningar och tekniska åtgärder vid förrättningar. I de fall överlantmätaren är fastställelsemyndighet utökas granskningen till att omfatta jämväl förrättningarnas formella handläggning.

I detta sammanhang skall icke närmare beröras den prövning ur jordpolitiska eller planpolitiska synpunkter, som med hänsyn till fastighetsbildningens konsekvenser ansetts erforderlig för att trygga allmänna och enskilda intressen. Diskussionen avser sålunda enbart övriga delar av överlantmätarnas prövning.

Det sätt, varpå granskningen utförts, har under senare år tidvis varit föremål för kritik. Det har bland annat från förrättningsmännens sida gjorts gällande, att normerna för granskningen variera från län till län, även i fråga om betydelsefulla förrättningsproblem, att granskningen drives för långt i detalj och föranleder anmärkningar av ringa eller ingen praktisk betydelse samt att granskningen mångenstädes försiggår i onödigt tyngande former. Bland annat har med hänvisning härtill styrelsen för *Sveriges lantmätareförening* i framställning till lantmäteristyrelsen den 22 november 1940 hemställt, att lantmäteristyrelsen, exempelvis genom anordnande av konferenser mellan överlantmätarna, måtte föranstalta om enhetlighet i den tekniska granskningen, att denna måtte i möjligaste mån inskränkas samt att möjlighet måtte beredas lantmätarna att i största utsträckning utan skriftväxling verkställa rättelser under hand av förekommande brister och felaktigheter.

Över denna framställning har lantmäteristyrelsen inhämtat överlantmätarnas yttranden. I dessa yttranden ha åtskilliga överlantmätare uttalat, att de ifrågasatta konferenserna skulle vara av värde. De flesta överlantmätarna ha hävdad, att föreskrifter om inskränkningar i granskningen icke vore tillräddliga med hänsyn till rättssäkerhetens krav. Allmängiltiga regler för granskningens utförande ansågos icke kunna uppställas. Det har även framhållits, att granskningens omfattning och utförande måste variera i fråga om de olika förrättningsmännen. I flertalet yttranden har understrukits, att rättelser under hand redan finge utföras i den utsträckning, som kunde anses lämplig och möjlig.

Sedermera har bland annat frågan om granskningen av förrättningar före fastställelsen varit föremål för överläggningar vid ett av lantmäteristyrelsen anordnat möte med rikets överlantmätare, som ägt rum den 2—4 juni 1947. Vid detta möte bereddes lantmäterikommittén tillfälle att närvara.

Granskningen av lantmäteriförrättningar synes under den tid den förekommit ha medverkat till en höjning av förrättningarnas kvalitet. De anmärkningar, som framkommit vid granskningen, torde i viss mån ha orsakats av omständigheter, som sammanhänga med de organisatoriska förhållanden, varunder lantmäteriets distriktsorganisation hittills arbetat. Genom den omorganisation av verksamheten i lantmåteridistriktet, som nyligen be-

slutats, torde förutsättningarna för felfritt utförda förrättningar ha blivit gynnsammare, bland annat genom att tillräcklig och kvalificerad biträdande personal efter hand kommer att stå till förrättningsmännens förfogande.

Den granskning, som åligger överlantmätarna, har till ändamål, att sådana brister och felaktigheter, som kunna vålla sakägare rättsförlust eller eljest medföra oklarhet i framtiden rörande innebörden av träffade avgöranden, upptäckas och rättas innan förrättningarna fastställas. Granskningen bör därför framför allt avse sådana förhållanden och åtgärder, som ha avgörande betydelse i nämnda hänseenden.

Sålunda synes granskningen böra omfatta befintligheten av erforderlig redovisning i fråga om äganderätt till berörda fastigheter eller områden, fastighetsredovisning, frågor rörande vattenområden, samfälligheter, servitut och gränser samt innehållet i föreningar och beslut, som träffats vid förrättning. Vidare torde böra granskas t. ex. beträffande avstyckning att överensstämmelse råder med den upplåtelsehandling, som ligger till grund för förrättningen, och att gällande planer och bestämmelser för markens bebyggande beaktats.

I de fall överlantmätaren är fastställelsemyndighet skall givetvis verkställas en granskning av förrättningarnas formella handläggning med avseende på kallelser och kungörelser, fullmakter, besvärshänvisningar m. m.

Granskningen i fråga om de rent tekniska åtgärderna (mätning, beräkning, kartering m. m.) bör, i den mån den anses erforderlig, i första hand endast omfatta överslagskontroller.

Erforderliga rättelser torde så långt möjligt böra under betryggande former få utföras under hand. I de fall överlantmätaren icke själv har att fastställa förrättning torde därjämte böra iakttagas, att överlantmätaren i sitt yttrande till fastställelsemyndigheten endast upptager sådana anmärkningar, som ha betydelse för fastställelseprövningen. Beträffande icke överklagade förrättningar torde i tveksamma fall avgörande vikt böra fästas vid frågan, om allmänt intresse eller enskild rätt kan äventyras genom att förrättningen fastställas i oförändrat skick.

Kommittén vill emellertid framhålla, att några bindande, generella bestämmelser rörande granskningens bedrivande icke torde kunna meddelas. Det måste nämligen bli beroende på överlantmätarens bedömande i varje särskilt fall, om och i vad mån granskningen kan behöva utvidgas utöver vad ovan anförts eller om med hänsyn till omständigheterna granskningen eventuellt kan ytterligare inskränkas. Liksom hittills torde det få ankomma på lantmäteristyrelsen att bland annat genom inspektioner tillse, att granskningen utföres på lämpligt sätt och icke göres mera ingående än nödigt.

Länslantmäterikontorens personalbehov påverkas givetvis i hög grad av det sätt, varpå granskningen bedrivs. Kommittén har vid upprättandet av sitt förslag till personalorganisation vid länslantmäterikontoren utgått från, att en mera detaljerad granskning än vad ovan anförts i regel icke kommer att erfordras.

4. *Kommitténs förslag rörande organisationen och avlöningsförhållandena vid länslantmäterikontoren.*

A. **Huvuddragen av den föreslagna organisationen.**

a. **Allmänna riktlinjer.**

Av tidigare lämnad redogörelse framgår, att länslantmäterikontoren med nuvarande organisation icke förmått att på ett helt tillfredsställande sätt lösa sina uppgifter. En eftersläpning i det löpande arbetet har uppstått och särskilt på överlantmätarna personligen har belastningen, till men för betydelsefulla arbetsuppgifter inom deras verksamhetsområde, i många fall blivit alltför stor. Även i övrigt synas viktiga göromål ha fått eftersättas eller helt skjutas på framtiden.

Den beslutade förstärkningen av lantmäteriets distriktsorganisation medför en väsentlig ökning av länskontorens arbetsmängd. Genom ny eller förändrad lagstiftning, berörande lantmäteriets arbetsfält, och genom de beslutade åtgärderna för jordbrukets rationalisering komma länskontoren också att tillföras ökat arbete och delvis nya arbetsuppgifter, som till stor del kräva högt kvalificerad personal. På grund av dessa förhållanden synes en avsevärd förstärkning av länslantmäterikontorens organisation vara ofrånkomlig.

För att befattningshavarnas kvalifikationer skola kunna utnyttjas fullt effektivt, kräves givetvis en rationellt genomförd arbetsfördelning mellan personal med olika utbildning och kompetens. Såvitt nu kan bedömas kommer under överskådlig tid tillgången på utbildade lantmätare att vara mycket knapp. I samband med omorganisationen av länslantmäterikontoren synes därför böra genomföras en sådan arbetsfördelning, att den högskoleutbildade personalen i största möjliga utsträckning frigöres från arbetsuppgifter, som icke ovillkorligen kräva högre utbildning. Härigenom torde en relativt måttlig utökning av antalet vid länskontoren anställda lantmätare bli tillräcklig.

Under senare år synes också utvecklingen vid länskontoren ha gått i riktning mot en sådan arbetsfördelning. År 1928 utgjordes omkring 40 % av befattningshavarna vid länskontoren av lantmätare i olika tjänsteställning. Under den efterföljande tiden har arbetsfördelningen successivt förskjutits därigenom att biträdespersonal anförtrotts även mera kvalificerade uppgifter. De personalökningar, som skett efter hand som länskontorens arbetsmängd ökat, ha sålunda framför allt kommit att omfatta personal med lägre utbildning. Med i stort sett oförändrad sammansättning av arbetsuppgifterna vid länskontoren har därför antalet personer med lantmäterexamen procentuellt sett undan för undan sjunkit och under senaste åren utgjort endast omkring 25 % av hela antalet befattningshavare.

De nya och vidgade arbetsuppgifter, som komma att anförtros länskon-

toren, medföra emellertid i första hand ökat arbete för den högst kvalificerade personalen. Redan för att kunna bibehålla den nuvarande proportionen mellan lantmätarpersonal och biträdespersonal måste därför i framtiden än mer av kvalificerade arbetsuppgifter fullgöras av personal med lägre utbildning och i fråga om göromål av denna art, som redan nu utföras av biträden, måste krävas mera självständig verksamhet än hittills. Med hänsyn härtill torde det bli ofrånkomligt att vid länskontoren inrätta befattningar för sådan personal i löneställningar, som svara mot det med tjänsterna förenade ansvaret.

Lantmäterikommittén har vid utarbetandet av sitt förslag sökt beakta de av 1947 års centrala lantbrukskommitté framförda synpunkterna och tidsuppskattningarna beträffande överlantmätarnas och länskontorens medverkan i verksamheten för jordbrukets yttre rationalisering. Emellertid får måhända räknas med att en icke obetydlig tid kommer att förflyta, innan rationaliseringsverksamheten får sådant omfång, att den av centralkommittén beräknade arbetsinsatsen från länskontoren blir erforderlig. På grund härav och med hänsyn till bristen på personal har lantmäterikommittén icke ansett sig kunna bygga sitt förslag på att lantmäteriets medverkan i rationaliseringen får den omfattning, som centralkommittén synes finna nödvändig. Om och i den mån det framdeles visar sig, att lantmäteriets medverkan i rationaliseringsverksamheten i landet i dess helhet eller inom vissa län blir så stor, att den för länslantmäterikontoren föreslagna organisationen icke räcker till, måste sålunda en ytterligare personalförstärkning komma till stånd.

I detta sammanhang finner lantmäterikommittén anledning framhålla, att snara åtgärder i syfte att utöka antalet utbildade lantmätare synas erforderliga.

b. Den högskoleutbildade personalen.

Den högskoleutbildade personalen har på ovan angivet sätt beräknats kunna i avsevärd omfattning frigöras från åtskilliga delar av arbetet vid länskontoren. Emellertid torde de uppgifter, som icke kunna anförtros personal med lägre kompetens, bli så omfattande och krävande, att länskontorens organisation måste förstärkas också vad beträffar lantmätarpersonalen. I huvudsak kan detta åstadkommas i form av en kvalitativ förstärkning på så sätt, att erfarna lantmätare delvis ersätta den nu vid länskontoren tjänstgörande yngre lantmätarpersonalen.

I den kommande verksamheten torde en av överlantmätarnas viktigaste uppgifter bli att i olika avseenden verka för en samordning mellan fastighetsbildningsverksamheten och de åtgärder, som på angränsande områden planläggas och utföras genom andra länsmyndigheter och organ. För att en ändamålsenlig samverkan skall kunna åstadkommas torde det bli nödvändigt att överlantmätarna uppehålla en regelbunden personlig kontakt

med vederbörande myndigheter och att de ute i länen följa utvecklingen för att på ort och ställe bilda sig en uppfattning om de problem, som där föreligga. I samband därmed böra överlantmätarna även följa distriktspersonalens arbete och därvid förmedla de erfarenheter, som vunnits inom länet, och i övrigt ge den vägledning och de anvisningar, som kunna erfordras.

Överlantmätarens insatser i ovannämnda hänseenden komma att taga en avsevärd del av hans tid i anspråk. Samtidigt komma emellertid de högst kvalificerade arbetsuppgifterna inom länskontoren att öka betydligt i omfattning. Vid så gott som samtliga länskontor behöver därför överlantmätaren i större eller mindre utsträckning biträdas av kvalificerad högskoleutbildad personal.

I de större länen få de mest krävande göromålen framdeles sådan omfattning, att utom överlantmätaren ytterligare en befattningshavare kommer att i huvudsak tagas i anspråk härför. Ordinarie befattningar såsom biträdande överlantmätare böra därför enligt kommitténs mening inrättas vid de större länskontoren. I fråga om kompetensen för sådan befattning torde kraven icke få sättas lägre än för distriktslantmätare. Den närmare arbetsfördelningen mellan överlantmätare och biträdande överlantmätare bör icke generellt fastslås utan avgöras från fall till fall med beaktande av vederbörandes speciella kvalifikationer för de uppgifter, som förekomma inom länet. Överlantmätaren bör givetvis själv utöva den allmänna ledningen och tillsynen över lantmäteriverksamheten.

Vid övriga länskontor torde en effektiv avlastning av vissa göromål från överlantmätarna bli ofrånkomlig bland annat för att ge dessa möjlighet att ägna tillräcklig tid åt den del av verksamheten, som icke kan fullgöras på tjänsterummet. I flertalet fall synes en sådan avlastning lämpligen kunna åstadkommas genom att en erfaren lantmätare, här benämnd kontorslantmätare, knytes till länskontoret i ordinarie befattning. Sådan kontorslantmätare bör äga att med överlantmätarens befogenhet handlägga de ärenden, som överlantmätaren härför överlämnar, samt bör tilläggas generell beslutanderätt i åtskilliga slag av ärenden, som icke synas påkalla överlantmätarens egen prövning, såsom beträffande granskning av reseräkningar och ansökningar om statsbidrag, redovisning av förrättningsakter m. m. Under överlantmätarens frånvaro bör han helt svara för länskontorets löpande arbete.

I fråga om kompetens och erfarenhet synes dessa lantmätare enligt kommitténs mening böra uppfylla samma krav som ställas på förfogandelantmätarna i distriktsorganisationen.

I de båda mest arbetskrävande länen torde komma att erfordras såväl biträdande överlantmätare som annan ordinarie lantmätare med nyss angiven kompetens.

Vid de minsta länskontoren få de högst kvalificerade göromålen icke så-

dan omfattning, att ordinarie befattningar för biträdande lantmätarpersonal böra inrättas. I stället bör möjlighet beredas att för kortare tider förordna lantmätare med motsvarande kompetens till tjänstgöring vid dessa länskontor, då behov härav uppstår för mera omfattande arbetsuppgifter, exempelvis i samband med jordbrukets rationalisering inom länet.

Utöver ovannämnda ordinarie lantmätarpersonal kommer vid flertalet länskontor att erfordras ytterligare personal med lantmäterieexamen. De största länskontoren torde ha stadigvarande behov av flera personer, medan de mindre endast tidvis behöva tillföras sådan personal. Detta personalbehov bör enligt kommitténs åsikt lämpligen kunna tillgodoses på så sätt, att företrädesvis yngre lantmätare, för vilka sådan tjänstgöring för övrigt utgör ett nödvändigt led i utbildningen, förordnas att biträda vid vederbörande länskontor. Förordnandets längd torde få avpassas med hänsyn till länskontorets behov av sådan arbetskraft.

c. Personal med lägre utbildning.

I fråga om biträdespersonalen blir en avsevärd förstärkning av organisationen nödvändig såväl i kvalitativt som kvantitativt avseende för att länskontoren skola förmå lösa de uppgifter, som komma att möta.

De arbetsuppgifter, som beräknas bliva utförda av biträdespersonal, inberäknat expeditivsvakter, kunna i stort sett inrymmas i nedanstående grupper av göromål.

1. *Biträde vid granskning av förrättningar före fastställelse.*

Åtgärderna omfatta bland annat identifiering av berörda fastigheter, kontroll beträffande fastighetsutredningen i övrigt, exempelvis beträffande samfälligheter och servitut m. m., undersökning av gränsfrågornas behandling, undersökning att gällande planer eller utomplansbestämmelser, avstyckningsförbud m. m. beaktats, granskning av förrättnings handlingar ur formell synpunkt (kungörelse- och kallelseförfarandet, behörighetshandlingar, besvärshänvisning m. m.), vissa kontroller rörande mätningar och beräkningar samt uppsättande av enklare expeditioner.

Vid arbetets utförande skola jordregister eller annat fastighetsregister samt översiktsskator och äldre förrättningsakter utnyttjas. Härvid kräves bland annat förmåga att med tillhjälp av arkivregistren framskaffa samtliga akter, som kunna ha betydelse i det aktuella sammanhanget och att ur dem framdraga de avsnitt, som kunna inverka på ärendets bedömning.

I fråga om enklare förrättningar bör ärendet i sin helhet slutligt beredas och föredragning ske direkt för överlantmätaren eller eventuellt för annan lantmätare. I andra fall bör, sedan erforderlig förberedande behandling skett, ärendet föredragas för och överlämnas till befattningshavare med lantmäterieexamen för vidare behandling och för slutligt föredragning inför överlantmätaren.

2. *Fastighetsutredningar av skilda slag samt upprättande av översiktsskator.*

Dessa uppgifter utföras med användande av jordregister eller annat fastighetsregister på grundval av det material, som förvaras i arkivet.

Vid upprättande av översiktskartor befinnas ofta de förrättningskartor, som behöva utnyttjas, vara utförda i olika skalor. Transportering till gemensam skala måste då ske. Den därpå följande sammanfogningen av de från olika kartor härstammande delarna till en kartbild är ofta svår att utföra till följd av det äldre kartmaterialets oenhetlighet och bristfällighet i övrigt.

Till denna grupp hörande arbeten, vilka bland annat till följd av den nya byggnadslagstiftningen och lantbruksnämndernas verksamhet får avsevärt större omfattning än tidigare, böra i regel utföras fullt självständigt. I den mån arbetsresultatet skall ligga till grund för rättsliga avgöranden, bör det dock alltid granskas av lantmätare. Arbetena kräva — förutom noggrannhet och gott omdöme — bland annat vissa kunskaper om skiftesväsende och fastighetsförhållanden i äldre och nyare tid.

3. *Fastighetsregistrering m. m.*

De göromål, som här avses, omfatta uppläggande och förande av jordregister, i förekommande fall med tillhörande tomtbok, samt fastighetsregister enligt för stad meddelade bestämmelser, där sådana skola föras vid länskontoren, vidare kollationering av verkställda anteckningar samt utredningar och övriga åtgärder, som erfordras i anslutning till fastighetsregistreringen.

De mera rutinmässiga uppgifterna i fråga om registreringen böra utföras helt på egen hand. Vid komplicerade spörsmål eller svårare utredningar böra anvisningar inhämtas från överlantmätaren.

4. *Biträde vid granskning av ansökningar om statsbidrag i samband med lantmäteriförrättningar och granskning av distriktspersonalens reseräkningar.*

I statsbidragsärenden utföres kontroll av i ansökningarna lämnade sakuppgifter genom jämförelse med motsvarande förrättningsakter och bedömning av förutsättningarna för statsbidrag. Granskning av reseräkningar omfattar i huvudsak resornas planläggning, använt färdstätt, väglängder och tidsangivelser samt på grundval härav verkställda debiteringar av resekostnads- och traktamentersättning.

Göromålen böra omfatta beredning och föredragning för den befattningshavare, som handhar avgörandet i dessa ärenden.

5. *Biträde vid granskning av distriktspersonalens årsredogörelser samt vid upprättande av årliga berättelser rörande lantmäteriförhållandena i länet och verksamheten vid länskontoret.*

Arbetena beträffande distriktspersonalens årsredogörelser avse vissa kontroller under jämförelse med redogörelser från föregående år samt förberedande granskning för att utröna om handläggningen av förrättningar blivit obehörigt fördröjd. I övrigt omfatta göromålen i huvudsak sammanställning av statistiska uppgifter ur olika källor.

6. *Åtgärder i samband med distriktspersonalens redovisning av utförda förrättningar.*

Göromålen omfatta beträffande varje förrättningsakt genomgång för kontroll att denna befinner sig i föreskrivet skick samt innehåller såväl samtliga till förrättningen hörande kartor och handlingar jämte i protokollet åberopade bilagor som kvitton, utvisande att avskrift av handlingarna och kopia av kartan utlämnats till vederbörande sakägare.

7. Registratorsgöromål m. m.

I dessa göromål ingå huvudsakligen förande av diaries, räkenskapsbok, liggare och förteckningar av olika slag, ombesörjande av inköp och rekvisitioner av förbrukningsartiklar m. m., stämpelbeläggning och handhavande av stämpelmedel m. m. samt besvarande av muntliga eller skriftliga förfrågningar från distriktspersonalen och från allmänheten i sådana ärenden.

8. Arkivgöromål.

Bland hithörande uppgifter märkas förevisning av i länskontorens arkiv förvarade akter och besvarande av frågor från den besökande allmänheten rörande dessa, anbringande av arkivbeteckning på akter, som tillföras arkivet, uppläggande och förande av erforderliga arkivregister, fortlöpande tillsyn och vård av arkivalierna, inberäknat enklare lagningsarbeten, samt framtagning och inläggning av akter.

9. Kartritning och kopiering.

Kartritning och kopiering erfordras i olika sammanhang, huvudsakligen i samband med utredningar, som på anmodan av myndighet verkställas inom länskontoren, vid upprättande av översiktskartor för olika ändamål, i anslutning till fastighetsregistreringen och efter beställning från allmänheten av kopior av kartor, som förvaras i arkivet.

10. Maskinskrivning.

Arbetena omfatta utskrift av expeditioner enligt formulär eller från koncept, avskrifter och utdrag av arkivakter eller andra handlingar samt kollationering och bestyrkande härav.

11. Expeditionsgöromål m. m.

Denna grupp av göromål omfattar i huvudsak åtgärder för postbefordran av kartor och handlingar, budskickning inom och utom länskontoret, telefonpassning, tillsyn över lokaler o. d.

Den inbördes omfattningen mellan olika arbetsuppgifter varierar ofta avsevärt. Biträdespersonalen vid ett länskontor bör därför erhålla en allsidig utbildning och erfarenhet för att kunna sättas in där behovet för tillfället är störst. Särskilt för de mindre länskontoren med ett ringa antal anställda har detta stor betydelse på grund av att dessutom varje längre ledighet för någon av personalen i regel måste medföra en tillfällig omfördelning av arbetsuppgifterna.

På de två största länskontoren torde mängden av högt kvalificerat arbete tillhörande *grupperna 1—2* (huvudsakligen avseende utredningsuppgifter) få så stor omfattning, att åtminstone två befattningshavare komma att tagas helt i anspråk därav. Den ena av dessa befattningshavare bör vara kompetent att självständigt utföra förhållandevis krävande utredningar av olika slag och bör även kunna framlägga utredningsresultaten i godtagbar stilistisk utformning. Även viss arbetsledning kommer att förenas med

denna tjänst. Med hänsyn till de särskilda personliga kvalifikationer, som måste krävas för en sådan befattning, och till de ansvarsfulla arbetsuppgifterna bör tjänsten enligt kommitténs mening icke placeras i lägre lönegrad än Ca 19. Också den andra befattningshavaren måste med hänsyn till arbetsuppgifter och ansvar motsvara högt ställda anspråk i fråga om kunighet, erfarenhet och personliga egenskaper och synes därför böra placeras i lönegraden Ca 15.

Vid vart och ett av övriga länskontor torde för motsvarande göromål erfordras en befattning i sistnämnda lönegrad.

Vid de största länskontoren kommer en persons arbetskapacitet att helt utnyttjas för de mest ansvarsfulla arbetsuppgifterna i *grupp 3*. Särskilt med hänsyn till de utredningar i jordregisterärenden, som böra innefattas häri, bör vid de två största länskontoren den befattningshavare, som skall ha det omedelbara ansvaret för denna grupp av göromål, hänföras till lönegraden Ca 15. Vid återstående länskontor med undantag för de minsta torde hithörande arbetsuppgifter närmast motivera befattningar i lönegraden Ca 13. Sådana befattningar synas med hänsyn till det kvalificerade arbetets omfattning även erfordras vid de två största länskontoren. Inom de minsta länskontoren torde däremot ovannämnda befattningshavare i lönegraden Ca 15 få åläggas att svara också för de göromål, som tillhöra *grupp 3*.

För flertalet länskontor föreligger ett starkt behov av en särskild befattningshavare med uppgift att handha vissa av de mera ansvarsfulla göromålen i *grupp 7*. Samma person torde även med biträde av annan personal kunna svara för göromålen i *grupp 4*. Arbetsuppgifterna bli förenade med sådant ansvar, att befattningen synes böra placeras i lönegraden Ca 13. Vid de mindre länskontoren torde de här avsedda göromålen få utföras av den tidigare omtalade befattningshavaren i 15 lönegraden med erforderligt biträde av övrig personal.

För återstående arbeten, tillhörande *grupperna 1—4 och 7* samt för göromål, som ingå i *grupperna 5—6, 9 och delvis 8* bör alltefter arbetsuppgifternas art räknas med befattningshavare i lönegraden Ca 11 och rekryteringspersonal. Rekryteringspersonalen kommer att i huvudsak utföra de arbeten, som tillhöra *grupp 9 och delvis grupp 10*.

Vid flertalet länskontor böra expeditivskakter anställas och utnyttjas för vissa av de arbeten, som tillhöra *grupperna 8 och 10* samt för göromålen i *grupp 11*. Kommittén anser, såsom i det följande kommer att närmare utvecklas (s. 83—84), att denna personal bör hänföras till lönegraden Ca 11.

Kommittén har inhämtat överlantmäternas yttrande över de ovan angivna riktlinjerna för organisationen och över ett utkast till personaluppsättning vid respektive länskontor.

B. Personalorganisationen vid de olika länslantmäterikontoren.

Arbetskraftsbehovet vid ett länslantmäterikontor torde i första hand bestämmas av den arbetsmängd, som utföres av personalen i lantmåteridistriktet inom länet. En ungefärlig relation mellan länskontorens personalbehov bör därför kunna erhållas genom jämförelse med storleken av länens distriktspersonal. Denna jämförelse bör omfatta både den faktiska fördelningen av arbetskraft under senare tid och den uppskattning av arbetskraftsbehovet, som kommit till uttryck i fördelningen mellan länen av distriktsenheterna enligt den nya distriktsorganisationen. Att bygga jämförelsen utslutande på antalet distrikt i den nya organisationen torde icke bli rättvisande med hänsyn till att distriktsenheterna av olika skäl, bland annat sammanhängande med lokala förhållanden, i vissa fall icke kunnat fördelas helt i proportion till den väntade arbetsmängden. Distriktspersonalens storlek torde bland annat därför inte alltid bli direkt proportionell mot antalet distriktsenheter i länet. I fråga om de till länsstyrelses och överlantmätarens förfogande ställda lantmätarna torde tills vidare få räknas med att flertalet län erhålla en sådan förfogandelantmätare, de största länen två och de mindre länen icke någon.

Sammansättningen av arbetsprodukten från distriktet varierar emellertid avsevärt från län till län. Denna variation blir även av betydelse för länskontorens arbetsmängd. Vissa av distriktspersonalen handlagda förrättningar och uppdrag medföra ingen eller obetydlig ökning av länskontorens arbete (exempelvis vägförrättningar, ägomätningar eller grundkartarbeten, byggnads- och avstyckningsplaner). I län, där sådana arbeten ha förhållandevis stor omfattning, blir givetvis länskontorens arbetsbörda mindre än i län, där de förekomma mera sparsamt. Även förrättningarnas genomsnittliga storlek påverkar länskontorens arbetsmängd. Om antalet mindre förrättningar (bostadsavstyckningar) är stort i ett distrikt, torde detta för länskontorets del medföra mera arbete än om förrättningarna från samma distrikt vore färre men av större omfattning. Vissa län, framför allt Blekinge, Hallands, Göteborgs och Bohus län, kännetecknas av påfallande livlig fastighetsbildning för bostadsändamål, medan i andra, Gotlands, Värmlands, Kopparbergs och de norrländska länen, denna verksamhet är av förhållandevis mindre betydelse.

Även andra omständigheter påverka sambandet mellan distriktspersonalens storlek och länskontorens arbetsmängd. I de två nordligaste länen, där de i förrättningsarbetet erforderliga fastighetsutredningarna i regel äro mindre betungande än i landet i övrigt, kräver länskontorens granskning av förrättningar före fastställelse i genomsnitt något mindre arbete än vid övriga länskontor. I samma riktning verkar förekomsten av särskilt vidsträckt distrikt med dåliga kommunikationer därigenom att arbetsproduk-

ten från dessa med hänsyn till tidsåtgången för tjänsteresorna icke kan bli fullt så stor som normalt.

Länskontorens arbetsmängd påverkas emellertid också av faktorer utan sammanhang med distriktsverksamhetens omfattning och sammansättning. Av betydelse är exempelvis den omfattning, i vilken överlantmätaren har att föra fastighetsregister av stadstyp för samhällen på landet. Särskilt tyngande i förhållande till länens storlek synes denna arbetsuppgift vara i Jönköpings och Malmöhus län.

Med beaktande av ovannämnda förhållanden och uppgifterna om den personal, som i medeltal för åren 1942—46 tjänstgjort vid de olika läns-lantmäterikontoren (se bil. F) ha länskontoren indelats i fem grupper, vardera med någorlunda likartat arbetskraftsbehov.

Länslantmäterikontor	Antal distriktsenheter i länet enligt den nya distriktsorganisationen	Personalbehov enligt lantmäterikommitténs bedömning	
		Lantmätarpersonal	Biträdespersonal (inberäknat expeditivvakter)
<i>Grupp I.</i>	13—14,5	5—6	16—20
Kopparbergs	¹ 13		
Västernorrlands	14,5		
<i>Grupp II.</i>	8—10	omkring 4	13—14
Stockholms	9		
Västerbottens	9		
Värmlands	10		
Älvsborgs	9		
Norrbottnens	8,5		
Gävleborgs	8		
<i>Grupp III.</i>	6,5—7	omkring 3	11—12
Göteborgs och Bohus	7		
Jämtlands	7		
Kristianstads	7		
Kalmar	6,5		
<i>Grupp IV.</i>	4—5	2,5—3	8—10
Skaraborgs	5		
Jönköpings	5		
Östergötlands	5		
Malmöhus	4		
Kronobergs	5		
Örebro	5		
Hallands	4		
<i>Grupp V.</i>	2—3	1,5—2	3—5
Södermanlands	3		
Västmanlands	2		
Blekinge	3		
Uppsala	2		
Gotlands	2		

¹ Skiftesorganisationen i Kopparbergs län har antagits motsvara 3 normala distriktsenheter.

Med ledning av denna gruppering har lantmäterikommittén uppgjort sitt förslag till personalorganisation för de olika länslantmäterikontoren.

Vad beträffar befattningarna såsom biträdande överlantmätare har kommittén ansett, att sådan befattning i första hand erfordras vid de länskontor, som tillhöra grupperna I och II. I det utkast till personalorganisation, varöver överlantmätarnas yttrande inhämtats, hade befattningar såsom biträdande överlantmätare endast upptagits för dessa länskontor.

Emellertid ha vederbörande överlantmätare i sina yttranden över förslagens riktlinjer yrkat, att befattningen i fråga skulle upptagas även vid de länskontor, som sammanförts i grupp III. Vad rör dessa länskontor är dock kommittén endast beträffande Kalmar län beredd att föreslå biträdande överlantmätare. Kalmar län intager i denna grupp en särställning så tillvida, att länet omfattar två hushållningssällskapsområden, varför inom länet komma att finnas två lantbruksnämnder, den ena förlagd till Kalmar och den andra till Västervik. Med hänsyn till det omfattande samarbete, som blir nödvändigt mellan överlantmätare och lantbruksnämnd och till den ökning av överlantmätarens personliga arbete, som följer av att två lantbruksnämnder komma att vara verksamma i länet, finner lantmäterikommittén starka skäl tala för att en befattning som biträdande överlantmätare inrättas även vid länskontoret i Kalmar.

Beträffande de återstående länskontoren i grupp III bör enligt kommitténs mening den vidare utvecklingen i fråga om jordbrukets yttre rationalisering avvaktas, innan befattningar som biträdande överlantmätare inrättas.

Ordinarie lantmätarbefattningar i övrigt synas böra inrättas vid de länskontor, tillhörande grupperna III—IV, som icke erhållit biträdande överlantmätare, samt dessutom, som tidigare berörts, vid de två största länskontoren. Förslaget överensstämmer också på denna punkt med ovan nämnda utkast utom beträffande länskontoret i Kalmar, där den i utkastet upptagna befattningen ersatts med en befattning som biträdande överlantmätare.

Då behovet av sådan lantmätarpersonal, som avses fullgöra mera kortvarig tjänstgöring vid länskontoren, ständigt växlar, torde det icke vara möjligt att uppställa några bestämda normer för fördelningen av tjänstgöringstiden mellan de olika länskontoren. De nedan angivna uppgifterna rörande antalet tillfälligt förordnade lantmätare avse sålunda endast att ange dels det totala behovets storlek, dels hur fördelningen mellan länskontoren inbördes i genomsnitt kan väntas utfalla.

Vad beträffar den icke högskoleutbildade personalen hänvisas till vad som tidigare anförts (s. 71—74).

Förslaget upptager sålunda en befattning i lönegrad Ca 19 för vardera av de två största länskontoren. Vid dessa länskontor föreslås vidare två befattningar i lönegrad Ca 15 och vid övriga länskontor en sådan befattning. Två tjänster i lönegrad Ca 13 upptagas för de länskontor, som tillhöra grup-

Kommitténs förslag till personalorganisation vid länslantmäterikontoren.

L ä n	Personal med lantmäterexamen				Personal med lägre utbildning						Förste expe- ditions- vakter Ca 11	Summa personal utan lantmäteri- examen						
	överlant- mätare Ca 37		bitr. överlant- mätare Ca 32		lant- mätare Ca 29		tillf. för- ordnade lant- mätare ¹		kansli- skrivare Ca 15				konto- rister Ca 13		kansli- biträden Ca 11		Rekryterings- personal Ca 6—Ce 11	
	Ca 37	Ca 32	Ca 29	Ca 32	Ca 29	Ca 15	Ca 13	Ca 11	Ca 11	Ca 11			Ca 13	Ca 15	Ca 11	Ca 6—Ce 11	Ca 11	Ca 11
Stockholms	1	1	—	—	2	1	—	—	1	2	5	5	5	1	14			
Uppsala	1	—	—	—	1/2	1	—	—	1	—	2	2	2	—	5			
Södermanlands	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	2	2	2	—	5			
Östergötlands	1	—	1	—	1/2	—	—	—	1	2	3	3	3	1	10			
Jönköpings	1	—	1	—	1	—	—	—	1	1	3	3	2	1	8			
Kronobergs	1	—	1	—	1/2	—	—	—	1	2	4	3	3	1	11			
Kalmar	1	1	—	—	1	—	—	—	1	—	1	1	1	—	3			
Gotlands	1	—	—	—	1/2	—	—	—	1	—	1	1	2	—	4			
Blekinge	1	—	—	—	1	—	—	—	1	2	4	3	3	1	11			
Kristianstads	1	—	—	—	1	—	—	—	1	2	3	2	2	1	9			
Malmöhus	1	—	—	—	1/2	—	—	—	1	1	3	3	2	1	8			
Hallands	1	—	—	—	1	—	—	—	1	2	4	4	4	1	12			
Göteborgs- och Bohus	1	—	—	—	1	—	—	—	1	2	4	4	4	1	13			
Älvsborgs	1	—	—	—	2	—	—	—	1	2	3	3	3	1	10			
Skaraborgs	1	1	—	—	1/2	—	—	—	1	2	4	4	5	1	13			
Värmlands	1	1	—	—	2	—	—	—	1	2	4	4	5	1	8			
Örebro	1	—	—	—	1/2	—	—	—	1	1	3	3	2	1	5			
Västmanlands	1	—	—	—	1/2	—	—	—	1	—	2	2	1	1	19			
Kopparbergs	1	1	—	—	2 1/2	—	—	—	2	2	6	6	7	1	13			
Gävleborgs	1	1	—	—	2	—	—	—	1	2	4	4	5	1	16			
Västernorrlands	1	—	—	—	2 1/2	—	—	—	1	2	4	4	6	1	11			
Jämtlands	1	—	—	—	1	—	—	—	1	2	3	3	4	1	14			
Västerbottens	1	1	—	—	2	—	—	—	1	2	5	5	5	1	13			
Norrbottnens	1	1	—	—	2	—	—	—	1	2	4	4	5	1	13			
Summa	24	9	12	c:a 28	26	35	80	81	20	244								

¹ Uppgifterna i denna kolumn avse endast en ungefärlig fördelning mellan länskontoren av den personal, som beräknas kunna disponeras för ändamålet.

perna I—III, och för de större länskontoren i grupp IV. Vid återstående länskontor i sistnämnda grupp föreslås en sådan befattning. Beträffande tjänsterna i lönegrad Ca 11 och de lönegrader, som komma att ligga inom reglerad befordringsgång, har antalet avpassats så, att det beräknade personalbehovet för respektive länskontor uppnåts. I fråga om rekryteringspersonalen gäller givetvis, att det angivna antalet icke kan fastställas för varje länskontor för sig utan måste anpassas alltefter växlingarna i personalbehovet. Expeditionsvakter ha föreslagits för alla länskontor i grupperna I—IV. Dessutom har expeditionsvakt upptagits vid länskontoret i Västerås. Vid detta länskontor, som disponerar egen fristående byggnad och med hänsyn härtill icke lämpligen kan undvara en sådan befattningshavare, finnes redan ordinarie expeditionsvakt anställd.

C. Personalens löneställning m. m.

Överlantmätare.

Såsom framgår av tidigare lämnad redogörelse hänfördes genom beslut vid 1926 års riksdag överlantmätarna i de nio största länen till dåvarande 30 lönegraden medan överlantmätarna i övriga län utom Gotlands placerades i dåvarande 29 lönegraden. Därjämte beviljades överlantmätaren i Kopparbergs län avlöningsförstärkning med 900 kronor för år. Överlantmätarbefattningen i Gotlands län, som uppfördes på övergångsstat, upptogs genom beslut vid 1939 års riksdag ånyo på ordinarie stat och hänfördes därvid till 29 lönegraden.

Styrelsen för *Sveriges lantmätareförening* har i skrivelse till kommittén i fråga om överlantmätarnas löneställning uttalat, att en allmän uppflyttning borde ske till lönegraden Co 13 samt att överlantmätarna i de allra största och mest arbetstyngda länen borde inplaceras i lönegraden Co 14 (motsvarande den tidigare gällande lönegraden B 2). Om skäl befundes tala för att överlantmätartjänsterna tillsattes medelst förordnande för viss tid, yrkade föreningsstyrelsen i stället på en inplacering i lönegraderna Cp 14 och Cp 15.

Sedan statsmakterna senast prövade överlantmätarnas löneplacering, ha inom lantmäteriets område inträtt betydelsefulla förändringar, som påverkat överlantmätarnas ställning och arbetsuppgifter. Genom den jorddelningslag, som trädde i kraft år 1928, infördes restriktioner beträffande fastighetsbildningen av stor betydelse såväl för jordägarna som ur allmän synpunkt och ansvaret för en riktig tillämpning av de jordpolitiska reglerna kom i stor utsträckning att vila på överlantmätarna. Av de erfarenheter, som numera vunnits, har framgått att överlantmätarnas uppgifter som prövande och fastställande myndighet äro av mycket krävande natur. Lant-

mäteriverksamheten i distrikten har därtill under den tid nämnda lag tillämpats så gott som oavbrutet ökat i omfång. Jämsides härmed har länslantmäterikontorens arbetsmängd tilltagit i sådan omfattning, att personalen vid länskontoren nu blivit omkring dubbelt så stor som år 1926. Genom beslut vid 1947 års riksdag har lantmäteriets distriktspersonal erhållit en ny och förstärkt organisation, varigenom den överlantmätarna underställda personalen inom länen avsevärt utökats. I verksamheten för jordbrukets rationalisering komma överlantmätarna att erhålla nya betydelsefulla arbetsuppgifter och även genom den nya byggnadslagen och beslutade ändringar i jorddelningslagstiftningen understrykas de krav, som måste ställas på överlantmätarna. Utvecklingen har alltså sedan år 1926 medfört en fortgående ökning av arbetsmängden och samtidigt en förskjutning i verksamhetens art mot alltmera krävande och ur allmän synpunkt betydelsefulla uppgifter.

Då det gällt att bedöma vilken löneställning, som skäligen bör tillkomma överlantmätarna, har kommittén till en början haft att överväga vilken anställningsform och vilken löneplan, som bör komma i fråga. Befattningarna rekryteras uteslutande ur lantmätarkåren. Med hänsyn till karaktären hos åtminstone vissa av arbetsuppgifterna synes en fast anställningsform vara mest naturlig. De möjligheter till en friare lönesättning, som skulle erbjuda sig om befattningarna tillsattes genom förordnande, synas icke i och för sig utgöra tillräckligt motiv för en förändring av den nuvarande anställningsformen. Kommittén finner alltså, att överlantmätarna liksom hittills böra tillsättas med fullmakt. Det torde icke heller, såsom ifrågasatts av styrelsen för Sveriges lantmätareförening, finnas anledning att inplacera befattningarna på löneplan 2. Då denna löneplan saknar gradering med hänsyn till dyrort, skulle härigenom uppkomma icke motiverade skillnader i reallön mellan överlantmätarna. Kommittén anser sålunda att överlantmätarna alljämt böra hänföras till löneplan 1.

Kommittén har vidare övervägt, huruvida en differentiering av överlantmätarnas löneställning vore motiverad med hänsyn till de inbördes olikheter, som råda mellan de skilda länen. Otvivelaktigt finnes visst fog för den meningen, att överlantmätarens arbete är mera krävande i de största länen med hänsyn till att lantmäteriverksamheten där har större omfattning och följaktligen medför ett större antal svårbedömda ärenden och ett större antal underställda befattningshavare. Större vikt torde dock böra fästas vid att arbetsuppgifterna kvalitativt sett ställa samma krav på överlantmätaren oavsett länets storlek. Därtill kommer att för överlantmätarnas vidkommande olikheterna mellan länen i avsevärd grad utjämnas genom att de större länskontoren komma att tillföras bättre kvalificerad biträdande personal än de mindre. Kommittén anser därför, i likhet med 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga (SOU 1942: 30, s. 114), att samtliga överlantmätare böra hänföras till samma lönegrad. Emellertid intaga de två ur lantmäteri-

synpunkt största länen, Kopparbergs och Västernorrlands län, i viss mån en särställning i förhållande till övriga län. På överlantmätarna i dessa län måste ställas särskilda krav. Kommittén förordar med hänsyn härtill, att dessa överlantmätarbefattningar förenas med rätt till viss avlöningsförstärkning. I detta sammanhang må erinras, att till landssekreterare och landskamrerare i några län utgår avlöningsförstärkning med 1 008 kronor för år.

Överlantmätarna ha att i sin verksamhet självständigt träffa betydelsefulla avgöranden, i många fall av stor räckvidd både för det allmänna och för enskilda personer och företag. Delvis har verksamheten samma karaktär som domarens. Såsom chefer för lantmåteriet i länen utöva överlantmätarna överinseendet över den starkt utökade distriktspersonalens verksamhet. Distriktslantmätarna ha inplacerats i lönegraden Ca 32. Med hänsyn till de krav, som arbetsuppgifterna ställa på överlantmätarna, och det med tjänsten förenade ansvaret böra enligt kommitténs mening överlantmätarna i lönehänseende jämföras med avdelningscheferna vid länsstyrelserna. Dessa äro inplacerade i lönegraden Ca 37.

Kommittén föreslår därför, att överlantmätarbefattningarna placeras i lönegraden Ca 37 och att överlantmätarna i Kopparbergs och Västernorrlands län tilläggas avlöningsförstärkning med 1 008 kronor för år.

Biträdande överlantmätare.

De biträdande överlantmätarna komma att utöva en mycket krävande verksamhet. Befattningen har, som ovan anförts, i kommitténs förslag upptagits endast vid de länskontor, där de högst kvalificerade arbetsuppgifterna beräknats kräva ännu en befattningshavare förutom överlantmätaren. Den biträdande överlantmätaren är alltså i stort sett avsedd för sådana uppgifter, som överlantmätaren personligen icke kan hinna med. Stora krav komma således att ställas på denne befattningshavare och det med tjänsten förenade ansvaret blir betydande. Kommittén föreslår med hänsyn härtill, att befattningen som biträdande överlantmätare placeras i lönegraden Ca 32.

Endast väl kvalificerade och erfarna lantmätare böra kunna ifrågakomma till dessa tjänster. I fråga om formella kompetensfordringar synes därför böra gälla samma krav som för erhållande av distriktslantmätartjänst. I många fall torde tjänsten också komma att besättas med distriktslantmätare. Då det gäller att utvälja den för tjänsten mest skickade torde emellertid med hänsyn till arbetsuppgifternas art vederbörandes tjänsteålder icke böra i främsta rummet falla utslaget. Kommittén ifrågasätter med hänsyn härtill, om icke tjänstetillsättningen liksom fallet är vid tillsättande av överlantmätare lämpligen utan ledigförklarande bör ske efter anmälan av lantmåteristyrelsen.

Övriga ordinarie lantmätarbefattningar.

De ordinarie kontorslantmätare, som kommittén upptagit i sitt förslag till personalorganisation, komma i sin tjänstgöring i stor utsträckning att

med överlantmätares befogenhet handlägga olika slag av ärenden. I fråga om vissa grupper av ärenden bör generell beslutanderätt tillkomma dessa lantmätare. Överlantmätaren torde i icke obetydlig utsträckning få förlägga sin tjänsteutövning utom länslantmäterikontoret. Mången gång torde hans bortavaro därifrån komma att sträcka sig över åtskilliga dagar i följd. Vid sådana tillfällen och under överlantmätarens ledigheter kommer i regel kontorslantmätaren att träda i överlantmätarens ställe.

Med hänsyn till arbetsuppgifter och tjänsteansvar böra dessa lantmätarbefattningar enligt kommitténs mening placeras i lönegrad Ca 29. Befattningarna komma sålunda att jämföras med de befattningar i distriktsorganisationen, som innehavas av de till överlantmätare och länsstyrelses förfogande ställda lantmätarna. Även i fråga om kompetensfordringar synas kontorslantmätarna böra jämföras med förfogandelantmätarna.

Vid länslantmäterikontoren finnas för närvarande två ordinarie assistenter på övergångsstat med i avlöningsstaten närmare angivna löneförmåner. Kommitténs förslag avser icke någon ändring beträffande dessa assistenter. Så länge de kvarstå i tjänst, kommer emellertid behovet av tillfälligt förordnade lantmätare vid länskontoren att vara i motsvarande grad lägre än vad ovan angivits.

Tillfälligt förordnade lantmätare.

De vid länskontoren tillfälligt förordnade lantmätarna komma närmast att motsvara de tidigare extra assistenterna. Från och med år 1948 gäller emellertid, att lantmätare, som förordnas att tillfälligt tjänstgöra vid länslantmäterikontor, under sådan tjänstgöring skall bibehålla sin löneställning och sin tjänstebestämmelse. Avlöningen skall härvid bestridas från den i länskontorens avlöningsstat upptagna anslagsposten avlöningar till icke-ordinarie personal.

Kommitténs förslag medför icke behov av någon ändring i sålunda gällande bestämmelser. Det bör dock understrykas, att vid de minsta länskontoren, som enligt förslaget icke kunnat erhålla någon biträdande lantmätare i ordinarie ställning, i viss utsträckning kommer att erfordras tillfälliga förordnanden för lantmätare med kompetens och erfarenhet motsvarande den, som kräves av förfogandelantmätarna i distriktsorganisationen.

I undantagsfall torde sådana omständigheter kunna föreligga, att tillfällig tjänstgöring av lantmätare kan undvikas eller i varje fall erfordras i mindre utsträckning, om möjlighet beredes att förordna mätningstekniker vid distriktsorganisationen till tjänstgöring vid länskontor. Det synes kommittén lämpligt, icke minst med hänsyn till rådande brist på lantmätarpersonal, att sådan möjlighet öppnas. Mätningstekniker bör sålunda med bibehållande av sin löneställning kunna förordnas att tjänstgöra på länslantmäterikontor, varvid avlöningen bör utgå från ovannämnda anslagspost för avlöningar till icke-ordinarie personal.

Biträdespersonal i ordinarie befattningar.

I fråga om de arbetsuppgifter, som komma att utföras av den ordinarie biträdespersonalen, och den löneställning, som med hänsyn till det med tjänsterna förenade ansvaret ansetts skälig, hänvisas till vad ovan anförts (s. 71—74).

Innan ordinarie anställning vid länskontor erhålles, bör liksom hittills vederbörande i regel ha fullgjort viss tjänstgöring hos lantmäteristyrelsen eller vid länskontor. Sådan tjänstgöring bör även kunna fullgöras vid lantmäteriets distriktsorganisation. Därest sökandes lämplighet för befattningen styrkes på annat sätt än genom dylik tjänstgöring, bör lantmäteristyrelsen liksom för närvarande kunna medge undantag från denna fordran.

Kommittén föreslår nedan, att lantmäteristyrelsen framdeles med lämpliga mellanrum skall anordna kurser i syfte att lämna biträdespersonalen tillfälle att komplettera sin utbildning i fråga om vissa för länskontoren speciella arbetsuppgifter (s. 85—89). Till befattningar i högre lönegrad än Ca 11 torde för framtiden företrädesvis böra ifrågakomma sökande, som genomgått sådan kurs. Vid tillsättande av nämnda befattningar bör vidare enligt kommitténs mening kompetens och skicklighet tillmätas avgörande betydelse. Tjänsteåldern bör sålunda icke i och för sig vara utslagsgivande.

I fråga om de föreslagna befattningarna i lönegrad Ca 11 har kommittén utgått från att lantmäteristyrelsen kommer att tillse, att endast fullt kvalificerade sökande utnämnas. Skulle vid första ledigförklarandet antalet sådana sökande icke vara tillräckligt stort, förutsätter alltså kommittén, att överskjutande befattningar tills vidare hållas obesatta.

Vad beträffar tjänstebenämningar torde icke finnas anledning att överväga andra beteckningar än sådana, som vanligen användas för befattningar med motsvarande arbetsuppgifter inom civila statsförvaltningen i övrigt. Kommittén förordar sålunda, att de föreslagna befattningarna erhålla nedanstående tjänstebenämningar.

Befattning i lönegrad	Tjänste- benämning
Ca 19	kanslist
Ca 15	kansliskrivare
Ca 13	kontorist
Ca 11	kanslibitråde

Expeditionsvakter.

I nu gällande personalförteckning för lantmäterikontoren i länen äro upptagna expeditionsvakter i lönegraden Ca 9.

De arbetsuppgifter, som hittills åvilat länskontorens expeditionsvakter, omfatta huvudsakligen — förutom tillsynen över länskontorens lokaler — expeditionarbete, mottagande av besökande och lämnande av upplysningar, avsändning och mottagande av post, maskinskrivningsgöromål, framtägning

och inläggning av arkivakter, viss inbindning av arkivakter, anbringande av arkivbeteckningar på akter, som tillföras arkivet, samt i viss omfattning enklare kartlagning.

Vid behandlingen av frågan om iståndsättande av kartmaterialet vid läns-lantmäterikontoren föreslår lantmäterikommittén nedan (s. 94), att expeditionsvaktpersonalen efter erforderlig kompletterande praktisk utbildning skall anförtros det lagnings- och konserveringsarbete, som lämpligen kan utföras vid respektive länskontor. För att utföra sistnämnda arbete kräves särskilda kunskaper och erfarenheter.

Med hänsyn till att ifrågavarande personal sålunda i stor utsträckning kommer att utföra mera kvalificerade göromål än som i allmänhet åvilar expeditionsvakterna inom statsförvaltningen, föreslår lantmäterikommittén, att befattningarna hänföres till lönegrad Ca 11. I samband därmed torde tjänstebenenämningen böra ändras till förste expeditionsvakt.

Biträdespersonal i rekryteringsgraderna.

I fråga om kartritningspersonal har *1944 års personalutredning* i ett den 24 oktober 1947 framlagt betänkande (SOU 1947: 58, angående reglering av anställningsförhållandena för viss civil personal inom statsförvaltningen, del II, personal med teknisk utbildning m. fl.) föreslagit följande befordringsgång:

Cf 6	Ce 8	Ce 11
1½ år	1 år	

För tillämpning av denna befordringsgång borde enligt förslaget förutsättas, att vederbörande med godkänt betyg genomgått kartritningskurs, som kunde godtagas av verket.

Det sålunda föreslagna befordrings-schemat skulle komma att gälla för kontorspersonalen både vid lantmäteriets distriktsorganisation och vid läns-lantmäterikontoren.

Lantmäterikommittén har i sina kostnads- och statberäkningar utgått från att personalutredningens ovannämnda förslag kommer att genomföras från och med den 1 juli 1948. Om så icke skulle bli fallet, torde kommitténs förslag böra underkastas den jämkning, som föranledes av att för rekryteringspersonalen i sådant fall kommer att tillämpas den för viss biträdespersonal med skriv- och kontorsgöromål fastställda befordringsgången. Därjämte torde då böra undersökas, om och i vad mån befattningar i lönegrad Ca 8 böra upptagas för att bereda rekryteringspersonalen möjlighet att inom avsedd tid uppnå ordinarie anställning.

5. Anordnande av viss kompletterande utbildning för biträdespersonal vid länslantmäterikontoren.

Länslantmäterikontorens biträdespersonal har hittills under normala förhållanden så gott som uteslutande rekryterats med personer, som tidigare i allmänhet under flera år tjänstgjort hos distriktslantmätare. En av lantmäteristyrelsen år 1946 företagen undersökning visade, att 117 av de 137 kvinnliga befattningshavare, som då innehade extra ordinarie eller extra befattningar hos styrelsen och vid länskontor, varit anställda i medeltal omkring $2\frac{1}{2}$ år hos distriktslantmätare eller i undantagsfall hos lantbruksingenjör, länsarkitekt m. fl. De senaste åren, då bristen på kvalificerad arbetskraft varit kännbar, har nyanställning skett även av personer med kortare eller i vissa fall helt utan föregående tjänstgöring hos lantmätare.

För de göromål, som ankomma på biträdespersonalen vid länskontoren, erfordras kunnighet och rutin i flertalet av de arbetsuppgifter, som fullgöras av kontorspersonalen i lantmåteridistriktet. En rätt förståelse av innebörden i de olika arbetsmomenten vid länskontoren torde också avsevärt underlättas, om befattningshavaren tillägnat sig praktisk erfarenhet rörande förrättningsverksamheten i ett lantmåteridistrikt. För framtiden bör därför räknas med att länskontorens biträdespersonal i största möjliga utsträckning rekryteras från distriktsorganisationens kontorspersonal. Härvid torde få anses önskvärt, att tjänstgöringstiden på distriktskontor i regel uppgår till minst omkring två år.

För utbildning av kontorspersonal till distriktsorganisationen pågå för närvarande särskilda, av lantmåteristyrelsen anordnade kurser (prop. nr 210/1947, s. 18—22, 75—77). Vid dessa kurser, som omfatta en tid av $4\frac{1}{2}$ månader, meddelas undervisning i *kartritning och textning* (180 timmar), *kartografi* (240 timmar), *lantmåterikunskap* (160 timmar) samt *bokbinderi och kartlagning* (20 timmar). Studieprogrammet är utformat så, att särskild kurs i *maskinskrivning* kan genomgå i samband med den övriga utbildningen.

Under budgetåret 1947/48 beräknas 150 personer komma att utbildas genom ovannämnda kurser och för budgetåret 1948/49 har lantmåteristyrelsen begärt anslag för utbildning av ytterligare 60 personer enligt samma kursplaner. Därjämte har styrelsen föreslagit, att under sistnämnda budgetår skulle anordnas särskilda till omkring 12 veckor avkortade kompletteringskurser, avsedda för sådan redan nu anställd kontorspersonal i lantmåteridistriktet, som anses behöva ytterligare utbildning för att uppnå erforderlig kompetens. Sistnämnda kurser, som avsetts kunna mottaga ett 60-tal biträden, borde även genomgå av vissa extra befattningshavare, som under senare år förordnats vid länskontoren.

Det må anmärkas, att de pågående eller föreslagna kurserna endast avse att utgöra en provisorisk lösning av utbildningsfrågorna i syfte att så snabbt

som möjligt medge den beslutade utbyggnaden av lantmäteriets distriktsorganisation. Med hänsyn till att likartat utbildningsbehov torde föreligga såväl inom annan statlig som inom kommunal och enskild verksamhet har lantmäteristyrelsen föreslagit, att ifrågakarande utbildning skulle inordnas i den allmänna yrkesundervisningen. Frågan härom torde komma att övervägas i annat sammanhang.

För att tillgodose behovet av grundläggande utbildning för länskontorens biträdespersonal synes icke erfordras några ytterligare anordningar utöver de ovan omnämnda. Däremot torde behov föreligga av en komplettering av utbildningen i vissa avseenden. Vid övergången från distriktstjänstgöring till tjänstgöring vid länskontor ställes nämligen kontorspersonalen inför delvis nya uppgifter. Häribland märkas framför allt de arbeten, som sammanhånga med fastighetsregistreringen samt vissa av de göromål, som förekomma vid granskning av förrättningar före fastställelse och vid fastighetsutredningar och upprättande av översiktskartor. Även bland registratörsgöromålen inrymmas en del uppgifter, som personalen tidigare icke kommit i kontakt med.

Hittills har biträdespersonalen fått förvärva utbildning inom de nyss nämnda arbetsområdena huvudsakligen genom den handledning och de anvisningar, som meddelats i samband med förekommande göromål vid länskontoren. Ur utbildningssynpunkt torde en sådan anordning vara mindre rationell. Erforderlig säkerhet i arbetet uppnås först efter relativt lång tjänstgöring och de anställda få svårt att förvärva en önskvärd överblick över arbetsområdet och en riktig bild av det större sammanhang, vari de egna uppgifterna ingå såsom ett led. De speciella lokala förhållandena komma också lätt att i allt för hög grad sätta sin prägel på utbildningen. Därtill kommer att den handledande personalen vid den arbetsbelastning, som för närvarande råder vid länskontoren, icke torde ha möjlighet att ägna tillräcklig tid och omsorg åt utbildningsmomenten.

För att underlätta ett snabbt genomförande av den kvalitativa förstärkning av biträdespersonalen, som det framlagda organisationsförslaget till stor del bygger på, synes det i hög grad önskvärt, att en enhetlig och effektiv utbildning anordnas för den biträdespersonal, som kan anses ha förutsättningar att framdeles bestrida mera kvalificerade biträdesbefattningar vid länskontoren (jfr s. 83). En sådan utbildning synes lämpligast kunna äga rum vid en särskild för ändamålet avpassad kompletteringskurs. För att kursen skall kunna ges en koncentrerad utformning böra deltagarna utgöras av personer, som under åtminstone några års tjänstgöring vid länskontor vunnit viss praktisk erfarenhet rörande länskontorens arbetssätt och arbetsuppgifter.

I fråga om kursens syftemål och omfattning må anföras följande.

Beträffande *fastighetsregistrering* bör undervisningen i första hand syfta till att bibringa kursdeltagarna förmåga att tillämpa gällande bestämmelser

om hur jordregister, i förekommande fall jämte tomtbok, samt fastighetsregister för stad skola föras.

För att ge kursdeltagarna förutsättningar att nöjaktigt behärska även mera krävande uppgifter inom ifrågavarande arbetsområde bör vid kursen meddelas en kortfattad översikt rörande den historiska utvecklingen i den omfattning, som erfordras för att belysa de givna utgångspunkterna för fastighetsredovisningen (byamål, jordatal, mantal, den kamerala fastighetsindelningen, jordeboken och dess funktioner, lagfarts- och inteckningsinstitutens utveckling, äldre former för fastighetsbildning). Vidare bör lämnas en översiktlig framställning rörande principerna för fastighetsregistrens anordning, uppläggande och förande med särskilt beaktande av tillväggångssättet vid det första uppläggandet av jordregistret samt rörande fastighetsregistrens betydelse för olika ändamål. Även fastighetsböckerna i städerna och de nya fastighetsböckerna för landet böra översiktligt behandlas. Denna del av undervisningen beräknas kräva 40 lektionstimmar.

Vidare bör stor vikt läggas vid övningsuppgifter, omfattande praktiskt utförande av olika förekommande registreringar i jordregister och fastighetsregister för stad jämte i samband därmed förekommande göromål. Härför bör 100 timmar beräknas.

I fråga om *fastighetsutredningar och upprättande av översiktskartor* bör undervisningen ha till mål att ge kursdeltagarna färdighet i att klarlägga den aktuella fastighetsindelningen inom ett givet område och att framskaffa de upplysningar rörande fastigheternas sammansättning samt beträffande gränsfrågor, samfälligheter, servitut m. m., som kunna vinnas ur förrättningsakter och andra handlingar, som förvaras i länskontoren.

Undervisningen torde i huvudsak få anordnas så, att kursdeltagarna först lämnas vissa allmänna anvisningar rörande de i olika fall lämpliga arbetsmetoderna och därpå föreläggas ett antal olikartade praktiska övningsuppgifter för självständig behandling. Sedan de givna uppgifterna utförts, böra arbetsresultaten genomgås och diskuteras.

Den tid, som bör användas härför, beräknas till 60 timmar.

I undervisningen beträffande de göromål, som förekomma i samband med *granskning av förrättningar före fastställelse* bör ingå en översikt rörande de karakteristiska egenskaperna hos de förrättningar, som passera länskontoren. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt de lag- och författningsföreskrifter av formell innebörd, som skola iakttagas i förrättningsverksamheten. Gången mellan olika myndigheter av förekommande fastställelseärenden och behandlingen i samband därmed av sammanläggningsärenden m. m. bör klargöras. I övrigt bör undervisningen inriktas på att belysa ändamålet med de kontroller, som anses erforderliga, och att meddela praktiska anvisningar i fråga om utförandet av dessa.

Den erforderliga undervisningstiden beräknas uppgå till 30 timmar.

I kursen synes slutligen böra ingå undervisning rörande de *registrators-*

göromål, som förekomma vid länskontoren. Undervisningen bör omfatta en redogörelse för de olika arbetsmomenten och praktiska övningar i anslutning härtill.

Den härför erforderliga tiden beräknas till 20 timmar.

Med den uppläggning, som ovan skisserats, skulle kursen kunna genomföras på omkring 6 veckor.

För att det omedelbara utbildningsbehovet vid länskontoren skall tillgodoses böra under nästkommande budgetår omkring 30 biträden beredas tillfälle att komplettera sin utbildning. Det vore givetvis tänkbart att i en kurs medtaga så många elever. Det föreslagna kursprogrammet är emellertid starkt koncentrerat. För att det avsedda utbildningsresultatet skall uppnås måste övningarna bedrivas mycket intensivt och på grund av uppgifternas karaktär torde därvid i stor utsträckning erfordras individuell handledning av kursdeltagarna. Med hänsyn härtill kan ett bättre utbildningsresultat förväntas, om i stället två kurser med vardera 15 deltagare anordnas. Ehuru kostnaderna för utbildningen härigenom bli något högre, förordar lantmäterikommittén en sådan lösning.

Vid valet av förläggningssort för kursverksamheten torde särskilt lokalfrågorna spela en stor roll. Vissa av de i utbildningen ingående övningarna måste försiggå inom ett ur studiesynpunkt lämpligt länslantmäterikontor, som är försett med tillräckliga utrymmen. Dessa övningar torde kunna förläggas till kvällstimmarna efter den ordinarie kontorstidens slut. Länskontoret i Stockholm synes disponera de utrymmen, som erfordras, och torde även i övrigt vara lämpligt, bland annat med hänsyn till att där föras ett flertal fastighetsregister av stadstyp.

För den nu pågående utbildningen av mätningstekniker och kontorspersonal för distriktsorganisationen disponerar lantmäteristyrelsen tills vidare lokaler inom förutvarande Svea livgardes kaserner vid Linnégatan i Stockholm. Dessa lokaler äro för närvarande fullt utnyttjade. Under hösten 1948 torde emellertid möjligheter finnas att jämsides med då pågående kursverksamhet inrymma även de kurser, varom här är fråga. Härigenom skulle särskild kostnad för hyra, inredning och möbelutrustning kunna undvikas. Därtill torde möjligheterna att erhålla lämpliga lärarkrafter för undervisningen vara större i Stockholm än på någon annan ort.

Med hänsyn till det anförda föreslås därför, att två kompletteringskurser, vardera omfattande 15 deltagare, anordnas i Stockholm under september—november 1948.

Det synes lämpligt, att undervisningen vid kurserna meddelas i anslutning till ett särskilt för ändamålet utarbetat kompendium. Härigenom vinnnes, att kursdeltagarna få en fast stomme att bygga på och sålunda endast behöva göra vissa kompletterande anteckningar under lektionstimmarna.

Kostnaderna för ett kompendium torde icke behöva överstiga 2 000 kronor.

Undervisningen vid kurserna torde få meddelas av lämpliga personer

inom lantmäteristaten i huvudsak vid sidan av deras ordinarie tjänstgöring. Till arvoden åt lärare och assistenter torde enligt en utförd överslagsberäkning erfordras ett belopp av 4 500 kronor per kurs.

Vid undervisningen erfordras förutom vanlig rit- och skrivmateriel även skriv- och kartpapper samt åtskilliga blanketter och formulär. För att övningstiden skall kunna tillvaratagas rationellt torde dessutom erfordras, att ett ganska omfattande material iordningställes i förväg för övningar avseende fastighetsregistrering (lämpligt konstruerade exempel med tillhörande utdrag ur jordregister och fastighetsregister för stad jämte bihang och längder samt registerkarta). Sammanlagda kostnaden per kurs för sådan förbrukningsmateriel har beräknats till 500 kronor.

Såsom tidigare nämnts torde någon särskild kostnad för hyra och utrustning av lokaler icke behöva förekomma. Däremot bör för värme, lyse och städning beräknas en kostnad av 300 kronor per kurs.

Den personal, som utses att delta i utbildningskurs och erhåller tjänstledighet för att bevista denna, torde i fråga om löneavdrag vid ledigheten komma att tillhöra grupp 3 enligt statens allmänna avlöningsreglemente (411/1947, 30 §, 2 mom.) och bör alltså enligt gällande bestämmelser (31 §) vara berättigad att vid genomgång av utbildningskurs vid verket åtnjuta oavkortad lön.

Kursdeltagare torde emellertid av statsmedel böra åtnjuta jämväl resekostnadsersättning samt tjänstgöringstraktamente. För varje kurs om 15 deltagare beräknas kostnaderna härför uppgå till 9 000 kronor.

Den ovan föreslagna kursverksamheten, vilken bör helt bekostas av statsmedel, skulle alltså draga följande kostnader.

Kompendium	kronor	2 000:—
<i>Varje kurs:</i>		
Arvoden till lärare och assistenter	kronor	4 500:—
Förbrukningsmateriel	»	500:—
Värme, lyse, städning	»	300:—
Resekostnadsersättning och tjänstgöringstraktamente för kursdeltagarna	»	9 000:—
Oförutsedda utgifter	»	200:—
	Summa kronor	14 500:—

Det totala anslagsbehovet för budgetåret 1948/49 skulle sålunda uppgå till (2 000 + 2 × 14 500 =) 31 000 kronor.

Det torde böra ankomma på lantmäteristyrelsen att låta utarbета detaljerad läroplan för kurserna, träffa övriga erforderliga förberedelser för dessa, utse kursdeltagare samt handhåva den direkta ledningen av kursverksamheten.

Om erfarenheterna från de första utbildningskurserna bli gynnsamma, bör framdeles med lämpliga mellanrum anordnas ytterligare kompletteringskurser i samma syfte.

Särskilda frågor.

1. Åtgärder för istandsättande av länslantmäterikontorens kartmaterial.

Vid länslantmäterikontoren finnes, som ovan framhållits, ett synnerligen rikt och till stora delar oersättligt arkivmaterial. Innehållet i de äldre förrättningsakterna har bland annat i stor utsträckning en avgörande betydelse, då det gäller att utreda fastighetsrättsliga frågor. Med hänsyn till rättssäkerheten på detta område är det ett oavvisligt krav att arkivalierna bevaras för framtiden och att de förvaras på sådant sätt, att de kunna utnyttjas utan risk för förstörelse. Även ur kulturhistorisk synpunkt ha länskontorens arkiv ett betydande värde och arkiven utnyttjas därför också i stigande omfattning för vetenskaplig forskning.

De i arkiven förvarade förrättningsakterna omfatta i regel både kartor och handlingar. Handlingarna äro i allmänhet väl bibehållna. Mera omfattande konserveringsåtgärder torde därför endast undantagsvis erfordras beträffande dem. I ett ganska stort antal fall behöva dock handlingarna inbindas eller ombindas. Beträffande kartmaterialet är däremot tillståndet i hög grad oroväckande. Särskilt de äldre kartorna äro i stor utsträckning sönderrivna och förslitna. Om orsakerna till detta tillstånd må anföras följande.

De lokaler, som länskontoren i äldre tid förfogade över, synas ha varit i hög grad olämpliga för arkivändamål. I vissa fall ha stora skador förorsakats genom fukt. Framför allt torde emellertid skadegörelsen ha uppkommit till följd av otillräckliga utrymmen i förening med bristande insikt om kartornas framtida betydelse. Kartorna synas ännu långt fram i tiden i allmänhet ha blivit hopvikta till samma format som handlingarna och där- efter tillsammans med dessa hopbuntade sockenvis i omslag, konvolut eller pärmar av olika slag. Först under senare delen av 1800-talet synes man mera allmänt ha börjat övergå till att förvara nytillkomna kartor rullade.

Efter 1908 och 1909 års omorganisationer av lantmäteriet började länskontoren efter hand få tillgång till någorlunda tillräckliga lokaler av sådan beskaffenhet, att egentlig arkivvård kunde åstadkommas. Numera äro flertalet länskontor inrymda i för ändamålet uppförda byggnader eller ha på annat sätt erhållit godtagbara lokaler. I flera fall äro dock alltjämt loka-

lerna så trånga och hårt utnyttjade, att förslitningen av kartmaterialet på grund härav blir synnerligen stark.

Allt eftersom lokalerna utvidgades, kunde även en förbättrad inredning anskaffas och en successiv omläggning till ett för kartorna mera skonsamt förvaringssätt påbörjas. Under en övergångstid fingo länskontoren i många fall disponera provisoriska lokaler, vilket medförde att till en början även i fråga om inredningen endast provisoriska lösningar kunde erhållas. Numera förses länskontoren undan för undan med ändamålsenliga stålskåp för förvaring av kartor och handlingar. Samtidigt strävar man numera efter att i största möjliga utsträckning undvika det äldre förvaringssättet med rullade kartor och försöker i stället att så långt möjligt åstadkomma att kartorna förvaras plana.

Under senare tid ha emellertid påfrestningarna på länslantmäterikontorens arkivmaterial ökat avsevärt av andra anledningar. Den nya jorddelningslagstiftningen, som nu tillämpats i tjugo år, har medfört att i synnerhet förrättningsakterna rörande de skiften, som ligga till grund för gällande fastighetsindelning, användas i en helt annan omfattning än tidigare. Förrättningsmännen måste numera utföra arkivforskning vid handläggning av flertalet förrättningar och vid den granskning av dessa, som därpå äger rum på länskontoren, framtagas i stor utsträckning äldre förrättningsakter. Detta har medfört, att förslitningen framför allt beträffande kartorna blivit mycket stark. Det har därvid visat sig, att även kartor, som upprättats under de senaste årtiondena, vid livlig användning icke stå emot påfrestningarna. I den mån detta icke beror på mindre lämpligt förvaringssätt, torde orsaken vara bristande hållfasthet hos det använda kartpapperet.

För att förhindra fortsatt förstörelse av länslantmäterikontorens arkivmaterial ha tid efter annan vidtagits särskilda åtgärder. Under senare delen av 1800-talet och början av 1900-talet ställdes sålunda medel till förfogande för lagningsarbeten och för kopiering av sådana kartor, som icke kunde lagas utan måste ersättas av kopior. Även för inbindning av handlingar ha medel anvisats. Mindre lagningar ha sedan lång tid tillbaka i växlande omfattning utförts av länskontorens personal. De kartlagningar, som företagits i äldre tid, ha delvis skett på mindre lämpligt sätt. Stundom har därvid använts alltför hårdhänta metoder eller olämplig materiel, varvid uppkommit ojämnheter i fråga om kartornas krympning eller otydlighet i kartbilden. I många fall har behandlingen givit upphov till nya svåra skador vid kartornas fortsatta användning.

Ehuru behovet av genomgripande åtgärder varit trängande under senare år, har endast vid några få länskontor förekommit kartlagning i större utsträckning. Emellertid ha icke heller dessa lagningsarbeten alltid givit fullt tillfredsställande resultat.

Anledningen till att trots behovet en omfattande konservering av kartmaterialet icke kommit till stånd torde framför allt vara dels att med hän-

syn till den rådande arbetsbelastningen vid länskontoren personal icke kunnat i nämnvärd utsträckning avdelas för sådana arbeten, dels att tillförlitliga arbetsmetoder icke funnits utarbetade för de mera komplicerade uppgifterna. Om icke effektiva motåtgärder vidtagas, torde emellertid mycket snart ett stort och oersättligt kartmaterial tillspillogivas.

För att erhålla en tillnärmelsevis riktig bild av den nuvarande situationen i fråga om kartmaterialets tillstånd har lantmäterikommittén anmodat överlantmätarna att verkställa en ungefärlig uppskattning av antalet skadade kartor i anslutning till en närmare angiven klassindelning. Resultatet av denna uppskattning har sammanfattats i nedanstående tabell, som givetvis endast avser att i stora drag klargöra omfattningen av de åtgärder, som erfordras för att försätta kartorna vid länskontoren i någorlunda försvarligt skick.

Antal skadade kartor i länslantmäterikontorens arkiv.

Skadornas art och omfattning		Kartor, som endast sällan behöva framtagas	Kartor, som användas i måttlig omfattning	Kartor i livlig användning	Summa
Klass A	Kartor, där själva kartbilden icke beröres av skadan eller där skadan är av sådan art, att inga större svårigheter möta att återställa kartbilden i dess ursprungliga skick	24 000	29 000	26 000	79 000
Klass B	Kartor, där själva kartbilden i större utsträckning skadats genom revor eller dylikt eller där enstaka bitar av kartbilden helt lossnat från kartan men finnas bevarade	6 000	10 000	14 000	30 000
Klass C	Kartor, som utsatts för så svåra skador, att lösa bitar förekomma i större utsträckning och måhända endast delvis finnas bevarade, samt söndervittrade kartor	2 000	2 000	6 000	10 000
	Summa	32 000	41 000	46 000	119 000

Kommittén har även i nyssnämnda sammanhang begärt att få veta vilken arbetstid, som enligt överlantmätarnas uppskattning i genomsnitt finge beräknas åtgå per karta för att iståndsätta kartmaterialet i de angivna klasserna. Särskilt i fråga om den klass, som omfattar de svårast skadade kartorna, är givetvis en sådan uppskattning vansklig att utföra utan tillgång till särskild sakkunskap på området och utan närmare angivande av vilka arbetsmetoder, som böra användas för uppgiften. En viss belysning av arbetets omfattning torde dock kunna erhållas med ledning av de lämnade upplysningarna.

För klass A har i allmänhet tidsåtgången per karta uppskattats till mellan

0.5—2.5 timmar. I fråga om klass B är variationen betydligt större, men för ungefär halva antalet länskontor har angivits tider mellan 5—10 timmar per karta. I några fall ligga uppskattningarna av tidsåtgången mellan 20—40 timmar per karta. Kartor tillhörande klass C synas förekomma i mycket växlande utsträckning vid de olika länskontoren. Inom en tredjedel av länen ha inga eller endast ett relativt fåtal kartor hänförs till denna klass. Vid uppskattningen av den tid, som erfordras för iståndsättandet, ha överlantmätarna kommit till mycket växlande belopp per karta. Bortsett från osäkerhetsmomentet i uppskattningen torde dessa olikheter delvis sammanhänga med, att det genomsnittliga kartformatet torde variera avsevärt från län till län. Huvudsakliga anledningen är dock givetvis, att skadegörelsen beträffande kartorna på skilda håll fortskridit olika långt. I flertalet fall har för klass C den uppskattade tidsåtgången per karta understigit 40 timmar. I några fall har den dock uppskattats till i genomsnitt omkring 100 timmar och för ett länskontor till omkring 200 timmar per karta. Genomsnittliga tidsåtgången för klass C skulle enligt överlantmätarnas uppskattningar komma att ligga omkring 30 timmar per karta.

Efter framställning av lantmäteristyrelsen uppfördes i riksstaten för budgetåret 1946/47 ett reservationsanslag till kartlagningsarbeten med 25 000 kronor. Styrelsens avsikt torde ha varit att med dessa medel bland annat försöksvis anordna en centralt bedriven kartlagningsverksamhet för de mera genomgripande konserveringar, som borde komma till stånd beträffande de svårast skadade kartorna i länskontorens arkiv. Arbetet härmed beräknades kunna förläggas till statens reproduktionsanstalt, för vilken nybyggnad beslutats. Även riksstaten för innevarande budgetår upptager ett reservationsanslag till kartlagningsarbeten om 35 000 kronor. Bland annat på grund av att reproduktionsanstaltens nybyggnad icke kommit till stånd har kartlagningsverksamheten hittills icke kunnat bedrivas på beräknat sätt och i avsedd omfattning. Endast en mindre del av de anvisade medlen har tagits i anspråk, huvudsakligen för utbildning av viss från länskontoren inkallad personal vid den kartlagningsavdelning, som finnes vid lantmäteristyrelsen. Under hösten 1947 har emellertid en särskild kartlagningsavdelning organiserats vid länskontoret i Falun, där behovet av genomgripande kartkonserveringar är mycket stort och där provisoriska utrymmen kunnat beredas i anslutning till länskontorets arkiv. Lantmäteristyrelsen har uppdragit åt föreståndaren för nämnda kartlagningsavdelning att verkställa en allsidig utredning angående lämpligt förfarande vid lagning och konservering av lantmäterikartor samt därmed sammanhängande problem. Samarbete med riksarkivet rörande dessa spörsmål har även inletts.

Rörande de anordningar, som erfordras för att lösa frågan om iståndsättande av länslantmäterikontorens kartmaterial, får kommittén anföra följande.

Enklare iståndsättningsarbeten torde kunna utföras med tillhjälp av en relativt enkel och icke allt för omfattande utrustning. Vid länskontoren måste under alla omständigheter finnas personal för den fortlöpande arkivvården. I denna bör bland annat ingå daglig översyn och lagning, där sådan erfordras, av de förrättningsakter som använts. Den personal, som svarar för framtagning och inläggning av arkivakterna, bör därför alltid besitta de kunskaper och erfarenheter, som erfordras för enklare kartlagningsarbeten. Med hänsyn härtill finner kommittén skäl tala för, att även de erforderliga engångsåtgärderna för kartkonservering i stor utsträckning förläggas till respektive länskontor. I den mån arbetet centraliseras och förlägges till annan ort torde alltid en viss arbetsreserv av kartor erfordras vid sådan kartlagningscentral för att jämn arbetstillgång skall kunna erhållas och detta måste medföra en viss väntetid, innan arbetet med insända kartor kan påbörjas. Genom att kartkonserveringen förlägges till de olika länskontoren minskas därför i möjlig utsträckning de olägenheter, som uppstå genom att arkivakterna under lagningen icke kunna användas i det dagliga arbetet vid länskontoren. En sådan decentralisering medför bland annat också den fördelen att eljest erforderliga transporter — med därav påkallad noggrann inslagning i paket — bli obehövlige.

Kommittén anser sig alltså böra räkna med, att de enklare iståndsättningsarbetena komma att utföras vid respektive länskontor. Till sådana arbeten torde lämpligen kunna hänföras lagning av de kartor, som enligt ovan angiven indelning skulle tillhöra klasserna A och B.

Såväl detta konserveringsarbete som de fortlöpande mindre lagningar, som undan för undan komma att behöva utföras vid länskontoren, torde i regel böra anförtros åt expeditionsvaktspersonalen. Enligt kommitténs förslag kommer sådan personal att finnas vid alla länskontor utom fyra. De expeditionsvakter, som nu finnas anställda, ha därvid i allmänhet i viss utsträckning utfört smärre kartlagningar. Under innevarande år har, enligt vad kommittén erfarit, ett antal expeditionsvakter erhållit viss praktisk utbildning vid lantmäteristyrelsens kartlagningsavdelning eller i samband med den undervisning på området, som meddelats vid pågående kurser för utbildning av kontorspersonal till lantmäteriets distriktsorganisation. Lantmäteristyrelsen torde, om så erfordras, kunna bereda även övriga expeditionsvakter tillfälle till sådan praktisk utbildning.

Med hänsyn till att kartmaterialets tillstånd snabbt förvärras, böra de ovan åsyftade engångsarbetena slutföras så snart som möjligt. Expeditionsvakterna torde i allmänhet icke ens under kortare tider kunna ägna mera än en mindre del av sin arbetstid åt kartlagningen. Det synes därför erforderligt att expeditionsvakterna erhålla visst tillfälligt biträde med denna uppgift. För att arbetet, bortsett från tre länskontor med ytterst bristfälligt kartmaterial, skall kunna utföras på 3 å 4 år, vilket enligt kommitténs mening är önskvärt, erfordras enligt en utförd överslagsberäkning, att sam-

manlagt ett tjugotal personer under nämnda tid anlitas vid länskontoren.

För *iståndsättande av svårt skadade kartor* torde en relativt omfattande utrustning erfordras. Sådan mera komplicerad kartkonservering torde också kräva specialutbildad personal. Med hänsyn härtill synes det kommittén naturligt att för dessa arbetsuppgifter inrättas några särskilda kartlagningsavdelningar, lämpligen i anslutning till länskontor, där de svårare arbetsuppgifterna kunna beräknas få stort omfång. Detta synes bli fallet särskilt vid länskontoren i Falun, Gävle och Luleå.

Innan resultat vunnits från de undersökningar, som lantmäteristyrelsen igångsatt rörande lämpliga konserveringsmetoder, kan arbetets omfattning och organisation icke närmare bedömas. Det synes lämpligen böra ankomma på lantmäteristyrelsen att efter samråd med riksarkivet snarast möjligt inkomma med förslag i ämnet.

För att i största möjliga utsträckning skona kartmaterialet vid länskontoren böra enligt kommitténs mening snarast möjligt framställas arbets-exemplar av sådana konceptkartor, som äro antingen mycket ömtåliga eller också utsatta för särskilt stark förslitning. Dylika arbetskartor torde kunna utnyttjas i det dagliga arbetet vid länskontoren i sådan utsträckning, att motsvarande konceptexemplar endast undantagsvis behöva framtagas.

Arbetskartor av ovan avsett slag torde lämpligen kunna framställas vid statens reproduktionsanstalt antingen genom s. k. direktkopiering eller genom fotografisk kopiering. Direktkopior, som framställas medelst genom-belysning av originalkartan och med användande av litografiska tryckningsmetoder, äro i fråga om hållbarhet och kvalitet jämförbara med handritade kopior. På grund av att det tekniska förfarandet ställer särskilda krav på originalets beskaffenhet kan emellertid direktkopiering i regel endast ske i fråga om nyligen ritade kartor. Fotografiska kopior, som enligt olika metoder framställas på fotografiskt papper, uppfylla i fråga om hållbarhet i olika avseenden icke samma höga anspråk som direktkopiorna men torde dock få anses användbara för det här avsedda ändamålet. Såväl direktkopior som i all synnerhet fotografiska kopior betinga förhållandevis låga framställningskostnader.

Icke sällan förekomma vid länskontoren beställningar från allmänheten av handritade kopior av konceptkartor, som äro starkt förslitna. För sådana fall torde lämpligen böra föreskrivas, att länskontoren för egen räkning skola anskaffa arbetsexemplar genom direktkopiering av det handritade exemplaret. Sistnämnda kartexemplar har emellertid ur teknisk synpunkt större värde för länskontoret än direktkopian. För beställaren torde båda kopiorna ha samma värde och användbarhet. Med hänsyn härtill bör länskontoret kunna behålla det handritade exemplaret som arbetskarta och utlämna direktkopian till beställaren.

Enligt kommitténs mening böra de åtgärder fullföljas, som lantmäteri-

styrelsen vidtagit för att bereda erforderlig utbildning i kartlagning åt därför avsedd personal. Därjämte bör länskontorens utrustning för enklare kartlagning snarast kompletteras i erforderlig omfattning. För dessa ändamål torde de till lantmäteristyrelsens förfogande ställda reservationsanslagen kunna disponeras. Emellertid synes tillfällig personal så snart detta befinnes möjligt böra anlitas för biträde vid den kartlagning, som skall bedrivas vid respektive länskontor. Lantmäteristyrelsen har begärt, att i riksstaten för budgetåret 1948/49 skall upptagas ett nytt reservationsanslag till kartlagingsarbeten om 35 000 kronor. Kommittén, som finner det angeläget att ett sådant anslag beviljas, förutsätter att även avlöningar till nyssnämnda tillfälliga arbetskrafter och kostnader för ovan angivna arbetskartor må bestridas från detta anslag.

Kommittén vill slutligen understryka behovet av en undersökning i syfte att åstadkomma motståndskraftigare och ur arkivsynpunkt lämpligare kartpapperskvalitéer än de nu gängse. Det torde böra uppdragas åt lantmäteristyrelsen att med anlitan av teknisk expertis verkställa utredning härom och att framlägga de förslag, som kunna erfordras för att uppnå detta syfte.

2. Utförande av kopior och avskrifter eller utdrag ur förrättningsakter, som förvaras i lantmäteristyrelsens eller länslantmäterikontorens arkiv.

Enligt i lantmäteriinstruktionen givna bestämmelser utgivas vid lantmäteristyrelsen och länslantmäterikontoren efter rekvisition kopior och avskrifter eller utdrag av kartor och handlingar, som förvaras i respektive arkiv. Sådana rekvisitioner förekomma i avsevärd utsträckning, främst från enskilda personer men även i viss mån från olika myndigheter. Stämpelavgift utgår enligt därom gällande regler. Därjämte utföras vid lantmäteristyrelsen successivt kopior och avskrifter för länskontorens räkning av vissa i styrelsens kartarkiv förvarade publika renovationer, huvudsakligen i sådana fall, där motsvarande konceptakter förstörts vid eldsvådor, som tidigare härjat vissa länskontor, eller på annat sätt.

Skyldigheten för länslantmäterikontoren att utgiva av allmänheten rekviderade kopior eller utdrag av kartor är mångenstädes betungande med hänsyn till rådande personalbrist. Enligt uppgifter, som inhämtats från överlantmätarna, synes framställningen av kartexemplar, som skola stämpelbeläggas, i genomsnitt under senare år ha representerat en arbetsmängd, motsvarande jämn sysselsättning för sammanlagt 15—20 personer. Därtill kommer, att stämpelbeloppen, vilka utgått efter lantmäteritaxans regler för lösen av karta, varit så låga, att de influtna stämpelmedlen icke torde ha motsvarat mera än omkring halva kostnaden för framställning av dessa kartexemplar.

Vad beträffar bland annat lösen för handritade kopior eller utdrag av kartor komma från och med år 1948 att gälla provisoriska taxeföreskrifter intill dess ny lantmäteritaxa träder i tillämpning. Lantmäteristyrelsen har nyligen till Kungl. Maj:t överlämnat förslag till sådana bestämmelser angående ersättning till statsverket för förrättning eller uppdrag, som utföres av lantmäteriets distriktspersonal. Enligt förslaget kommer lösenbeloppet att beräknas på grundval av den tidsåtgång, som kopieringen krävt, och efter en dagersättning av 20 kronor för hel dag, som kansli-, kontors- eller skrivbiträde använt för det utförda arbetet. Jämlikt reglerna i förordningen angående stämpelavgiften bli de kommande bestämmelserna tillämpliga jämväl för här avsedda beställningsarbeten vid lantmäteristyrelsen och länslantmäterikontoren. Det torde sålunda kunna förväntas att stämpelbeloppen från och med år 1948 komma att nära ansluta sig till statsverkets självkostnader för de utförda arbetena. Även enligt förslaget till ny definitiv lantmäteritaxa torde avgifterna till statsverket för ifrågavarande åtgärder komma att ligga nära självkostnaden.

Handritade kopior och utdrag av kartor torde sålunda från och med år 1948 betinga avsevärt högre kostnader för beställaren än hittills. Emellertid torde i flertalet fall fotografiska kartkopior uppfylla de krav, som beställaren med hänsyn till den avsedda användningen har anledning att uppställa. Sådana fotografiska kopior kunna i regel framställas till avsevärt lägre kostnader än handritade kopior. I viss utsträckning torde även direktkopiering vara tekniskt möjlig för här avsedda arbeten.

Med hänsyn till att sålunda både statsverket och beställarna torde ha intresse av att fotografisk kopiering och direktkopiering komma till användning i största möjliga utsträckning, torde lantmäteristyrelsen på lämpligt sätt böra tillse, att dessa kopieringsmetoder utnyttjas i den mån så lämpligen kan ske. Bland annat bör, då rekvisition inkommer, beställaren lämna erforderliga upplysningar om kopieringskostnaderna vid olika förfaringssätt samt efter förutsättningarna i det enskilda fallet lämpade rekommendationer beträffande valet av kopieringsmetod. Avgifterna till statsverket för fotografiska kopior och direktkopior synas böra bestämmas så, att reproduktions- och expeditjonskostnaderna täckas.

Även i fråga om mera omfattande avskrifter eller utdrag av handlingar torde fotografisk kopiering med fördel kunna användas.

Beträffande kopior och avskrifter för länskontorens räkning av hos styrelsen förvarade publika renovationer synes böra närmare övervägas, om icke de hittills använda manuella metoderna kunna till större eller mindre del ersättas med mekaniska eller fotografiska förfaranden.

3. *Vissa författningsändringar m. m. i samband med övergången till den nya organisationen.*

Därest kommitténs förslag genomförs, komma vissa ändringar bland annat i gällande författningar att påkallas. Sålunda torde lantmäteriinstruktionen böra omarbetas i de delar, som röra lantmäteristyrelsen och länslantmäterikontoren. Vid bifall till kommitténs förslag rörande avlöningsförstärkning till vissa överlantmätare och rörande ställföreträdararvode till tjänsteman, som erhåller förordnande att vara generaldirektörens ställföreträdare, höra vissa ändringar och kompletteringar ske i 32 § 1 och 3 mom. statens allmänna avlöningsreglemente. Därjämte komma ändringar och kompletteringar att erfordras beträffande tjänsteförteckningen.

Kostnads- och statberäkningar.

Lantmäteristyrelsen.

I riksstaten för budgetåret 1947/48 finnas för lantmäteristyrelsen uppförda dels ett förslagsanslag till avlöningar med 551 000 kronor, dels ett förslagsanslag till omkostnader med 100 000 kronor och dels ett reservationsanslag till kartlagningsarbeten med 35 000 kronor.

Avlöningsstaten.

För lantmäteristyrelsen gäller med tillämpning från och med innevarande budgetår följande

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	311 400
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	»	211 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	28 600
	<hr/>	
	Summa kronor	551 000

Vid beräkningen av lönekostnaderna vid styrelsen för budgetåret 1948/49 har kommittén beaktat vissa väntade förändringar i fråga om personalens löneklassplacering. Den tillfälligt förordnade lantmätarpersonalen har antagits i genomsnitt komma att tillhöra 28 löneklassen. Även i övrigt grunda sig beräkningarna i viss utsträckning på antaganden, bland annat i fråga om löneklassplaceringen för innehavarna av de föreslagna nya tjänsterna vid styrelsen.

Ordinarieposten bör enligt kommitténs beräkningar uppföras med 340 000 kronor.

Det av kommittén föreslagna arvudet om 1 200 kronor för år till ledamot i lantmäteristyrelsen, som innehar förordnande att vara generaldirektörens ställföreträdare, torde böra upptagas såsom en särskild post i avlöningsstaten.

Avlöningar till icke-ordinarie personal har av kommittén beräknats till ett belopp av 198 000 kronor. Detta belopp torde böra ökas med 4 000 kronor för bestridande av vikariats- och övertidsersättningar.

I detta sammanhang har kommittén beaktat, att i icke-ordinarieposten för innevarande budgetår inräknats ett belopp av 29 000 kronor till förstärkning av styrelsens personal med hänsyn till de särskilda arbetsuppgifter, som ankomma på styrelsen i samband med genomförandet av den nya distriktsorganisationen. Även under budgetåret 1948/49 förestå utöver de vid styrelsen normalt förekommande göromålen så omfattande arbeten, att en tillfällig förstärkning av personalen vid styrelsen torde bli ofrånkomlig. Om kommitténs förslag bifallas, erfordras nämligen som förut nämnts en översyn av lantmäteriinstruktionen i de delar, som röra lantmäteristyrelsen och länslantmäterikontoren, och därjämte böra snarast möjligt nya arbetsordningar utfärdas för såväl styrelsen som länskontoren. Vidare har lantmäterikommittén förordat, att styrelsen erhåller uppdrag att med anlitan av teknisk expertis utföra viss utredning i syfte att åstadkomma bättre kartpapperskvalitéer än de nu gängse. Ytterligare erfordras, enligt vad kommittén inhämtat, bland annat föreskrifter för distriktsorganisationen i den mån sådana icke hinna utarbetas under innevarande budgetår, anvisningar i anslutning till bestämmelserna i 1947 års byggnadsstadga om grundkarta till stadsplan och byggnadsplan samt utredningar angående statsbidrag till lantmåteriförrättningar och angående publik renovation av förrättningsakter. Även arbetet med uppläggande av en modern tjänstematrikel, vilket lär komma att påbörjas i början av år 1948, kräver biträde av extra arbetskrafter. I syfte att möjliggöra nämnda arbeten föreslår kommittén, att även för budgetåret 1948/49 i avlöningsstaten inräknas ett belopp av 29 000 kronor för tillfällig personalförstärkning vid styrelsen. Kommittén förordar alltså, att posten avlöningar till icke-ordinarie personal upptages till 231 000 kronor.

Posten rörligt tillägg, som beräknats efter 12 procent och bland annat till följd därav kommer att uppgå till betydligt högre belopp än för innevarande budgetår, bör enligt kommitténs beräkningar uppföras med 61 800 kronor.

Vid bifall till kommitténs förslag rörande anvisande av medel för tillfällig personalförstärkning och till de i förevarande betänkande i övrigt väckta förslagen rörande styrelsen, skulle förslagsanslaget å riksstaten till Lantmäteristyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1948/49 upptagas till 634 000 kronor samt avlöningsstaten för styrelsen för samma budgetår erhålla följande utseende.

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	340 000
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	»	1 200
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	»	231 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	61 800

Summa kronor 634 000

Omkostnadsstaten.

Lantmäteristyrelsens omkostnadsstat upptager för innevarande budgetår följande belopp.

O m k o s t n a d s s t a t.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	3 500
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	10 000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	71 000
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	15 000
5. Övriga utgifter: Kostnader vid inspektioner, <i>förslagsvis</i>	»	500
<hr/>		
Summa kronor		100 000

Därjämte har bland annat föreskrivits, att av anslagsposten till expenser må tagas i anspråk för bränsle, lyse och vatten *förslagsvis* 12 000 kronor och för övriga expenser *högst* 59 000 kronor.

Lantmäteristyrelsen har i framställning till Kungl. Maj:t den 9 september 1947 framlagt förslag rörande styrelsens omkostnadsstat. Styrelsen har därvid med hänsyn till medelsåtgången föreslagit en uppräknings av posten till sjukvård m. m. med 1 500 kronor. Väntad ökning av inspektionsverksamheten, icke minst till följd av omorganisationen av lantmäteriväsendet, har föranlett styrelsen att föreslå en ökning av posten reseersättningar med 5 000 kronor. Vidare har styrelsen på anförda skäl föreslagit en sänkning av posten till expenser till 62 000 kronor, varvid den maximerade delen beräknats till 50 000 kronor. För återstående poster har styrelsen föreslagit oförändrade belopp.

Kommittén har ansett sig böra utgå från de av styrelsen sålunda föreslagna beloppen. I delposten för övriga expenser har för innevarande budgetår inräknats ett belopp av 1 000 kronor för utgifter, föranledda av den tillfälliga personalförstärkningen vid styrelsen. Vad kommittén föreslagit i fråga om lantmäteristyrelsen påkallar allenast den ändringen i jämförelse med styrelsens beräkningar, att även för det kommande budgetåret ett lika stort belopp, 1 000 kronor, inräknas i nämnda delpost för motsvarande ändamål. I enlighet härmed skulle förslagsanslaget å riksstaten till Lantmäteristyrelsen: Omkostnader för budgetåret 1948/49 upptagas till 98 500 kronor och styrelsens omkostnadsstat för samma budgetår erhålla följande uppställning.

O m k o s t n a d s s t a t.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	5 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	15 000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	63 000
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	15 000
5. Övriga utgifter: Kostnader vid inspektioner, <i>förslagsvis</i>	»	500
<hr/>		
Summa kronor		98 500

Av anslagsposten till expenser för nedan angivna ändamål torde få tagas i anspråk följande belopp, nämligen för bränsle, lyse och vatten *förslagsvis* 12 000 kronor och för övriga expenser *högst* 51 000 kronor.

Anslaget till kartlagningsarbeten.

Lantmäteristyrelsen har i ovan berörda framställning den 9 september 1947 föreslagit, att även för budgetåret 1948/49 upptages ett *reservationsanslag* till kartlagningsarbeten av 35 000 kronor. Kommittén har redan uttalat sig rörande angelägenheten av att ett sådant anslag beviljas.

Länslantmäterikontoren.

I riksstaten för budgetåret 1947/48 äro för lantmäterikontoren i länen uppförda dels ett förslagsanslag till avlöningar med 1 984 300 kronor och dels ett förslagsanslag till omkostnader med 277 500 kronor.

Avlöningsstaten.

För lantmäterikontoren i länen har med tillämpning från och med innevarande budgetår fastställts följande

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis* kronor 745 600
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, *förslagsvis* » 22 600

Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	T i t e l	Antal	Kronor
2 200	1 500	150	Assistent i Västernorrlands län	1	3 850
2 200	1 500	—	Annan assistent	1	3 700
Summa kronor					7 550

Anm. Assistent åtnjuter tre ålderstillägg till lönen å 500 kronor efter respektive 5, 10 och 15 år.

3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis* » 1 109 600
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis* » 106 500

Summa kronor 1 984 300

Kommittén har i sin beräkning av lönekostnaderna vid länslantmäterikontoren utgått från rådande provisoriska fördelning av residensstäderna mellan ortsgrupperna i gällande löneplan. Beträffande överlantmäternas har beräkningen utförts individuellt med beaktande av nuvarande placering i lönegrad och löneklass. De vid länskontoren tillfälligt förordnade lant-

mätarna ha antagits i genomsnitt komma att tillhöra 25 löneklassen. Med hänsyn till nuvarande lönegrads- och löneklassplaceringar för personalen vid länskontoren ha de blivande innehavarna av kontoristbefattningarna antagits i genomsnitt komma att tillhöra lönegradens näst lägsta löneklass och förste expeditionsvakterna i genomsnitt lönegradens näst högsta löneklass. Lönekostnaderna för övriga befattningshavare ha beräknats efter lägsta löneklass inom respektive lönegrader. Kallortstillägg har beräknats för de residensstäder, där sådant tillägg utgår.

Posten avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat har med angivna utgångspunkter av kommittén beräknats till 1 610 000 kronor.

I fråga om posten avlöningar till tjänstemän å övergångsstat har lantmäteristyrelsen i sina förslag den 9 september 1947 angående anslagen till länskontoren för budgetåret 1948/49 funnit en höjning med 800 kronor till 23 400 kronor erforderlig. Kommittén, som med sina förslag icke åsyftat någon förändring beträffande dessa ordinarie tjänstemän, har beaktat nämnda av styrelsen beräknade ökning i anslagsbehovet.

Kommitténs förslag inrymmer icke de i gällande personalförteckning upptagna befattningarna såsom förste kontorist i lönegrad Ca 14 och kontorsbiträde i lönegrad Ca 8. Då innehavarna av dessa tjänster beräknas med ingången av budgetåret 1948/49 vinna befordran till högre ordinarie biträdestjänst, ha särskilda övergångsanordningar beträffande dem ansetts icke vara pakallade.

Icke-ordinarieposten bör enligt kommitténs beräkningar upptagas till 627 000 kronor och posten rörligt tillägg, som beräknats efter 12 procent och bland annat på grund härav ökar starkt, till 259 600 kronor.

Därest kommitténs förslag genomföras, skulle sålunda förslagsanslaget å riksstaten till Lantmäterikontoren i länen: Avlöningar för budgetåret 1948/49 upptagas till 2 520 000 kronor och avlöningsstaten för länskontoren för samma budgetår erhålla följande utseende.

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis* kronor 1 610 000
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, *förslagsvis* » 23 400

Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	T i t e l	Antal	Kronor
2 200	1 500	150	Assistent i Västernorrlands län	1	3 850
2 200	1 500	—	Annan assistent	1	3 700
Summa kronor					7 550

Anm. Assistent åtnjuter tre ålderstillägg till lönen å 500 kronor efter respektive 5, 10 och 15 år.

3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	kronor	627 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	259 600
	Summa kronor	2 520 000

Omkostnadsstaten.

Omkostnadsstaten för lantmäterikontoren i länen har för innevarande budgetår följande utseende.

O m k o s t n a d s s t a t .

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	9 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	20 000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	248 500
	Summa kronor	277 500

Därjämte har föreskrivits dels att från anslagsposten till reseersättningar icke må utan Kungl. Maj:ts medgivande bestridas kostnader för inspektionsresor, omförmälda i 41 § lantmäteriinstruktionen, till högre belopp än 8 000 kronor, dels att av anslagsposten till expenser må tagas i anspråk för bränsle, lyse och vatten *förslagsvis* 50 000 kronor och för övriga expenser *högst* 198 500 kronor.

Lantmäteristyrelsen har i sina till Kungl. Maj:t avgivna anslagsäskanden beträffande länskontoren föreslagit, att posten till sjukvård m. m. upptages med oförändrat belopp. Med hänsyn till att traktamentsbeloppen höjts från och med år 1947 och till behovet av ökad inspektionsverksamhet har styrelsen beträffande posten reseersättningar föreslagit en höjning med 10 000 kronor till 30 000 kronor, varvid den maximerade delen föreslagits till 10 000 kronor. Beträffande posten expenser har styrelsen föreslagit en ökning av delposten till bränsle, lyse och vatten med 10 000 kronor, medan delposten till övriga expenser på anförda skäl föreslagits sänkt till 182 500 kronor, vilket innebär en minskning av hela anslagsposten med 6 000 kronor till 242 500 kronor i jämförelse med det för innevarande budgetår gällande beloppet.

Kommittén har ansett sig böra utgå från de av lantmäteristyrelsen sålunda föreslagna beloppen. Ett genomförande av kommitténs förslag torde emellertid föranleda vissa uppräknningar av dessa belopp. Med hänsyn till personalökningen vid länskontoren och till medelsåtgången under de senaste åren torde för sjukvård m. m. böra beräknas ytterligare 5 000 kronor. Den ökning av överlantmätarnas verksamhet utom tjänsterummet, som kan emotses, samt de kostnader för flyttningersättningar, som uppkomma i samband med omorganisationen, torde motivera, att posten reseersättningar ökas med 30 000 kronor. Kommittén föreslår tillika, att den nuvarande maximeringen av kostnaderna för överlantmätarnas inspektionsresor icke

bibehålles för framtiden. Slutligen föreslår kommittén en uppräknig av delposten till övriga expenser med 17 500 kronor för att viss av personalökningen föranledd nyanskaffning av möbler och kontorsmaskiner skall kunna ske.

Om här framställda förslag bifallas, skulle förslagsanslaget å riksstaten till Lantmäterikontoren i länen: Omkostnader för budgetåret 1948/49 upptagas till 334 000 kronor och omkostnadsstaten för länskontoren för samma budgetår erhålla följande utseende.

O m k o s t n a d s s t a t .

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	14 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	60 000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	260 000
Summa kronor		334 000

Föreskrift torde böra meddelas, att av anslagsposten till expenser må för nedan angivna ändamål tagas i anspråk följande belopp, nämligen för bränsle, lyse och vatten *förslagsvis* 60 000 kronor och för övriga expenser *högst* 200 000 kronor.

Anslag till utbildningskurser.

Till bestridande av kostnaderna för de utbildningskurser, som kommittén föreslagit för biträdespersonal vid länskontoren, torde å riksstaten böra uppföras ett *reservationsanslag* av 31 000 kronor.

Sammanfattning.

I jämförelse med de i riksstaten för budgetåret 1947/48 uppförda anslagen innebära de av kommittén ovan föreslagna staterna beträffande lantmäteristyrelsen en ökning av anslaget till avlöningar med 83 000 kronor och en minskning av anslaget till omkostnader med 1 500 kronor samt beträffande länslantmäterikontoren en ökning av anslaget till avlöningar med 535 700 kronor och en ökning av anslaget till omkostnader med 56 500 kronor.

Lantmäteristyrelsen har i de förut berörda anslagsberäkningarna för budgetåret 1948/49 ansett sig böra utgå från att nuvarande organisation och avlöningsförhållanden bibehållas oförändrade och har därför endast föreslagit sådana ändringar i anslagen, som väntats uppkomma oberoende av den blivande omorganisationen eller som eljest sakna samband med lantmäterikommitténs arbete. En jämförelse mellan av lantmäteristyrelsen för budgetåret 1948/49 sålunda beräknade anslagsbelopp och av kommittén ovan föreslagna belopp ger till resultat, att kommitténs förslag medföra följande kostnadsökningar, nämligen beträffande lantmäteristyrelsen en ökning av avlöningsanslaget med 26 100 kronor och av omkostnadsanslaget med 1 000 kronor samt beträffande länslantmäterikontoren en ökning av

avlöningsanslaget med 358 300 kronor och av omkostnadsanslaget med 52 500 kronor.

Därjämte bör vid de här utförda jämförelserna erinras om det av kommittén föreslagna nya anslaget till utbildningskurser för biträdespersonal vid länslantmäterikontoren med 31 000 kronor.

Kommittén vill slutligen erinra om att, för den händelse den av 1944 års personalutredning föreslagna befordringsgången för kartritningspersonal icke kommer att genomföras, en viss omräkning av de här ovan av kommittén föreslagna avlöningsstaterna kan visa sig erforderlig.

Särskilt yttrande av herr Carlsson.

Kommittémajoritetens förslag, att överlantmätarna skola från och med den 1 juli 1948 uppflyttas till lönegraden Ca 37, har jag ansett mig icke kunna biträda; och får jag beträffande denna lönefråga anföra följande.

Vid den omorganisation av lantmåteriväsendet, som genomfördes vid 1920 års riksdag (Prop. nr 235 och Rd skr. nr 321), hänfördes de till överlantmätarbefattningar omändrade förste lantmätartjänsterna till den då gällande s. k. tredje normalgraden, i vilken normalgrad för det dåvarande voro placerade sådana befattningshavargrupper som byråchefer i de centrala styrelseverken, avdelningschefer i länsstyrelserna m. fl.

Genom beslut vid 1926 års riksdag inordnades överlantmätarna under avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen (Statsv.prop. IX ht, p. 127 och Rd skr. nr 75, p. 43). Förslag härtill hade framlagts av särskilda för ändamålet tillkallade sakkunniga. De sakkunniga hade föreslagit, att överlantmätarna normalt placerades i dåvarande lönegrad B 30, dock att överlantmätarna i de fyra minsta länen — Uppsala, Gotlands, Blekinge och Västmanlands län — borde hänföras till lönegrad B 29. Emellertid hade de sakkunniga framhållit att, med hänsyn till överlantmätarbefattningarnas krävande beskaffenhet i de mest arbetstyngda länen samt även till de understundom förefintliga svårigheterna att därstädes erhålla desamma besatta med kvalificerad innehavare, det vore för dessa läns del befogat, att till därvarande överlantmätare utginge någon avlöningsförstärkning. De sakkunniga hade erinrat, hurusom vid 1925 års löneroglering för landsstaten länsstyrelsernas avdelningschefer berättagats utöver lön i lönegraden B 30 åtnjuta avlöningsförstärkning med 2 500 kronor för år, utom beträffande avdelningscheferna i Stockholms, Malmöhus och Göteborgs och Bohus län, vilka tillerkänts sådan förstärkning med 3 500 kronor, och i Gotlands län med 1 500 kronor. Att för överlantmätarna bevilja avlöningsförstärkning med så stora belopp hade dock de sakkunniga ansett icke böra förekomma, utan borde densamma begränsas till 600 kronor att utgå å överlantmätarbefattningarna i Stockholms, Älvsborgs, Värmlands, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Att sätta avlöningsförstärkningen högre hade de sakkun-

niga icke ansett tillrådligt redan med hänsyn till en jämförelse med avlöningsförmånerna för byråcheferna i lantmäteristyrelsen. Av särskilda skäl hade de sakkunniga förordat en avlöningsförstärkning av 1 200 kronor å överlantmätarbefattningen i Kopparbergs län.

I Kungl. Maj:ts förslag till 1926 års riksdag upptogos samtliga överlantmätare — med undantag av överlantmätarbefattningen i Gotlands län, som uppfördes å övergångsstat — i lönegraden B 30. I fråga om avlöningsförstärkning till överlantmätarna i de omförmälda länen godtog Kungl. Maj: de sakkunnigas förslag.

I sin skrivelse i ämnet framhöll riksdagen såsom sin mening att, då i det nya avlöningsreglementet såväl lönegraden B 30 som B 29 vore avsedda att motsvara den förutvarande tredje normalgraden, syftet med en skillnad i löneförmånerna för överlantmätarna i de mest arbetstyngda länen lämpligast borde tillgodoses genom den sålunda föreliggande möjligheten att inom avlöningsreglementets ram företaga en differentiering beträffande ifrågavarande befattningshavares lönegradsplacering. I anslutning härtill beslöt riksdagen, att överlantmätartjänsterna i de uppräknade länen skulle hänföras till lönegraden B 30 och de övriga — utom den i Gotlands län — till lönegrad B 29. Allenast i fråga om överlantmätarbefattningen i Kopparbergs län medgav riksdagen avlöningsförstärkning, uppgående till 900 kronor för år.

Genom beslut vid 1939 års riksdag inplacerades sedermera även överlantmätarbefattningen i Gotlands län i lönegraden B 29.

Till följd av dessa riksdagens beslut och sedan en allmän lönereglering genomförts från och med den 1 juli 1947 äro för närvarande 9 överlantmätare placerade i lönegraden Ca 33 och 15 överlantmätare i lönegrad Ca 32.

Sedan år 1926 har emellertid frågan om överlantmätarnas löneställning varit föremål för prövning i olika sammanhang och torde i sådant hänseende få hänvisas till den redogörelse, som lämnats av 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga i deras den 18 juni 1942 avgivna betänkande, Del II (sid. 102 o. f.). I sagda betänkande hava tjänsteförteckningssakkunniga i enlighet med av lantmäteristyrelsen framställt förslag förordat, att samtliga överlantmätare placeras i lönegrad A 30, motsvarande nuvarande lönegrad Ca 33. Beträffande frågan, huruvida särskilt arvode alltjämt bör tillkomma överlantmätaren i Kopparbergs län, hava tjänsteförteckningssakkunniga förklarat sig icke böra göra något uttalande. Med denna ståndpunkt hava tjänsteförteckningssakkunniga lämnat obeaktat ett av lantmäteristyrelsen framställt yrkande, att dylikt arvode måtte tillerkännas jämväl överlantmätaren i Västernorrlands län.

Majoriteten inom 1947 års lantmäterikommitté har nu i förevarande betänkande anfört olika skäl för en placering av samtliga överlantmätare i lönegrad Ca 37. Sålunda framhålles, att genom ikraftträdande den 1 januari 1928 av nu gällande jorddelningslag överlantmätarnas uppgifter såsom

prövande och fastställande myndighet blivit av mycket krävande natur, att lantmäteriverksamheten i distrikten sedan den tidpunkt då lagen trädde i kraft oavbrutet ökat och att jämsides härmed lantmäterikontorens arbetsmängd tilltagit i sådan omfattning, att personalen vid länskontoren nu blivit omkring dubbelt så stor som år 1926. Vidare har anförts, att genom beslut av 1947 års riksdag lantmäteriets distriktspersonal erhållit en ny och förstärkt organisation, varigenom den överlantmätarna underställda personalen inom länen avsevärt utökats. Slutligen har pekats på de betydelsefulla arbetsuppgifter, som komma att tillföras överlantmätarna genom den planerade jordbruksrationaliseringen, ävensom de ökade krav, som måste ställas på dessa tjänstemän till följd av den nya byggnadslagen och de nya ändringarna i jorddelningslagstiftningen.

Jag har icke någon grund för att jäva de i betänkandet gjorda uttalandena rörande vikten och betydelsen av de tjänsteåligganden, som redan åvila och framdeles komma att åvila överlantmätarna såsom lantmäteriets chefstjänstemän ute i länen. Då emellertid ett bifall till kommittémajoritetens förslag till lönegradsplacering skulle så vitt jag kan förstå innebära ett utbrytande av överlantmätargruppen ur dess hittillsvarande lönetekniska sammanhang med andra i lönehänseende jämställda befattningshavargrupper, föranleda de av kommittémajoriteten anförda motiven till följande erinringar från min sida.

Först en mera allmän erinran. Det förhållandet att en viss grupp befattningshavare under utvecklingens gång erhållit vidgade arbetsuppgifter så i kvalitativt som kvantitativt hänseende kan enligt min mening i och för sig icke utan vidare motivera en lönestegring i den utsträckning, varom här är fråga. Med den starka utveckling, som kännetecknar verksamheten på hart när alla statsförvaltningens områden under senare år till följd av lagstiftnings- eller andra åtgärder, skulle liknande uttalanden om ökad arbetsbörda och ökat tjänsteansvar med fog kunna göras även beträffande andra tjänstemannagrupper, med vilka överlantmätarna hittills varit i lönehänseende ungefärligen likställda. En mera avsevärd rubbning i en befattningshavargrups löneställning kan följaktligen med nu gällande lönesystem knappast företagas, utan att samtidigt en översyn i övrigt sker av lönegradsplaceringarna, därest rättvisesynpunkten skall kunna komma till sin rätt inom lönesystemet.

Då kommittémajoriteten såsom ett av motiven för sitt förslag framhållit de alltmera krävande arbetsuppgifter, som under årens lopp tillförts överlantmätarna på grund av 1926 års jorddelningslagstiftning, synes mig fördenskull detta skäl knappast vara tillräckligt bärande för ett genomförande av kommittémajoritetens nu framlagda förslag. I varje fall hava såsom redan anförts 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga så sent som år 1942 uppenbarligen ansett en dylik omständighet icke vara av natur att påkalla en löneställning högre än den som tillkommer fullmaktsutnämnd byråchef.

Däremot förtjäna givetvis de övriga av kommittémajoriteten anförda,

nyttillkommande omständigheterna beaktande vid bedömande av frågan om en förbättrad löneställning för överlantmätarna. Uppenbart är, att den förstärkning av lantmåteriets distriktsorganisation, som genomföres den 1 januari 1948, kommer att tillföra länskontoren och deras chefstjänstemän en ökad arbetsbörda såväl i avseende å arbetet med granskning av i distriktet utförda förrättningar som genom behovet av ökad inspektion och övervakning av förrättningsarbetet ute å distriktet. Närmast synes dock denna ökning kunna bli mera av kvantitativ än av kvalitativ art. Vad den kvantitativa sidan av arbetsökningen angår lärer man icke böra bortse från att kommittén föreslagit viss upprustning av länskontoren med kvalificerad högskoleutbildad lantmätarpersonal (biträdande överlantmätare, kontorslantmätare). Även om kommitténs förslag i denna del nödvändiggjorts jämväl på grund av överlantmätarnas ianspråktagande för jordbruksrationaliseringen, är det tydligt, att den förordade förstärkningen av länskontorens personalorganisation kommer att i hög grad underlätta överlantmätarnas strävanden att bemästra de på grund av distriktets omorganisation förutsebara ökade arbetsuppgifterna.

I vilken omfattning överlantmätarna komma att engageras för de planerade rationaliseringsåtgärderna på jordbrukets område lärer på förhand svårigen kunna till fullo bedömas. Såsom framgår av den i betänkandet citerade skrivelsen från 1947 års centrala lantbrukskommitté hava i detta hänseende vissa beräkningar verkställt av nämnda kommitté. Att märka är emellertid, att överlantmätarnas uppgift inom de av statsmakterna beslutade lantbruksnämnderna avses skola — i likhet med länsjägmästares m. fl. — vara att deltaga i överläggningarna men icke i besluten (prop. 1947: 75, sid. 318). Överlantmätarens roll härvidlag torde sålunda närmast bli rådgivarens, därvid han har att vid rationaliseringsärendenas behandling inom nämnden ställa sin allmänna förfarenhet på lantmåteriets område och sin kännedom om jorddelningsväsendet inom sitt län till nämndens förfogande. Ansvaret för rationaliseringens målmedvetna bedrivande torde i första hand komma att åvila lantbruksnämnden som sådan och inom denna dess ledamot och verkställande tjänsteman, lantbruksdirektören. Enligt nämnda proposition avses lantbruksdirektören skola äga åtnjuta löneförmåner motsvarande lönegrad Ca 32.

Samma svårigheter synas föreligga att i förväg bedöma den inverkan på överlantmätarnas arbetsuppgifter, som följa av den vid årets riksdag antagna byggnadslagen och de beslutade ändringarna i jorddelningslagen. Vad särskilt den nya byggnadslagstiftningen angår torde denna komma att i lika hög grad beröra en annan grupp chefstjänstemän i länen, nämligen länsarkitekterna. I detta sammanhang må ock erinras om att jorddelningslagstiftningen för närvarande är föremål för översyn inom fastighetsbildningssakkunniga. Om eller i vad mån ett resultat av denna översyn kan komma att inverka på överlantmätarnas arbetsuppgifter, om i skärpande eller i motsatt riktning, kan i dagens läge icke förutses eller överblickas.

Vid bedömandet av de nya eller vidgade tjänsteåligganden, som beräknas komma att inom den närmaste tiden tillföras överlantmätarna, har jag sålunda för min del icke kunnat finna dessa vara av den kvalitativa art, att de omedelbart påkalla en avlösningsförbättring i den omfattning, som kommittémajoriteten föreslagit. Och såsom framhållits i proposition nr 246 till 1947 års riksdag (sid. 25) bör vid avvägningen av befattningshavarnas löneställningar den främsta bedömningsgrunden vara de med tjänsten förknipade arbetsuppgifternas art och kvalitativa beskaffenhet men icke arbetskvantiteten som sådan. Såsom mindre lämpligt måste jag betrakta kommittémajoritetens lönegradsplacering även ur den synpunkten, att densamma med all säkerhet skulle i praktiken omöjliggöra ett besättande av ledigvorden byråchefsbefattning i lantmäteristyrelsen med dugande överlantmätare. För närvarande innehaves en av styrelsens byråchefstjänster av en förutvarande överlantmätare.

Med det ovan anförda har jag ingalunda velat göra gällande, att överlantmätarnas löneställning för närvarande är tillfredsställande. Tvärtom är jag av den uppfattningen, att den viktiga uppgift inom statsförvaltningen, dessa tjänstemän redan fylla och framdeles komma att fylla, kräver en snar och genomgående löneförbättring. Men jag håller före, att överlantmätarnas lönefråga icke bör ses som ett isolerat lönespörsmål utan behandlas och prövas i sitt allmänna sammanhang med andra i lönehänseende jämförbara befattningshavares, såsom byråchefer, innehavare av rådstjänster, länsarkitekter, förste provinsialläkare m. fl. Vad särskilt angår löneläget för byråcheferna i lantmäteristyrelsen vill jag understryka kommitténs i betänkandet gjorda uttalande, att detta är uppenbart för lågt och att en förbättring av detsamma måste ske inom kort.

Såsom ovan framhållits föreligger redan förslag om placering av samtliga överlantmätare i samma lönegrad som byråchef (Ca 33). Tvenne nya omständigheter tala enligt mitt förmenande för, att detta förslag nu omedelbart realiserar. Dels hava distriktslantmätarna genom beslut vid 1947 års riksdag hänförs till lönegrad Ca 32 eller i samma lönegrad som flertalet överlantmätare, dels kan vid ett bifall till kommitténs förslag till personalorganisation vid länskontoren en viss utjämning av arbetsbördan beräknas inträda mellan överlantmätarna i de mera arbetstyngda länen, å ena, och överlantmätarna i övriga län, å andra sidan. Jag får därför för min del föreslå, att i avvaktan på en snar allmän omprövning av byråchefers och därmed i lönehänseende jämförbara befattningshavares lönegradsplacering de 15 överlantmätarbefattningar, som för närvarande tillhöra lönegrad Ca 32, från och med den 1 juli 1948 uppflyttas till lönegrad Ca 33. Vägande skäl synas mig ock tala för, att å överlantmätarbefattningen i Västernorrlands län får utgå avlösningsförstärkning med samma belopp, som är bestämt beträffande överlantmätartjänsten i Kopparbergs län.

1. Die erste Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 2. Die zweite Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 3. Die dritte Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 4. Die vierte Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 5. Die fünfte Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 6. Die sechste Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 7. Die siebte Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 8. Die achte Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 9. Die neunte Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 10. Die zehnte Gruppe ist diejenige, die sich durch die

11. Die elfte Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 12. Die zwölfte Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 13. Die dreizehnte Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 14. Die vierzehnte Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 15. Die fünfzehnte Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 16. Die sechzehnte Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 17. Die siebzehnte Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 18. Die achtzehnte Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 19. Die neunzehnte Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 20. Die zwanzigste Gruppe ist diejenige, die sich durch die

21. Die einundzwanzigste Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 22. Die zweiundzwanzigste Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 23. Die dreiundzwanzigste Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 24. Die vierundzwanzigste Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 25. Die fünfundzwanzigste Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 26. Die sechsundzwanzigste Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 27. Die siebenundzwanzigste Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 28. Die achtundzwanzigste Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 29. Die neunundzwanzigste Gruppe ist diejenige, die sich durch die
 30. Die dreißigste Gruppe ist diejenige, die sich durch die

Antal inom lantmäteristyrelsen handlagda mål och ärenden åren 1937—46.

Å r	Remisser från Kungl. Maj:ts kansli samt framställningar till Kungl. Maj:t		Remisser från Högsta domstolen och Regeringsrätten		Remisser och skrivelser från ämbetsverk och myndigheter		Ansökningar om statsbidrag		Andra ansökningar m. m.		Ärenden, som handlagts av lantmäteristyrelsen utan föregående framställning		Summa ärenden	
	slutbehandlade	balanserade till nästa år	slutbehandlade	balanserade till nästa år	slutbehandlade	balanserade till nästa år	slutbehandlade	balanserade till nästa år	slutbehandlade	balanserade till nästa år	slutbehandlade	balanserade till nästa år	slutbehandlade	balanserade till nästa år
1937.....	586	46	38	7	600	90	5 419	250	3 286	306	274	23	10 203	722
1938.....	317	50	36	10	562	81	5 377	404	4 107	252	270	30	10 669	827
1939.....	285	55	36	16	595	81	5 299	373	4 242	326	271	43	10 728	894
1940.....	271	44	35	7	514	98	4 540	950	4 720	303	268	38	10 348	1 440
1941.....	286	33	35	14	585	111	4 226	198	4 203	379	232	42	9 567	777
1942.....	246	24	47	4	637	88	2 959	115	4 404	371	356	37	8 649	639
1943.....	234	38	33	3	524	88	2 786	218	4 011	365	74	42	7 662	754
1944.....	260	53	30	3	527	109	2 588	193	4 014	434	91	31	7 510	823
1945.....	342	60	28	5	614	90	2 250	79	4 149	370	134	69	7 517	673
1946.....	410	47	38	8	474	108	2 116	219	4 063	238	197	42	7 298	662

Antal från lantmäteristyrelsen utgångna expeditioner åren 1937—46.

Å r	Administra- tiva byrån ¹	Landsbyrån ²	Utrednings- byrån	Stadsbyrån	Summa
1937.....	3 822	2 021	203	323	6 369
1938.....	3 950	2 043	291	357	6 641
1939.....	2 946	1 863	343	264	5 416
1940.....	3 886	1 980	429	291	6 586
1941.....	4 333	1 723	406	455	6 917
1942.....	5 008	1 632	495	630	7 765
1943.....	4 684	1 731	512	567	7 494
1944.....	4 899	1 378	424	450	7 151
1945.....	³ 4 272	1 353	419	561	³ 6 605
1946.....	3 728	1 114	414	528	5 784

¹ Inbegripet protokollsutdrag.

² Varje från landsbyrån utgången expedition rörande statens bidrag till kostnader för lantmäteriförrättningar avser i regel ett flertal ärenden.

³ Nedgången sammanhänger med, att från och med år 1945 vissa från kassakontoret utgående uppgifter icke inräknats i administrativa byråns expeditioner.

Uppgifter beträffande lantmäteristyrelsens arkiv.

Å r	Under året mottagna publika renovationer		Antal till offentliga myndigheter utlånade arkivakter	Kopior och utdrag till enskilda personer		
	kartor antal blad	beskriv- ningar antal sidor		antal kartor	antal be- skrivningar	sammanlagd stämpelavgift kronor
1937.....	1 794	27 807	1 447	27	43	1 303
1938.....	1 807	27 901	1 196	50	57	3 024
1939.....	1 478	22 673	1 215	23	20	606
1940.....	1 719	28 054	584	20	32	666
1941.....	1 518	25 924	866	14	16	782
1942.....	1 285	25 327	772	27	33	1 755
1943.....	1 511	27 518	1 091	17	14	1 199
1944.....	1 211	24 940	973	34	26	1 274
1945.....	1 371	21 366	1 574	12	18	830
1946.....	1 180	23 035	1 667	16	30	1 423

Bilaga D.

Nuvarande personal vid lantmäteristyrelsen.

(Den 1 oktober 1947.)

	Lönegrad	Antal befattningshavare					Sammanlagt vid styrelsen
		Administrativa byrån	Landsbyrån	Stadsbyrån	Utredningsbyrån	Arkivet	
Generaldirektör.....	Co 19	—	—	—	—	—	1
Byråchef.....	Ca 33	1	1	1	1	—	4
Byrådirektör.....	Ca 29	1	1	1	1	—	4
Byrådirektör.....	Ce 29	—	1	1	—	—	2
Byråingenjör.....	Ca 24	1	1	1	—	—	3
Amanuens.....	—	3	1	1	2	—	7
Kassör och bokhållare	Ca 18	1	—	—	—	—	1
Kansliskrivare.....	Ca 15	2	—	—	—	—	2
Arkivbiträde.....	Ca 14	—	—	—	—	1	1
Förste expeditionsvakt	Ca 11	—	—	—	—	1	1
Kanslibiträde.....	Ca 11	4	1	1	—	—	6
Kanslibiträde.....	Ce 11	3	—	—	2	1	6
Expeditionsvakt.....	Ca 9	—	—	—	—	—	2
Expeditionsvakt.....	Ce 9	—	—	—	—	—	1
Kontorsbiträde.....	Ca 8	4	1	—	—	1	6
Kontorsbiträde.....	Ce 8	1	—	1	—	—	2
Extra personal och rekryteringspersonal i kontorstjänst	{ Cg 6 Ce 6 Cf 6 }	2	1	—	—	—	3
						Summa	52
<p>Dessutom finnas 2 deltidstjänstgörande biträden i kontorstjänst och 1 expeditionsvaksbiträde anställda mot arvode.</p> <p>Jämlikt beslut vid 1947 års riksdag tillkomma från och med år 1948 på administrativa byrån (kamrerarkontoret):</p>							
Kamrerare.....	Ce 27	1					
Amanuens.....	— ¹	1					
Kanslibiträde.....	Ce 11	1					
Kontorsbiträde.....	— ¹	2					

¹ Avlöning med tillämpning av den fastställda beföringsgången för amanuens- resp. biträdespersonal.

Anm. Byrådirektörsbefattningarna i lönegrad Ca 29 skola fr. o. m. 1/1 1948 vara placerade i lönegrad Ca 31.

Å r	K o n t o											
	Antal ärenden ¹			Verksamhetens förd								
	under året inkomna	under året avgjorda	till nästa år balanserade	antal utfärdade förordnanden	antal fastställda avstyckningar	Antal granskade						
						konceptakter		publika renovationer		årsredogörelser och reseräkningar	arvodessräkningar	ansökningar om
före fastställelse	vid slutlig redovisning	blad kartor	sidor handlingar									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1928.....	38 842	38 197	2 834	2 205	3 866	21 851	9 963	1 470	25 470	2 485	1 846	2 991
1929.....	40 154	39 756	3 232	2 383	8 767	10 822	15 265	1 429	30 086	2 448	2 374	2 881
1930.....	44 956	43 871	4 317	2 484	10 937	9 895	18 266	1 108	19 751	2 932	2 491	3 000
1931.....	44 280	43 365	5 232	2 182	11 093	10 888	18 541	1 129	17 114	2 955	2 140	2 770
1932.....	45 535	44 737	6 030	2 230	11 826	11 458	19 062	1 118	17 873	2 977	2 645	3 660
1933.....	48 352	47 154	7 228	2 355	11 616	11 221	20 550	1 696	21 824	2 905	2 368	3 660
1934.....	55 193	52 047	8 361	2 562	13 352	12 506	22 266	1 279	19 041	2 812	3 207	4 500
1935.....	57 804	55 702	10 463	2 627	13 703	13 897	23 301	1 240	20 127	3 029	2 787	4 500
1936.....	63 723	62 893	11 293	2 659	14 157	15 503	24 435	1 374	22 399	3 085	2 746	5 100
1937.....	65 158	66 124	10 327	2 845	14 172	18 038	26 274	1 785	27 578	2 962	2 869	5 400
1938.....	68 907	70 629	8 605	2 875	13 949	20 126	27 361	1 699	27 058	2 916	2 423	5 500
1939.....	72 305	72 393	8 517	2 723	13 209	20 629	27 698	2 912	22 294	2 944	2 493	4 900
1940.....	51 809	54 056	6 270	1 937	8 028	14 801	19 988	1 688	27 467	2 539	2 094	4 100
1941.....	50 994	50 936	6 328	2 632	6 881	13 352	17 619	1 629	28 210	2 717	1 934	3 400
1942.....	54 882	53 731	7 479	3 024	6 809	14 189	16 847	1 252	23 606	2 626	1 748	2 800
1943.....	59 166	59 524	7 121	2 747	7 838	17 562	19 717	1 559	27 460	2 901	1 736	2 800
1944.....	64 714	63 260	8 575	2 828	7 891	19 184	21 058	1 118	19 323	2 906	1 499	2 600
1945.....	73 429	71 179	10 825	3 101	9 547	22 626	25 460	1 350	20 843	2 967	1 383	2 100
1946.....	80 693	80 768	10 750	3 074	10 292	26 917	29 554	1 394	25 599	2 902	1 232	2 100

¹ Flera ärenden kunna ha upptagits i diariet under samma nummer.² Kol. 19—20 ange antal nya registernummer, nya tomter i tomtbok och andra införingar.³ Kol. 21—22 ange antal registernummer, tomter i tomtbok, rum i förteckningar, stadsägor m. m.⁴ Bortsett från biträdande överlantmätare.

ksamhet åren 1928—46.

r o m å l										Särskilda förrättningar		Biträdande personal ⁴		
vissa göromål										antal dagar		assistent ⁵ (alla slag)	personal utan lant- måterexamen ⁵	tillfällig arbetshjälp ⁶ kostnad i kronor
Rekvisioner m. m.					Förande av ²		Upplägg. av ³		biträde vid domstol	inspektion och övriga förrättningar				
avdrag av kartor	avskrift o. utdrag av handlingar	utdrag av jord- reg. o. fastigh. reg. för stad		stäm- pelav- gift; kronor	jordregister	fastighetsregister för stad	jordregister	fastighetsregister för stad						
antal rekvi- sitioner	antal rnr el. rum													
4	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	
391	1 126	20 148	107 241	32 602	32 205	251	3 325	6 883	89	355	32·1	83·6	2 871	
306	1 271	27 398	121 258	36 436	28 855	901	2 767	6 710	157	277	33·3	97·8	3 974	
339	1 334	31 430	144 284	32 130	29 758	1 335	759	10 152	131	244	34·8	104·0	1 455	
437	1 212	29 141	133 528	36 749	29 696	1 529	489	7 461	104	273	36·9	116·0	2 984	
274	1 196	30 564	159 970	31 047	39 716	3 070	1 557	5 434	87	288	35·8	121·9	2 727	
488	1 256	36 749	220 958	29 222	31 668	2 992	824	1 916	122	280	37·4	123·2	2 265	
805	1 475	37 324	263 862	30 275	41 926	2 430	281	2 428	117	217	38·7	124·7	— ⁷	
721	1 376	38 472	248 828	33 962	36 442	3 214	89	695	141	247	36·5	130·1	— ⁷	
852	1 240	41 268	262 517	37 182	46 343	3 800	672	1 271	117	268	36·5	135·2	6 059	
806	1 319	41 516	296 938	40 217	44 751	3 785	281	1 202	128·5	276	40·4	148·6	3 600	
730	1 287	43 361	316 556	40 721	47 942	3 643	556	32	147·5	327	42·2	166·8	7 873	
085	1 202	39 862	264 362	38 426	42 250	4 694	138	435	143	300	38·1	170·9	4 613	
593	864	28 291	175 611	30 936	34 682	3 495	404	132	143	191	31·8	170·4	11 631	
788	1 039	27 614	172 340	34 065	37 681	2 543	444	1 009	129	242	36·9	176·9	11 372	
992	1 066	26 635	163 661	36 612	34 555	3 052	1 182	2 146	178·5	259·5	35·3	179·3	13 730	
385	1 132	27 295	148 831	43 115	38 690	5 033	64	575	222	237	36·2	179·6	15 805	
576	1 263	27 830	131 281	40 260	43 503	6 248	252	1 733	210	254	37·9	178·4	31 334	
920	1 138	28 652	135 142	44 543	49 164	6 428	460	1 804	220	351	39·8	180·5	44 332	
123	1 118	33 147	134 082	42 854	53 785	7 763	550	938	248	356	41·3	191·4	74 334	

⁵ Kol. 25—26 ange beräknade antalet tjänstemånader dividerat med 12 (tjänstledigheter med undan-
g av semester frånräknade).

⁶ Kostnaden avser budgetår, som börjar vid det angivna kalenderårets mitt.

⁷ Uppgiften icke tillgänglig.

Vissa uppgifter till belysande av verksamhetens omfattning vid

L ä n	Antal ärenden		Antal fastställda avstyckningar	Antal granskade konceptakter		Stämpelavgift i kronor för rekviderade kopior, utdrag och avskrifter av kartor o. handlingar
	åriligen avgjorda	till följande år balanserade		före fastställelse	vid slutlig redovisning	
1	2	3	4	5	6	7
Stockholms	4 665	449	277	1 506	1 194	5 027
Uppsala	1 370	121	204	307	488	1 313
Södermanlands	1 291	191	260	382	627	1 406
Östergötlands	2 737	257	335	652	839	1 674
Jönköpings	2 910	536	253	1 352	1 021	1 062
Kronobergs	2 432	230	227	817	658	938
Kalmar	3 123	350	342	770	1 012	1 004
Gotlands	805	91	89	218	228	147
Blekinge	1 335	106	236	627	678	481
Kristianstads	3 750	206	524	1 069	1 339	1 317
Malmöhus	2 722	225	349	1 097	1 003	1 357
Hallands	1 869	483	263	827	728	796
Göteborgs- o. Bohus	3 787	438	375	1 631	1 584	2 143
Älvsborgs	3 547	412	558	1 319	1 710	3 202
Skaraborgs	3 002	427	325	865	947	1 844
Värmlands	3 446	449	313	754	976	2 691
Örebro	1 603	195	184	478	496	1 045
Västmanlands	1 241	145	232	267	519	704
Kopparbergs	3 162	668	831	512	1 168	3 165
Gävleborgs	3 118	349	312	870	872	2 169
Västernorrlands	4 455	836	492	1 000	1 370	3 615
Jämtlands	1 933	257	377	508	661	2 541
Västerbottens	3 295	707	426	964	1 063	1 346
Norrbottnens	4 095	821	690	1 304	1 344	491
Summa	65 693	8 949	8 474	20 096	22 525	41 478

¹ Dessutom har biträdande överlantmätare varit förordnad dels i Kopparbergs län under hela perioden 1942—46 med ett avbrott på 3 månader under år 1945, dels i Norrbottens län från och med den 1/6 1944.

Kol. 8—9 ange antal nya registernummer, nya tomter i tomtbok och andra införingar.

Bilaga F.

de olika länslantmäterikontoren; medeltal för åren 1942—46.

Förande av		Uppläggande av		Särskilda förrättningar; antal dagar		Biträdande personal ¹		
jord- register	fastighets- register för stad	jord- register	fastig- hets- register för stad	biträde vid domstol	inspektion och övriga förrätt- ningar	assistenter (alla slag)	personal utan lantmåteri- examen	tillfällig arbets- hjälp; kostnad i kronor per år
8	9	10	11	12	13	14	15	16
3 143	554	19	340	10	16	2·9	10·9	1 104
979	173	—	—	1	4	0·1	3·7	—
728	111	—	—	1	2	1·0	2·3	668
862	135	15	—	5	11	0·9	6·0	243
1 480	722	26	212	2	5	1·3	8·5	1 452
744	432	—	128	5	3	0·2	6·0	1 951
1 157	292	—	3	17	24	1·0	6·6	236
584	—	—	—	4	7	0·2	1·9	874
692	—	—	—	11	7	0·0	2·9	327
2 040	253	—	230	5	7	2·0	6·5	1 190
1 511	389	12	100	1	10	1·8	7·4	1 692
2 258	130	—	—	10	7	0·7	6·4	681
2 199	131	—	62	5	8	1·8	8·5	1 202
2 065	151	2	—	6	12	2·6	8·2	735
2 381	54	1	—	2	11	1·8	8·3	1 557
1 843	286	—	126	22	22	2·7	9·4	350
2 361	192	40	—	2	11	1·0	5·2	603
763	—	—	—	3	1	0·0	3·6	375
3 637	412	3	—	15	21	3·5	17·3	2 276
2 134	73	—	—	4	22	2·6	11·5	1 421
3 502	246	3	—	29	14	3·8	14·5	2 480
2 725	464	—	61	9	10	1·8	7·2	566
1 967	106	213	177	23	24	2·2	10·3	2 980
2 184	400	168	—	24	31	2·2	8·9	1 339
43 939	5 706	502	1 439	216	290	38·1	182·0	26 302

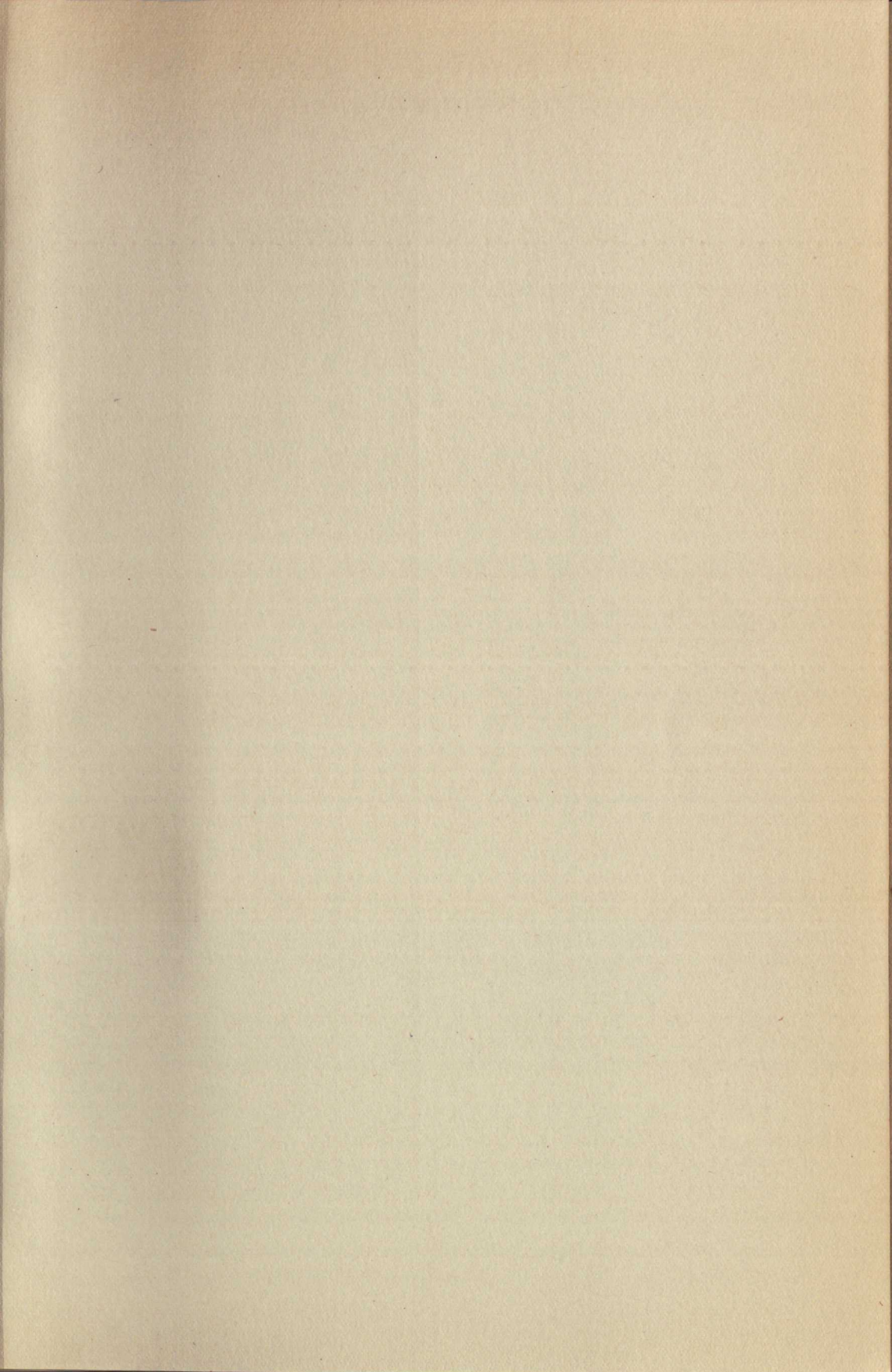
Kol. 10—11 ange antal registernummer, tomter i tomtbok, rum i förteckningar, stadsägor m. m.
Kol. 14—15 ange beräknade antalet tjänstemånader dividerat med 12 (tjänstledigheter med undantag av semester frånräknade).
Kol. 16 anger kostnaden i medeltal för budgetåren 1942/43—1945/46.

Nuvarande personal vid länslantmäterikontoren.

(Den 1 september 1947.)

	Lönegrad	Antal befattningshavare
Överlantmätare	Ca 33	9
»	Ca 32	15
Biträdande överlantmätare	—	2
Förste assistent	Ce 27	9
Assistent på övergångsstat	—	2
Assistent	Ce 24	20
Extra assistent med förordnande för helt arbetsår	—	7
Förste kontorist	Ca 14	6
Kanslibitråde	Ca 11	35
»	Ce 11	56
Kontorsbiträde	Ca 8	6
Rekryteringspersonal i kontorstjänst:		
Kontorsbiträde	Ce 8	43
Skrivbiträde	Ce 6	10
Aspirantpersonal	{Cf 6}	32
»	{Cf 4}	
Expeditionsvakt	Ca 9	10
»	Ce 9	6
»	Cg 7	1
Summa		269

Utöver ovanstående personal finnas vid länskontoren omkring 20 personer anställda mot arvode eller timpenning.

Statens offentliga utredningar 1948

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.
Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Hälso- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Betänkande med förslag rörande organisation och avlöningsförhållanden m. m. vid lantmäteristyrelsen och länslantmäterikontoren. [1]

Betänkande med utredning och förslag rörande organisationen av verksamheten för jordbrukets yttre och inre rationalisering. [2]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.